

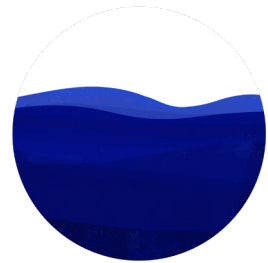

VASIKKASAARI

Helsingin
yhteinen saari

Lotta Aulamo

Arkkitehtuurin diplomityö
Tampereen yliopisto (TUNI)

TAMPEREEN YLIOPISTO

Rakennetun ympäristön tiedekunta (BEN)
Arkkitehtuurin laboratorio
Tampere 2019

DIPLOMITYÖ

Lotta Aulamo
Vasikkasaari - Helsingin yhteinen saari
Vasikkasaari - The Common island of Helsinki

Tarkastaja

Professori Panu Lehtovuori, Tampereen teknillinen yliopisto

Ohjaaja

Professori Panu Lehtovuori, Tampereen teknillinen yliopisto

Avainsanat

Arkkitehtuuri, kaupunkisuunnittelu, Vasikkasaari, Helsinki, saaristo, julkinen tila, urban commons, virkistysalueet, asemakaavoitus, paikallisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ALUKSI

Työskentelin Helsingin kaupungin asemakaavoituksessa Merellisen Helsingin yleissuunnitelman parissa vuonna 2017. Pääsin työssäni keskustelemaan erilaisen merellisten yrittäjien ja toimijoiden sekä merellisten alueiden suunnittelijoiden kanssa. Keskusteluista hahmottui monia yhdistävä, uniikki ja arvostettu ympäristö, jonka rajoissa työskentely ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Helsingin rantoja ja saaristoa halutaan avata ja aktivoida hyvinvointia ja uusia ideoita generoivana, vetovoimaisena ympäristönä. Saaristo ei nykyisellään kuitenkaan toimi verkostona tai joustavana paikkana kokeilla uutta – kehitys on ollut sirpaleista ja toiminnasta on puuttunut yhteistyötä. Halusin diplomityössäni esittää näkökulman, joka ottaisi huomioon saariston ongelmat ja paikallisen merkityksen, uudenlaisen urbaanin liikehdinnän sekä sosiaalisesti että ilmastollisesti kestäväen kehityksen. Suunnittelukohteekseni valitsin hiljaiseloa eläneen Vasikkasaaren, jonka uskoin olevan ajankohtainen ja kehittämisen kohteena hyvin pian. *

Olen diplomityössäni tutustunut itseäni suunnittelijana erityisesti kiinnostaviin teemoihin – julkiseen tilaan, paikan arvostuksen ja yhteisöllisyyden rakentumiseen sekä erilaisiin osallistumisen mahdollisuuksiin.

Helsingin saaristo ja Vasikkasaari osoittautuivat työn edetessä inspiroiviksi kohteiksi. Yhteisöllisyys, oma-aloitteisuus ja vapauden synnyttämä luova ja rohkea toiminta, joita kaivataan ja tavoitellaan myös tänä päivänä, löytyvät myös Vasikkasaaren ja Helsingin saariston historiasta. Saariston kontekstiin uppouduttuani halusin laulujen, lainausten ja runojen kautta tuoda työhöni myös meren ja saarten tarinallisen, usein mystisen, ulottuvuuden. Myös niissä on sijaa monenlaisille kokemuksille – yksinäisyydelle ja yhteenkuuluvuudelle, eskapismille ja arkiselle ilolle.

Tavoitteeni diplomityöprosessissani on ollut hahmottaa, millaisella toiminnalla ja työkaluilla suunnittelun kautta tuotettuja ihanteita, suunnitelmia, voisi tuoda paremmin käytäntöön. Esittäessäni muutoksia nykyisiin suunnitelmiin, ja tuodessani esiin ideoita ja referenssejä, olen halunnut muodostaa konkreettisia keinoja aktivoida kaupunkialaisia, yhteisöjä ja organisaatioita kehittämään Vasikkasaarta. Helsingin saariston kehittämisessä tulevaisuudessa näen kaupungin roolin nykyistä aloitteellisempaan välittäjänä ja koollekutsujana.

Kiitokset ohjaajalleni Panu Lehtovuorelle, opettajalleni Minna Chudoballe, sekä kokeneemmille kollegoilleni, merellisen Helsingin asiantuntijalle Meri Louekarille ja Itäisen saariston kaavoittaja Henrik Aholalle Helsingin kaupungin asemakaavoituksessa sekä vuorovaikutussuunnittelija Tiina Antila-Lehtoselle Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialalta ohjauksesta, neuvoista ja pohdinnoista. Hellät kiitokset myös perheelleni ja läheisilleni, jotka ovat ymmärtäneet valmistumisen toisinaan raskaassakin prosessissa.

* Uutinen Helsingin kaupungin sivuilla 3.8.2018 Vasikkasaaren kehittämisestä kasvavaan virkistyskäyttöön: *Vasikkasaaresta tulossa kaupunkilaisten uusi virkistyskohde*
<https://www.hel.fi/uutiset/fi/helsinki/vasikkasaaresta-virkistyskohde>

TIIVISTELMÄ

Aulamo, Lotta: Vasikkasaari – Helsingin yhteinen saari

Diplomityö

Tampereen yliopisto

Arkkitehtuurin koulutusohjelma

Helmikuu 2019

Avainsanat:

arkkitehtuuri, kaupunkisuunnittelu, Vasikkasaari, Helsinki, Helsingin saaristo, julkinen tila, urban commons, virkistysalueet, asemakaavoitus, yhteisöllisyys, paikallisuus

Vasikkasaari on 18 hehtaarin saari Helsingin Kruunuvuorenrannan edustalla n. 3,5 kilometrin päässä Kauppatorilta. Vasikkasaari toimi 1940-70-luvuilla Helsingin, erityisesti Kallion, työläisväestön eloisana ja yhteisöllisenä kesänviettopaikkana. Nykyisin saarella on jäljellä noin 50 pientä mökkiä, kesämajaa, ja pienentynyt, mutta aktiivinen mökkiläisten yhteisö. Vasikkasaaren asemakaava sai lainvoiman vuonna 2001, mutta Vasikkasaaren pääsaarelle ei ole voimaantulon jälkeen rakennettu.

Helsinki on aktivoitunut merellisten alueidensa kehittämisessä; 2010-luvulla useita saaria on avattu yleisölle ja toiminnalle. Vasikkasaari elää hiljaiseloa, mutta tulevaisuudessa saaren muuttuminen on todennäköistä. Diplomityössä tarkastellaan Vasikkasaaren kehittämisen uudenlaisia mahdollisuuksia globaalien ajankohtaisten kysymysten, urbanisaation, kestävyuden ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Kirjaseksi muotoiltu diplomityö jakautuu neljään osaan. Ensimmäinen osio *1. Mitä nyt? - Suomi-Helsinki-Meri* käsittelee urbanisaatiota maailman, Suomen ja Helsingin mittakaavassa, sekä valottaa Helsingin saariston ja rantojen historiaa ja nykytilaa, sekä merkitystä kaupungille ja kaupunkilaisille. Toisessa osiossa *2. Miten nyt? - Kaupunkilaisten* saaristo pohditaan ensin yhteisöllisyyden merkitystä Helsingin saaristossa. Seuraavaksi osiossa avataan urban commons -toimintaa ja sen toimivuutta, sekä mahdollisuuksia saariympäristössä. Kolmas osio *3. Minne nyt? – analyysi* siirtyy ensin analysoimaan Helsingin saaristoa ja etsimään sopivaa saarta helsinkiläisten yhteiseksi paikaksi. Analyysin pääosassa saadaan käsitys Vasikkasaaresta paikkana ja kehityskohteena saaren identiteetin, ympäristön ja nykyisten suunnitelmien tarkastelun avulla. Diplomityön viimeinen osa *4. Tässä nyt. Sovellukset* osiossa tarjotaan käytännön ideoita Vasikkasaaren sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväan kehittämiseen. Aluksi osiossa määritellään muutostyön strategiset tavoitteet. Suunnitelma-osiossa hahmotellaan näkemys Vasikkasaaren tulevaisuudesta, esitetään muutoksia nykyiseen asemakaavaan ja annetaan erilaisia esimerkkejä ja viitteenkohteita saarelle sopivista toimenpiteistä ja niiden vaiheistamisesta.

Diplomityö on tehty itsenäisesti ja tekijän omista lähtökohdista. Työn innoitus on kuitenkin lähtenyt tekijän aiemmasta työnkuvasta osana Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön toimialan asemakaavakoordinaation Merellistä yleisuunnitelmaa. Diplomityön aiheeseen ja näkemyksiin ovat vaikuttaneet Vasikkasaaren ajankohtainen asema, sekä Helsingin kaupungin tahtotila kehittää kaupungin saaristoa nopeassa aikataulussa.

ABSTRACT

Aulamo, Lotta: Vasikkasaari – The Common island of Helsinki

Master's Thesis

Tampere University

Degree Programme in Architecture, MSc (Arch)

February 2019

Keywords:

architecture, urban planning, Vasikkasaari, Helsinki, Helsinki archipelago, public space, urban commons, recreational areas, land use planning, collectiveness, locality

Vasikkasaari is an 18 hectare island in Helsinki, near the Kruunuvuorenranta district, 3.5 kilometres from the main market square, Kauppatori. In 1940-70 Vasikkasaari was a vibrant and collective summer place for the working class of Helsinki, especially for the residents from Kallio. Today there are around 50 small cottages (kesämaja) and a small yet active community of cottagers. The local detailed plan for Vasikkasaari came into effect in 2001, but there have not been any building developments in the main island since.

The City of Helsinki has become more active in developing its maritime and waterfront areas and in the 2010's many of the islands have been opened to the public. Vasikkasaari leads a quiet life, but in the future the development of the island is plausible. This study looks into the development of Vasikkasaari and its new possibilities, from the perspectives of current global issues, urbanization, sustainable development and collectiveness. This master thesis is divided into four parts in a form of a booklet. The first part *1. What now? - Finland-Helsinki-Sea* deals with urbanization in the scales of the whole globe, Finland and Helsinki, and with the Helsinki archipelago: both its history and current state, and its meaning for the city and its dwellers and its dwellers. The second part *2. How now? – People's archipelago* starts with reflections on the significance of the collective aspects of the Helsinki archipelago. Next, the idea and the phenomena of urban commons is introduced and its practicality and possibilities in the island environment are discussed. The third part *3. Where now? - Analysis* first analyses the islands of Helsinki in the scale of the whole archipelago, trying to find a suitable location for the common place for Helsinki. In the main part of the analysis, the identity, environment and the current plans of Vasikkasaari are studied to give an impression of the island as a place and as a target for future development. The final part of the thesis *4. Here. Now. Adaptation.* provides practical ideas for socially and environmentally sustainable development of Vasikkasaari. First, the strategical objectives for the island's transformation are defined. In the following section, the Plan, a more tangible vision of the island's future is outlined, changes in the current detailed plan are proposed and varying examples and references of actions and physical implementations suitable for Vasikkasaari are offered, considering also the phasing of the measures.

The Thesis has been an independent project. However, writer's former employment in the project of Helsinki maritime plan in The Urban Planning Department of Helsinki has inspired to take on the subject. The topical situation of Vasikkasaari, and the ambition of the City of Helsinki to rapidly develop its archipelago has had significant influence on the thesis's subject and interpretations.

SISÄLLYSLUETTELO

1 MITÄ NYT? - SUOMI-HELSINKI-MERI

KASVAVA KAUPUNKI	
Urbanisoituva Suomi	9
Kasvava Helsinki	10
Urbanin uusi suunta	12
SEURAAVA LOIKKA	13
HELSINKI JA MERI	
Meri helsinkiläisten arjessa	17
Helsingin rantojen ja saariston kehitys	19
Merellisen Helsingin visioita	21
Saaristo - erilainen toimintaympäristö	23
Muuttuva Helsinki ja saaristo	29

2. MITEN NYT? - KAUPUNKILAISTEN SAARISTO

JULKINEN SAARISTO	33
Minuus ja yhteisöllisyys saariympäristössä	38
Yksilö, yhteisö ja aktiivinen kansalaistoiminta	39
Yhteisöllisyys ja saaret - saari aktiivisena urbaanina yhteisönä?	42
APUA YHTEISEN TEKEMISEEN	
Urban commons - perinteisten toimintatapojen välissä	45
Toimivatko commonsit?	48
Ajatus: Helsingin yhteinen saari	49

3. MINNE NYT? - ANALYYSI

Helsingin saaret - saarityypit	55
Paikan löytäminen	57
Saaristo suunnitteilla	59
Sopiva sijainti	61
VASIKKASAARI - KAUPUNKILAISTEN PAKOPIKKA	
Identiteetti	67
Ympäristö	74
Nykyiset suunnitelmat - Vasikkasaaren asemakaava (1998)	81

4. TÄSSÄ NYT. SOVELLUKSET

STRATEGIA	
3 Skenaariota	89
Tavoitteet	91
SUUNNITELMA	
Alueet & toimijat	94
Asemakaava - muutokset	95
Suunnitelma - näkemys	101
Suunnitelma - aikajana	107

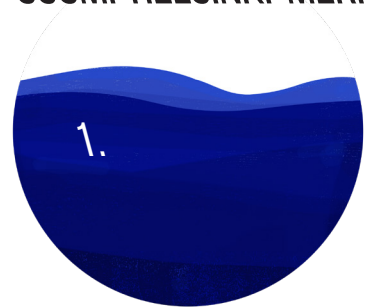
5. LÄHTEET

Tekstilähteet	109
Kuvalähteet	113

LIITTEET

MITÄ NYT?

SUOMI-HELSINKI-MERI

KASVAVA KAUPUNKI

Urbanisoituva Suomi

Kaupungit ovat olemukseltaan sosiaalisia ja uutta generoivia – niissä kohdataan, käydään kauppaa ja luodaan uutta. Teollistumisen myötä kaupungistuminen on ollut jatkuva. Tulevaan, teollistumisen jälkeisen ajan kaupungistumiseen vaikuttavat monet ilmiöt. URMI- hankkeen (Urbanization, Mobilities and Immigration) ja Bemine-tutkimusprojektin ¹ tutkimuksiin perustuvan, urbanisaation muutosvoimia käsittelevän tietopaketin ² mukaan näitä tekijöitä on ainakin kuusi.

1) **Aluetalous ja työmarkkinat.** Länsimaat ovat palveluvaltaistumassa. Myös Suomessa talouskasvu, korkean osaamisen työpaikat ja kehittyvät palvelut keskittyvät yhä enemmän kaupunkiseuduille.

2) **Maahanmuutto.** Ulkomaalaistaustainen väestönosa Suomessa kasvaa, vaikka turvapaikanhakijamäärät vähenevät. Maaseudulta kaupunkiin suuntaavien muuttovirtojen merkitys on vähentynyt.

3) **Aluerakenne.** Metropolialueet ja isot kaupungit ovat kasvun keskuksia. Suuret kaupungit ovat alkaneet tiivistää kaupunkirakennettaan. Helsinki on Suomen väestönkasvun veturi.

4) **Finanssimarkkinat.** Suuret kaupungit vetävät puoleensa kansainvälistä pääomaa. Ulkomaisten sijoitusten osuus transaktiovolyymista nousee vuonna 2017 yli 80 prosenttiin (vuonna 2007 60 prosenttia). Lainaehdot ovat vähemmän tiukkoja pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukaupungeissa.

5) **Preferenssit.** Urbanin asumisen suosio on kasvussa. Sijainti, palvelut, luonnonläheisyys ja erilaiset virkistysmahdollisuudet koetaan Suomessa asuin ympäristön tärkeimmiksi viihtyvyydestekijöiksi. Preferenssit kuitenkin eriytyvät elintapojen yksilöitymisen myötä.

6) **Attraktiot.** Tilapäiset- ja pysyvät yhteisöt, erilaiset alakulttuurit ja kiinnostavat attraktiot ovat yhä merkittävämpiä alueellisia vetovoimatekijöitä ja katalyytteja. Kaupunkihallinto voi toiminnallaan tukea attraktioiden syntymistä.

¹ URMI-hanke tutkii Suomen kaupungistumista ja sen tulevaisuutta ja kehittää kaupungeja hyödyttäviä sovelluksia, Bemine-tutkimusprojekti tutkii kaupungistumista ja kehittää yhdyskuntasuunnittelun työkaluja.

² BEMINE, Strateginen tutkimus, URMI 2017. URBAN FORESIGHT FORUM – seminaari-materiaali.

Globaalisti monien maiden KAUPUNGISTUMISASTE on kohonnut yli **90 PROSENTTIIN** ³.

84,2%*

Suomen väestöstä kaupunkialueilla (2015) ⁴

88,7%

arvio vuodelle 2050 ⁴

Maailmamme urbanisoituminen jatkuu. Myös tieto maailmanlaajuisista megatrendeistä ja urbanisaation dynamiikasta karttuu jatkuvasti. Emme todellisuudessa kuitenkaan tiedä, mitä kaupungeillemme ja maailmallemme todella tulee tapahtumaan tai milloin ja miten nykyinen urbanisaation kasvu muuttuu ja hiljenee. Tulevaa urbanisaationkehityksen kulkua on vaikea nähdä ennalta ⁵. Globaalien ilmiöiden, kuten urbanisaation, rakenne on hyvin monimutkainen ja vaikuttavia muuttujia on usein liikaa pitävien ennusteiden kehittämiseksi. Eri alojen asiantuntijoiden esittämien ennusteiden onkin tutkittu oleva osumavarmuudeltaan lähes arvausten kaltaisia ⁶. Kriittinen suhtautuminen kaupungistumisesta esitettäviin ennusteisiin, ja erityisesti urbanisaatioajattelun tuottamiin visioihin, sekä paikallisiin suunnitteluratkaisuihin, onkin tärkeää.

Kasvava Helsinki

Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava (2016)

Vuonna 2016 hyväksytty Helsingin kaupungin uusi yleiskaava on Helsingin alueen maankäytön pitkälle aikajänteelle keskittyvä suunnitelma, joka ohjaa kaupungin yhdyskuntarakenteen kehittymistä. Kaavan tärkeimmiksi tehtäviksi on määritetty kaupunkilaisten hyvän kaupunkielämän ja yrittämisen mahdollistaminen. Tähän pyritään kaavan selostuksen mukaan ”...tiivistyvän, kestävä, joukkoliikenteeseen tukeutuvan kaupunkirakentamisen keinoin Helsingin erityispiirteet säilyttäen.” ⁷

³ Lehtovuori ym. 2018, S. 1 (julkaisematon teos, sivunumerot alustavia, tulossa 2018)

⁴ Maailman väestö kaupunkialueilla, Globalis tietokanta (perustuu Yhdistyneiden kansakuntien World Urbanization Prospects, the 2011 Revision- dataan)

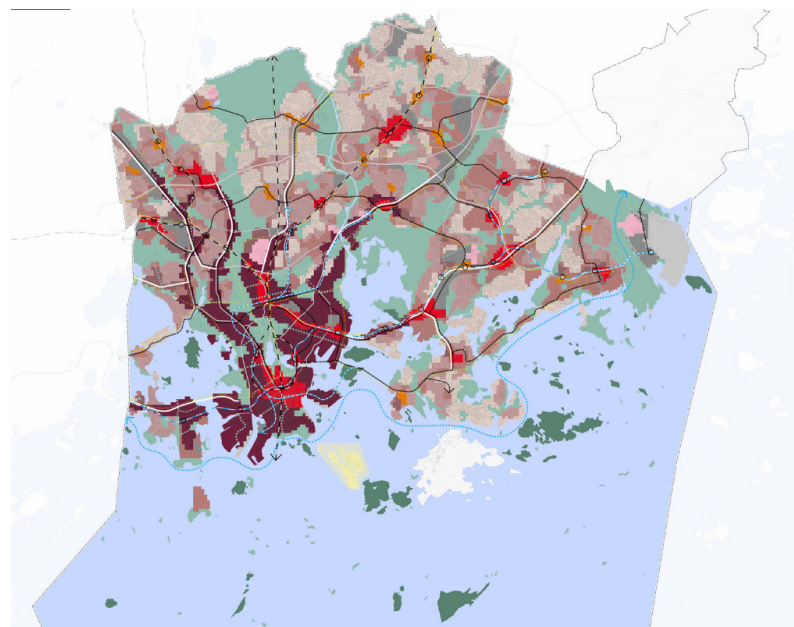
* Tulkinta Suomen kaupungistumisasteesta vaihtelee riippuen siitä, miten kaupunkialue käsitellään. Tilastokeskuksen mukaan kaupungistumisaste on kasvussa, mutta muihin Euroopan maihin verrattuna Suomi on ollut kehityksestä jäljessä. Tilastokeskuksen tulkinnan mukaan n. 70 prosenttia Suomen väestöstä asui kaupunkialueilla (2014). *Kaupungistuminen etenee – löytyykö kaikille sopiva asunto?* <http://www.tilastokeskus.fi>

⁵ Lehtovuori 2016. Kaupungistuminen, trendit ja ajurit-luontomateriaali

⁶ Partanen, Jenni. *Ennakointi kaupunkisuunnittelussa ja maaginen fengshui*. Blogikirjoitus urmi.fi:ssä 9.10.2017

⁷ Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava 2016, S.7. Tarkistetun yleiskaavan kaavaselostus.

Vuonna 2017 Helsingissä on reilut 643 000 asukasta ⁸. Nopean väestönkasvun ja jatkuvan urbanisaation skenaarioihin perustuva yleiskaava on mitoitettu siten, että vuonna 2050 Helsingissä on noin 860 000 asukasta - lähes 220 000 enemmän kuin nyt. Pääkaupunkimme nähdään tulevaisuudessa Suomen muuhun Eurooppaan yhdistävänä, metropolialueen kansainvälisenä ytimenä. ⁹ Urbanisoituvaa, tiiviimpään kaupunkirakenteeseen pyrkivä yleiskaava osoittaa sekä vanhan rakenteen täydentämistä että uusien kaupunginosien rakentamista. Yleiskaavaselostuksen mukaan uusia asuntorakentamisen maankäyttövarauksia on kuitenkin enemmän, kuin vuoden 2050 väestökenaarion toteuttaminen vaatii. Osa rakentamiselle esitetyistä alueista ei ole helposti kaavan aikajänteellä toteutettavissa, eikä näillä alueilla siksi ole kovin suurta asunto- ja työpaikkamitoitusta. Nimensä mukaisesti Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava on kuitenkin visio, joka uskoo urbanisaatioon. Se on suunnitelma yhteiskuntaan ja kaupunkiin, jossa ”Halutaan lisää kaupunkia.” ¹⁰

kuva 1: Helsingin uusi yleiskaava 2016. Ote Helsingin uudesta yleiskaavasta, jonka esitystapa muodostuu 100x100 metrin (ha) kokoisista ruuduista. Jokaisella ruudulla on pääkäyttötarkoitusta kuvaava väri ja merkintä.

⁸ Mäki ym. 2018, S.1. Helsingin Kaupunginkanslian tilasto Helsingin väestöstä vuodenvaihteessa 2017/2018.

⁹ Laakso ym. 2017, S.7. Helsingin ja Helsingin seudun väestöennusteissa 2016–2050 väestönkasvulle on annettu kolme skenaariota: hidas, perus ja nopea

¹⁰ Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava 2016, S.8-9. Tarkistetun yleiskaavan kaavaselostus.

Urbaanin uusi suunta

Lehtovuori, Tartia ja Cerrone, käsittelevät julkaisussaan Drivers of Global Urbanization – Exploring the Emerging Urban Society, Henri Lefebvren merkittävää kaupunkikirjoitusten perintöä ja peilaavat sitä tämänhetkiseen globaaliin urbanisaatioon. Lefebvre näki aikanaan teollisten yhteiskuntien siirtyvän kohti tulevaa, uudenlaista yhteiskunnallista vaihetta. Radikaalit muutokset tavassamme elää, asua, liikkua ja kohdata toisiamme, ovat Lefebvren mukaan luoneet tarpeen uudenlaiselle, humanille ja ihmiskeskeiselle urbanismille. Lefebvren ajatuksia, globaaleja urbanisaation kriisejä ja viimeaikaisempien havaintoja ajatellen uudenlaisen, tulevaisuudessa siintävän, kokonaisvaltaisesti ”urbaanin yhteiskunnan” olemuksen ydintä pohdittaessa on palattava urbaaneihin paikkoihin ja urbaaniin dynamiikkaan. ¹¹

Maailman urbaani populaatio kasvoi 1950-75 välisenä aikana

Kaupunkien ja urbaanien alueiden infrastruktuurin ja fyysisen kaupunkirakenteen luodessa mahdollisuuden yhteiskunnan toiminnalle, ovat ne merkityksettä ilman niitä rakentavaa ja ylläpitävää urbaaniuden ydintä, innovaatioita ja organisoitumista perustavanlaatuisia inhimillistä toimintaa. ¹³ Voidaan sanoa, että kokonaisvaltaista urbanisaatiota lähestyvät yhteiskunnat ovat yleisesti siirtymässä kohti uudenlaista aikakautta, jolloin teollinen yhteiskunta ja sen logiikka joutunevat alistumaan uusien sosiaalisten käytäntöjen ja urbaanien tulevaisuuksien kehittyessä ¹⁴. Nousevan urbaaniuden luonne alkaa hahmottua inhimillisemmäksi, sosiaaliseksi ja järjestäytymiskykyiseksi: esimerkiksi kiertö ja jakamistaloustalous, vertaistoiminta, aktivismi, kasvava paikallisuus ja yhteisistä lähtökohdista ja resurssista nouseva toiminta (commons) ovat näköpiirissä olevia uuden urbaanin merkkejä. ¹⁵

¹¹ Lehtovuori ym. 2018, S. 1.

¹² Emt., S. 3-4.

¹³ Emt., S. 2.

¹⁴ Emt., S.5.

¹⁵ Emt., 2018, S.3.

SEURAAVA LOIKKA

Kaupunki oleskelee ja virkistyy

Kaupungin kasvaessa ja yhteiskunnan muuttuessa myös suhtautuminen urbaanin kaupunkiympäristön vastapainoihin muuttuu. Vapaa-aika ja virkistys, kaupunkilaisten irtautuminen urbaanista kaupungista saavat uusia muotoja ja paikkoja. Helsinki on aiemminkin loikannut kohti uusia alueita ja luonnonympäristöjä, tehden niistä aikakautensa ajatusten ja ihanteiden mukaisia virkistysalueita, puistoja ja matkailukohteita.

Keskuspuisto - teollisen metropolin virkistyminen

Nykyisin Helsingin kantakaupungista pohjoiselle rajalle ulottuva Keskuspuisto perustuu arkkitehti Bertel Jungin 1911 laatimaan ehdotukseen Suur-Helsingin kaavasta, jossa nykyisen puiston eteläinen osa Töölönlahdelta Länsi-Pasilaan on osana raide- ja viherverkostoista kaupunkia.¹⁶ Helsingin väkiluku ylitti 100 000 1910-luvulla¹⁷. Teollistuminen vauhditti urbanisaatiota ja rakentamista, mutta loi myös tarpeen puistoalueille. 1800-luvun lopussa rakennettu New Yorkin Central Park on yksi teollistuvien kaupunkien urbaanien keskuspuistojen esikuvia.

16 Mäntymäki, Heikki. *Vuosisadan yleiskaavat*. Helsingin uuden yleiskaavan blogi 7.11.2012

17 Vartiainen 2016, S.12. Helsingin kaupungin Tietokeskuksen työpaperissa *Helsingin historiaa numeroina kolmelta vuosisadalta* on kuvattu kaupungin väestökehitystä vuosina 1840-1983.

Nuuksion kansallispuisto - kaupunkiseudulla luontoon

1960-70-lukujen rakennemuutos ja kaupungistuminen olivat sotienjälkeisessä Suomessa merkittäviä myös virkistykseen kannalta. Maalta kaupunkiin muuttaneen suomalaisen koettiin arjessaan kaipaavan metsään luonnon keskelle. Helsingin kaupunkiseudun kehittyessä kaupunki teki useita maahankintoja Espoon Nuuksion järviylängön alueelta, ollen 1970-luvun lopulla alueen suurin yksittäinen maanomistaja. 1980-luvun lopulla Ympäristöministeriön asettama Nuuksiö työryhmä valmisteli mietinnön alueen kehittämiseksi ulkoilun ja luonnonsuojelun alueena.¹⁸

Vuonna 1994 perustettu Nuuksion kansallispuisto, noin 30 km päässä Helsingin keskustasta, kerää nykyään vuosittain yli 300 000 kävijää.¹⁹

"Metropolin läbi kansallispuistossa" Nuuksiössä on erilaisia matkailu- ja virkistyspalveluja, sekä tapahtumia.

Ihmiset viihtyvät ja kulkevat itsenäisesti monenlaisissa ympäristöissä. Maankäytön systemaattisten suunnitelmien, laajempien strategioiden, investointien ja markkinoinnin kautta luonto- ja virkistysalueita tuodaan suuremman yleisön tietoisuuteen. Samalla suunnitelmat ja useat kävijät muuttavat ympäristöä.

Helsinki ja uudenlainen urbaani

Mihin kasvava kaupunki suunnittelee siirtyvänsä oleskelemaan seuraavaksi?

18 Helsingin kaupungin omistamien Nuuksion ulkoilualueiden luonnonhoitosuunnitelma vuosille 2004-2013 (2004), Helsingin rakennusviraston viherosasto

19 Nuuksion historia, Metsähallituksen Luontoon.fi-sivusto 2018

HELSINKI JA MERI

SAARTEN JA RANTOJEN
HELSINKI

MERI HELSINKILÄISTEN ARJESSA

Rannat ja saaristo tarjosivat paikkoja kalastukseen ja kotieläinten laiduntamiseen. Varsinaiseen viljelyyn Helsingin saaristo on ollut liian karu.

Lampaita Viikin Latokartanossa, Rista Eeva, 1970 SER

Kalastajatorppia ja laidunmaata

1700-luvun loppupuolella saaret olivat talonpoikaissäilyreiden satamapaikkoja ja niihin perustettiin talonpoikaistilojen kalastajatorppia.

Kalastajia jäällä Eteläsatamassa Linnanlaiturin edustalla, Brander Signe 1907 HKM

Huvilakulttuuri

1800-luvun puolivälissä paikallinen yläluokka, virkamiehet ja porvarit, pakenivat kaupungin tunkkaisuutta, ahtautta ja kulkutauteja Helsingin rannoille ja saaristoon. Syntyi pieniä huvilayhdyskuntia, joissa seurusteltiin, hoidettiin huolittuja puutarhoja ja elettiin lähellä kansallistunteita herättävää luontoa. Aktiivinen höyrylaivaliikenne mahdollisti mm. elintarvikekuljetukset ja pakollisen työmatkaliikenteen kaupunkiin. Nykyisin monet Helsingin saariston huviloista ovat yksityisessä omistuksessa tai kaupungin yhteisöille vuokraamia. Haasteeksi on muodostunut huviloiden tyhjilleen jääminen, ylläpitokustannukset sekä rakennusten ja puutarhojen rapistuminen.

Saaristounelmia Helsingissä (Jan Strang), kirjan kuvitusta

Sotilaskäyttö

Helsingin saariston sotilaskäyttö alkoi järjestelmällisemmin Ruotsin valtakunnan aikana 1740-luvulla, jolloin Viaporin linnoitustyöt alkoivat. Venäjän alaisuudessa kaupunkia suojaava linnoitusketju laajennettiin muualle saaristoon. Helsingin uloimmassa saaristossa on ollut sotilastoimintaa 2000-luvulle asti. Sotilasmiljöön rakennelmineen on osa Helsingin saariston kulttuurihistoriallista maisemaa ja ympäristöä. Useat sotilassaaret, muun muassa Lonna, Vallisaari, Kuninkaansaari ja Isosaari, ovat viime vuosikymmeninä avautuneet yleisölle ja kaupalliselle toiminnalle.

Suomenlinna Kustaanmiekkä, Bonin Volker von 1956

Teollisuus ja merenkulku

Helsingin satamat ovat olleet merkittäviä rahti- ja henkilöliikenteen paikkoja. Satamat ja teollisuus ovat kuitenkin siirtymässä kauemmas keskustasta. Vuonna 2008 avattu Vuosaaren satama korvasi Länsisataman ja Sörnäisten sataman tavaraliikenteen.

Sörnäisten satamaa Sompasaaresta käsin, Svetlick Nina von HKM

Lomasaaret, teltat ja mökkeily

Myös työläiset pakenivat kaupunkia saariin. 1800-luvun lopulla Helsingin saariin perustettiin ns. kansanpuistoja, työväen julkisia virkistysalueita (Seurasaari, Korkeasaari, Mästikkamaa, Pihlajasaari). Työväestön vapaa-aika lisääntyi 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Kevytrakenteiset kesämajat ja telttailu, sekä ja lopulta saarien pysyvämpi loma-asuminen yleistyivät. Lomanvietto saaristossa oli yhteisöllistä, uimisen, kalastamisen ja luonnossa virkistymisen lisäksi saarissa oli myös tapahtumia, tansseja, urheilukisoja ja leiritoimintaa. Saarista käsin saatettiin kuitenkin käydä omien veneiden tai yhteysalusten avulla myös töissä mantereella ja joskus saarissa oleskeltiin, osin luvatta, myös talvisaikaan.

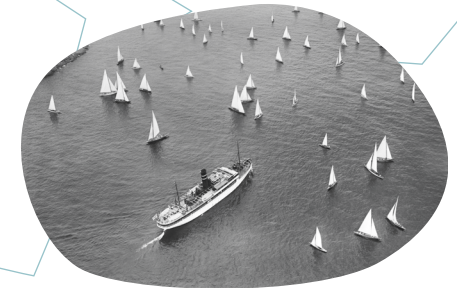
Auringonottaja Pihlajasaaren hiekkarannalla, Bonin Volker von 1966

Virkistys ja vapaa-aika

Kaupunkilaiset ovat jo pitkään hakeutuneet virkistäytymään kaupungin saariin ja rannoille. Talvisaikaan jää on perinteisesti tarjonnut vaihtoehdon maalla liikkumiseen ja mahdollistanut uusia näkökulmia itse kaupunkiin. Meri nähdään matkailun-, vapaa-ajanvieton, nautiskelun ja elämysten synnyttäjänä. Rannoille on tullut uutta toimintaa: rantaravintoloita ja kahviloita, julkisia saunoja ja uimaloita, elämysmatkailua ja vesiurheilua sekä erilaisia tapahtumia.

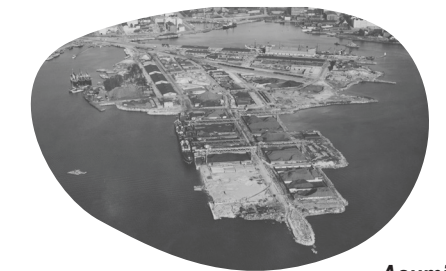
Ulkoilijoita jäällä Uunisaaren ja Harakan välissä helmikuuisena pakkaspäivänä, Niemi, Matti 1996

Purjehdus ja veneily

Veneily harrastuksena alkoi yleistyä 1900-luvun ensimmäisenä vuosikymmeninä. Kasvava vapaa-ajantoiminta alkoi järjestäytyä pursiseurojen ja venekerhojen perustamisen myötä. Nykyisin Helsingissä on 72 venesatamaa ja runsaat 12 000 venepaikkaa. Pääosa Helsingin alueen venepaikoista on kaupungin omistamia ja erilaisille seuroille vuokrattuja. Tämä on pitänyt veneilyharrastuksen hintatason kohtuullisena.

Helsingin purjehdusviikko Kilpurajehdusveneitä ja matkustaja-alus Harmajan luona Foto Roos 1932

Asuminen

Meren ja rantaviivan läheisyydessä asumisesta on tullut hyvin haluttua. Helsinkiin on viimeisten vuosikymmenien aikana rakennettu yhä enemmän uusia ranta-asuinalueita. Mm. Jätkäsaari, Hernesaari, Kalasatama, Sompasaari ja Kruunuvuorenranta ovat uusia, merellisestä identiteetistä mahdollisen tulevan luonteensa ammentavia kaupunginosia. Helsingin kaupunki on suunnitellut kaupunkimaista asumista myös muutamiin saariin (Melkki, Vartiosaari). Kauas on tultu kaupungin ”laidoilla” olevista rantojen kalastajamökeistä – nyt tuulisen meren ja horisontin läheisyydessä eläminen on ylellisyyttä.

Jätkäsaari teollisuuden käytössä, Säski Oy 1927-28

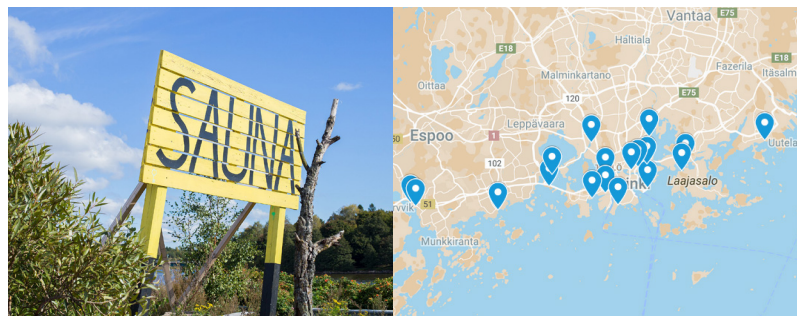
Sivun lähteet:

Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaava, kaavaselostus 1997. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto Linna 2006. Pro gardu-tutkimla Stadilaisten paratiisi: Työväen kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaarella 1945-64 Nygård 2003. Villinki – saariston huvilayhteisö

Kuvat: Helsingin kaupunginmuseon kokoelmat, CC BY 4.0 <https://www.helsinkikuvia.fi/?search=true>

Helsingin merellisten alueiden kehitys

Meri on aina ollut osa helsinkiläistä elämänpiiriä ja arkikokemusta. Meri on historiallisesti ollut työn ja vapaa-ajan kautta luontainen osa rannikolla elävien ihmisten elämää, mutta yhteiskuntamme, ihmisten arki ja Carl Ludvig Engelin aikanaan kuvailema, syrjäinen, takapajuinen ja kaukainen ”Pieni Helsingimme” ja ”pelkkää kalliota” oleva Suomi ovat muuttuneet paljon²⁰. Rannat ovat muuttuneet syrjäisiksi mielletyistä, kalastajakojujen täplittämistä kaupungin reuna-alueista halutuiksi ja arvostetuiksi alueiksi. Vedenrajan perinteinen teollisuustoiminta, telakat ja erilaiset satama-alueet, ovat jo monin paikoin väistyneet merelle kurottavan kaupunkikehityksen tieltä. Jätkäsaaren, Hernesaaren, Kalasataman ja Sompasaaren niemen kaltaiset vanhat, kovaa vauhtia uuden hahmon saavat merenranta-alueet houkuttelevat lähelleen myös kulttuuri- ja yritystoimintaa, sekä erilaisia väliaikaisia tapahtumia, yhteisöjä ja ilmiöitä.

Kuva 4: Sompasaaren vapaasti organisoitunut, julkinen Sompasauna-rantasauna ja kaupunkilaisia tapahtumajärjestämiseen kutsuva Rantakesä-sivusto ovat uudenlaista toimintaa Helsingin rannoilla. Kartalla Rantakesän tapahtumapaikat (kuva 5).

Merelliseen Helsinkiin kuuluvat myös kaupunkialueen noin 300²¹, monien luontoarvojen ja kulttuurihistoriallisten kerrostumien saarta. Helsingin saaristo on viime vuosikymmeninä alkanut laajemmin avautua virkistysympäristönä tavallisille kaupunkilaisille. 2000-luvulla useita, aiemmin Puolustusvoimien hallussa olleita, saaria on avautunut julkiselle yleisölle, tapahtumille ja toiminnalle. Uuden yleiskaavan visiossa ”Helsingin saaristo on ympärivuotisen sekoittuneen asumisen, virkistymisen, matkailu- ja virkistyspalvelujen ja loma-asumisen yhteen lomittunutta ja toisiaan tukevaa mosaiikkia.”²²

20 Elo 2007, S. 119-212. Koti Helsingissä, Sydän Berliinissä (Pro gradu -työ)

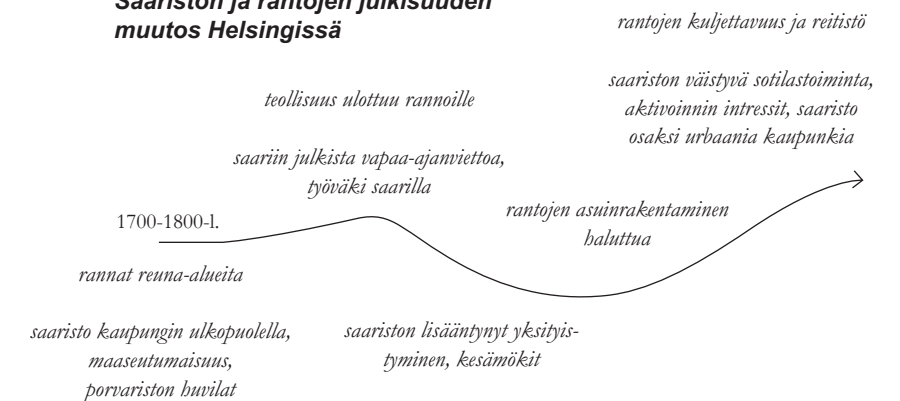
21 Saaristo-opas 2010, S.6. Helsingin kaupungin liikuntaviraston oppaan mukaan kaupungin alueella on yhteensä n. 300 saarta. Monet saarista ovat alle pinta-alaltaan puolen hehtaarin kokoisia pieniä saaria.

22 Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava 2016, S.80. Tarkistetun yleiskaavan kaavaselostus.

Kaavan mukaan ympärivuotista asumista osoitetaan kuitenkin vain muutamalle alueelle, Melkin saareen ja Ramsinniemelle Itä-Helsinkiin²². Kuitenkin myös Vartiosaaren vanhan huvilasaaren asuttaminen voidaan nähdä uutena merellisenä asuinalueena.

Helsingin kaupungilla vaikuttaa olevan voimistuva tahtotila merellisten alueidensa kehittämiseen. Uuden yleiskaavan mukaan meri ja merellinen virkistys, sekä rantojen saavutettavuus ovatkin aiempaa keskeisemmässä roolissa kaupungin kehityksessä²³. Myös Helsingin kaupunkistrategiassa 2017-2021 on Helsingin tärkeäksi virkistykseksi ja taloudellisesti vetovoimalliseksi tekijäksi nostettu kaupungin merellinen sijainti. Strategian mukaan merellisyyttä ei ole hyödynnetty tarpeeksi ja alueita halutaan kehittää suunnitelmallisesti sekä paikallisen virkistyksen että matkailun ja kaupungin kokonaiskuvan kannalta. Strategian mukaan tavoite on jatkaa Helsingin lähi-saariston avaamista edelleen yleiseen käyttöön. Näihin tavoitteisiin tähdätään mm. yleisen Merellisen Helsingin strategian laatimisen kautta.²⁴ Strategian perusteella voidaankin ajatella, että kaupunki haluaa, kauas tulevaisuuteen tähtäävien visioiden lisäksi, kehittää merellistä Helsinkiä aktiivisesti jo nyt.

Saariston ja rantojen julkisuuden muutos Helsingissä

Helsingin rannat ja saaret ovat historian aikana sekä sulkeutuneet että avautuneet vaihtelevasti. Ne ovat olleet kaupungissa sekä keskeisiä että syrjäisiä paikkoja. Samalla näillä alueilla on vietetty perinteisesti myös vapaa-aikaa. Nyt rantojen ja saarten toivotaan palvelevan laajasti niin paikallisia kuin vierailijoitakin.

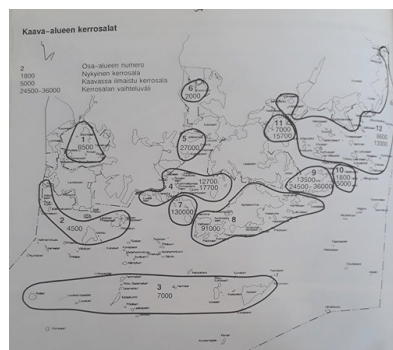
23 Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava 2016, S.8. Tarkistetun yleiskaavan kaavaselostus.

24 Maailman toimivin kaupunki - Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 2017, S.12

Merellisen Helsingin visioita

Merellisyys osana Helsinkiä; suojelua ja käytettävyyttä rauhallisin ottein

Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaavassa (1997) tarkennettiin vuoden 1992 yleiskaavan tavoitteita korostaa merellisyttä osana kaupungin imagoa, vetovoimaa ja kaupunkikuvaa. Rannat, saaristo ja vesialueet haluttiin saada enemmän kaupunkilaisten käyttöön. Kulttuurihistoriallisten- ja luontoarvojen suojelun lisäksi tavoiteltiin myös saariston ekologiaan ja virkistykseen perustuvaa kokeilu- ja projektiä.²⁵

Kuva 6: Osayleiskaavassa osoitettiin saariston mahdollista uutta rakentamista n. 32 000-44 000 kem². Osayleiskaavan mitoituskaavio.

Suuria visioita: Kelluvia asuntosaaria ja kansainvälisyyttä

2000-luvulla merellisen Helsingin kehittäminen alkoi saada suuremman mittakaavan. Avoimen kansainvälisen suunnittelukilpailu Greater Helsinki Vision 2050 – kilpailu (2007) koko Helsingin seudun kehittämiseksi toi mukanaan poikkeuksellisen merellisen Helsingin tulevaisuusnäkökuvan. Kilpailun voitti WSP Finlandin ”Emerald” työ, jota tuomaristo kuvaili ”visionääriseksi ja monipuoliseksi ehdotukseksi, jossa kurkotetaan aidosti tulevaisuuteen”²⁶.

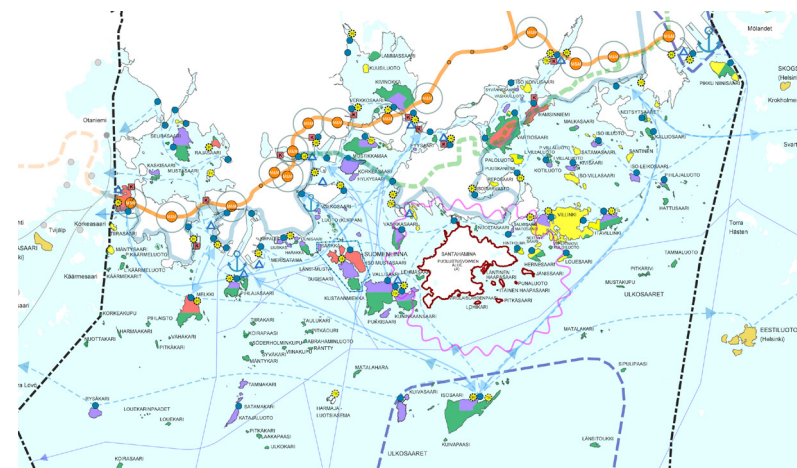
Kuva 7: Ote voittajatyö ”Emeraldin” karttamateriaaleista. WSP Finland

”Emerald” työssä (2007) visioitiin Helsingin saarten läheisyyteen laajaa, utopistisuhteista, kelluvaa asumista. Ehdotuksessa painotettiin myös Helsingin potentiaalia kansainvälisesti linkittyneenä metropolina. Esimerkiksi Helsinki-Tallinna tunneliyhteys on aktiivisessa keskustelussa tänä päivänä²⁷.

25 Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaava, kaavaselostus 1997, S.40.

26 Helsingin kaupungin tiedote kilpailun voittajista, saatavilla sähköisesti osoitteessa www.hel.fi/hel2/helsinginseutu/2050/media/ghvpalkitut.pdf (haettu 20.7.2018)

27 Helsinki-Tallinnan tunneli uutisissa: Helsinki-Tallinna-tunnelin hintalappu: 16 miljardia euroa – Tallinnaan 18 eurolla puolesta tunnissa (julkaistu 7.2.2018) Saatavilla sähköisesti osoitteessa yle.fi/uutiset/3-10062616, Lisää Helsinki-Tallinna tunnelista ja FinEstLink virkamiesthankkeesta osoitteessa <http://www.finestlink.fi/> (haettu 28.3.2018)

Kuva 8: Ote VISTRA II:n 2. osan liitteenä olevasta Merellinen Helsinki 2050 -teemakartasta, jossa on esitetty mm. kehitettävät merelliset liikenneyhteydet merellä ja maalla sekä saariston maankäytön suunnitelma. Useat suuremmat saaret on osoitettu virkistysalueiksi ja virkistys- ja matkailupalveluiden alueiksi (vihreä, violetti) Kartassa näkyy mm. myös ns. joukkoliikenteen merelliset meri-metro solmukohdat, sekä saariston raitiotiereitti sekä Helsingin rantaraitti ja vesiliikenteen yhteystarpeet. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Verkostot, saavutettavuus ja saariston käyttö

Helsingin Uuden Yleiskaava 2050 tueksi ja osaksi laadittu Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma VISTRA II:n toinen osa (2016) käsittelee, viherympäristön kehittämisen lisäksi myös Helsingin merialueita, jotka työntyvät ”sinikämmentä” sisämaahan päin. Merellinen Helsinki Sinikämmen rantareitteineen -osiossa hahmotetaan saariston ja rantojen kehittämisen tavoitteita ja tapoja. Rantojen, merialueiden ja saarten saavutettavuus sekä koko Helsingin laajuinen rantareitin kehittäminen on yksi VISTRAN:n esiin nostamia tavoitteita. Rantojen julkisuus sekä ulkoiltojen ja reittien korkea laatu liittävät viher- ja siniverkoston suunnitelman mukaan muuhun kaupunkirakenteeseen. Luonnonrannat nähdään resilientinä osana kaupungin ilmastonmuutoksellista sopeutumisyöhykettä. VISTRA:n raportissa on hahmoteltu myös sinikämmen alueen erilaisia kehittämisprofilleja luonto- ja kulttuurikohteiden, sekä toimintojen näkökulmasta.²⁸

28 Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma, VISTRA osa II 2016, S.68-76.

Saaristo - erilainen toimintaympäristö

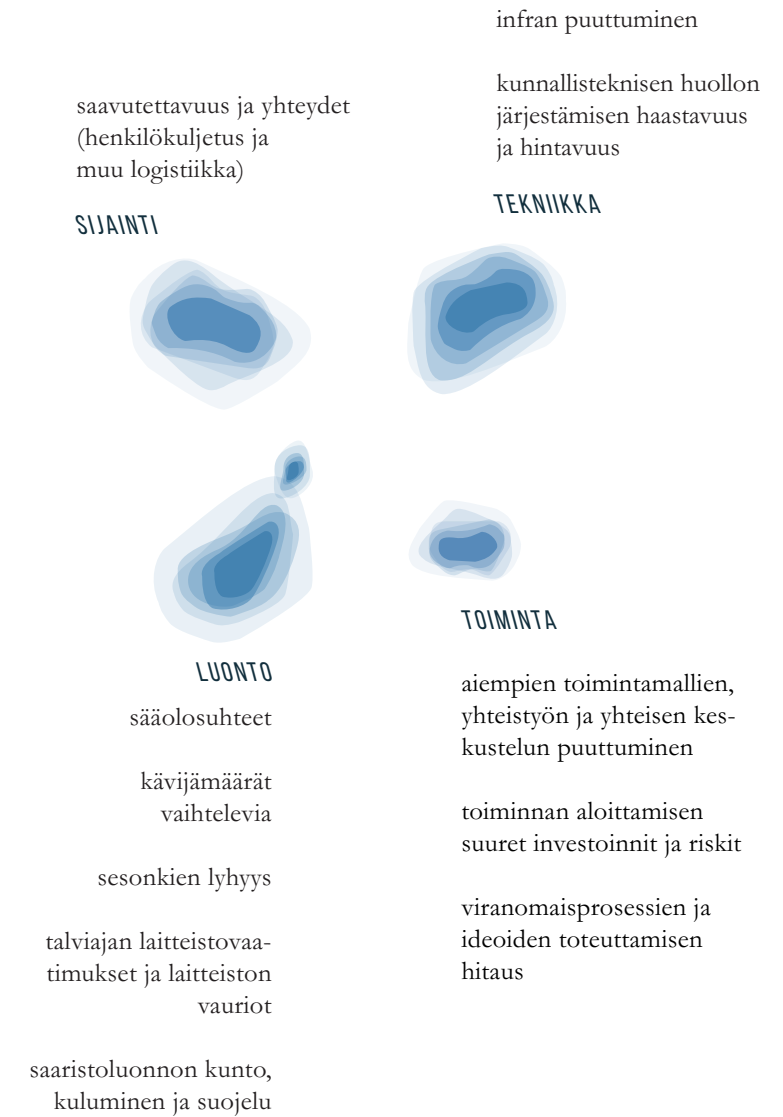
Helsingin kaupungin visioissa saaristoalueet palvelevat erityisesti virkistystä, matkailupalveluja ja loma-asumista. Saariston tasa-arvoista saavutettavuutta ja käyttöä halutaan parantaa muun muassa vesiliikennettä ja saarten palveluita kehittämällä. Saaristo on kuitenkin mantereeseen nähden varsin erilainen toimintaympäristö.

Kuva 9.

Simo Pukkisen,
Nimetön (2019)

Luonnonolosuhteet ja vuodenaajat ovat osa saaristossa toimimista. Esimerkiksi meren jääpeite on sekä liikkumista vaikeuttava että helpottavat tekijä, joka vaikuttaa saariston ympärivuotiseen käyttöön.

SAARISTON HAASTEET *

* Habmotetut toiminnan ja suunnittelun haasteet perustuvat Helsingin merellisten alueiden kaavoittajien sekä pääkaupunkiseudun merellisten yrittäjien kanssa käytyihin keskusteluihin Helsingin asemakaavakoordinaation Merellisen yleissuunnitelman työpajassa kesällä 2017.

Vaikka Helsingin kaupunki, Suomen valtion lisäksi, omistaa suuren osan kaupungin alueen saarista, vaatii niiden kehittäminen paljon varoja – varoja, joita kaupungilla ei aina ole ja joita sen on priorisoitava. Sopivien, myös ympäristön julkisesta luonteesta ja esimerkiksi palveluiden edullisuudesta kiinnostuneiden, yksityisten toimijoiden löytäminen saaristoon saattaakin olla vaikeaa. Kuitenkin myös saarten yritysveltoinen tai hankeluontoinen kehittäminen voi johtaa yksityisluonteisen ja maksullisuuteen pakottavan ympäristön muodostumiseen. Myös yksityisen loma-asumisen lisääntyminen saarilla saattaa tehdä ympäristöstä poissulkevaa, vaikkakin näin rakennettu ympäristö voi olla hyvin laadukasta ja viihtyisää.²⁹

Julkisen tilan sekä palveluiden luonne ja määrä eivät ole kuitenkaan ainoita saariston suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä. Esimerkiksi kasvavat kävijämäärät eivät ole ongelma vain saariston nykyisten, yksityisyyttä arvostavien loma-asukkaiden näkökulmasta, vaan väkijoukot uhkaavat myös paikallista luontoa. Esimerkiksi vapaasti käytettävän saaren kasvillisuuden kulumisen sekä saarten jätehuolto vaativat järjestelyjä.³⁰ Vesistön ja lajiston hyvinvointi, perinteinen saaristomaisema sekä arvokkaiden luonnonympäristöjen säilyminen vaikuttavat paljon saariympäristöjen suunnitteluun.

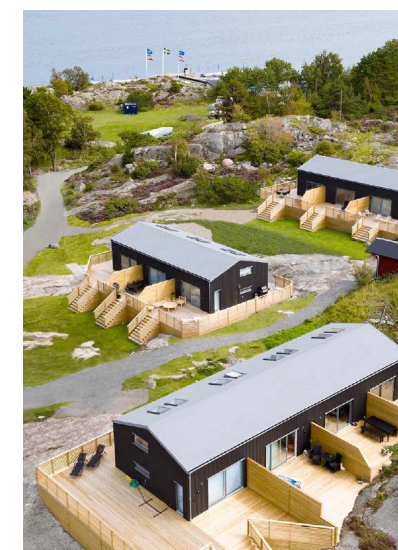
29 Esimerkkinä yksityisveltoisesta toiminnasta ruotsalaisen Knarrholmenin saaren esittelymateriaali, saatavilla sähköisesti osoitteesta http://knarrholmen.se/assets/knarrholmen_brochyr_10-04-17_web1.pdf, sekä Manshausen matkailusaaren kotisivut <http://www.manshausen.no/> (haettu 25.3.2018)

30 Mediassa on käyty keskustelua Suomenlinnan mahdollisesta huoltoon tukevasta pääsymaksusta; ”Suomenlinnaan voi tulla pääsymaksu – ”Tässä on monta asiaa mietittävänä””, Helsingin Uutiset (julkaistu verkkouutisissa 17.3.2018) <https://www.helsinginutiset.fi/artikkeli/619661-suomenlinnaan-voi-tulla-paasymaksu-tassa-on-monta-asiaa-mietittavana>
Vuonna 2016 avatulla Vallisaarella on luonnon kulumista ehkäiset ohjeet kävijöille <http://www.luontoon.fi/vallisaari/ohjeetjasaannot>

Matkailu- ja lomasaaret - yksityiset helmet

pohjoismaalaisia referenssejä:

Pohjoismaista löytyy esimerkkejä pienehköistä saarista, joita on 2010-luvulla kehitetty loma-asumisen ja matkailun tarkoituksiin. Ympäristö on viihtyisää, mutta samalla sen voi nähdä myös poissulkevana tai yllällisenä, modernina huvilakulttuurina.

kuva 10: Knarrholmeniin saapuvia saarelaisia 1947, (Götaverken 1947)

kuva 11: Knarrholmen on Göteborgin edustalla oleva, yritysveltoisesti pysyvään loma-asumiseen kehitetty saari ravintoloihin, jonka uusia, ympärivuotisia loma-asuntoja myydään pariaika. (kuva Knarrholmenin esittelymateriaali). Aiemmin saari oli lahjoituksena Götaverkenin telakan työntekijöiden käytössä. Vuonna 2014 Rakennusliike Billström Riemer Andersson AB osti saaren ja sen vanhat 33 mökkiä ravintoloihin. Saaren vanhoilla asukkailla oli mahdollisuus vuokrata vanha mökki saarelta.³¹

31 Wikipedia 2018, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Knarrholmen>

kuva 12: Yksityisessä omistuksessa olevalla Manshausenin saari Pohjois-Norjassa on korkea-tasoinen erämatkailukohde, jossa vierailijat voivat majoittua mm. arkkitehti Snorren Stinessen suunnittelemissa kansainvälistä tunnustusta saaneissa mökeissä (kuva Siggen Stinessen). Saari on aiemmin ollut historiallinen kaupankäynnin ja kalastuksen paikka, kunnes sen toiminta hiljeni 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Vuonna 2010 tutkimusmatkailija Borge Ousland osti saaren ja alkoi kehittää sitä lomakohteena.³²

³² Manshausenin saaren kotisivut <http://www.manshausen.no/en/>

LIVING

No boys allowed on this ultra-luxe island

kuva 13: Ruutukaappaus Raaseporin kaupungin visitraseborg - instagram julkaisusta, joka jakaa New York Postin kirjoitusta Raaseporiin kesällä 2018 avattavasta, vain naisille suunnatusta matkailusaaresta. Yhdysvaltalaisen Kristina Rothin perustama SuperShe -luksuslomasaarta on kritisoitu Suomessa tasa-arvon ja laillisuuden näkökulmasta.³³

³³ New York Post 31.1.2018, <https://nypost.com/2018/01/31/no-boys-allowed-on-this-ultra-luxe-island/>

Muuttuva Helsinki ja saaristo

Yleiskaavan oletama väestönkasvu Helsingissä on suuri. Mahdollisten rakennettavien alueiden määrä ja jakautuminen ovat herättäneet paljon keskustelua kaupunkilaisten, median ja erilaisten sidosryhmien keskuudessa. Erityisesti uuden rakentamisen aiheuttavaa, kaupunkilaisten viher- ja virkistysalueiden mahdollista supistumista on kritisoitu näkyvästi. Muun muassa Malmin lentokentän ja Keskuspuiston osien tulevaa kehitystä ja rakentamista vastaan on organisoitunut äänekkäitä kansalaisyhmiä.

Arkea tasapainottavien virkistys-, harrastamis- ja levon paikkoja tarvitaan myös yhä urbaanimmaksi käyvässä ja tiivistyvässä kaupungissa. Kuten muukin kaupunkitila, myös vapaa-ajanvieton ympäristöt ovat monien erilaisten intressin kohteita. Nämä ympäristöt, niiden käyttäminen ja niistä päättäminen, liittyvät vahvasti kaupunkilaisten hyvän elämän edellytyksiin ja tasavertaiseen kohteluun. Lähivirkistymisen paikkojen on oltava hyvin saavutettavia ja luoteeltaan julkisia, jotta ympäristöjen tasa-arvoisuus kehittyvässä kaupungissa säilyy. Ympäristön urbanisoinnissa virkistyspaikat saattavat siirtyä kauemmaksi. Esimerkiksi Suomenlinnan ja Nuuksion kansallispuiston tapaukset osoittavat, kuinka suosituimmat ja tunnetuimmat alueet saattavat kärsiä ja kuluu kasvaneesta virkistyskäytöstä.

Kuva 14. Uutta yleiskaavaa vastustava mielenosoitus Senaatintorilla 26.10.2016 (kuva: Koillis-Helsingin Lähi tieto, Pirjo Pihlajamaa)

*Keskuspuiston puolesta-Facebook ryhmässä on noin 5000 seuraajaa. Sivua ylläpitää Keskuspuistoryhmä, joka koostuu sivun mukaan "Keskuspuiston puolustamisesta kiinnostuneista kaupunginosayhdistysten ja ympäristö- ja virkistysyhdistysten edustajista sekä asian tärkeäksi kokevista kaupunkilaisista."*³⁴ Ryhmä kerää myös nimiä Keskuspuistoa ei saa supistaa – adressiin, jonka on allekirjoittanut noin 12 000 ihmistä³⁵. Malmiirport.fi – sivustolle kerätään tietoa Malmin Lentokentän toiminnasta ja organisoidaan lentokentän säilyttämistä ajavaa kansalaistoimintaa. Malmin kentän nykyisen toiminnan säilyttämistä baluavat nimeävät itsensä kansalaisliikkeeksi, pitävät aktiivisesti esillä kenttään liittyviä mielipidetutkimuksia ja keräävät liikkeen toimintaa rahoittavia jäsenyyksiä ja ylläpitävät sivuston verkkokokoukset.³⁶

34 Keskuspuiston puolesta Facebook-ryhmä www.facebook.com/keskuspuistonpuolesta/

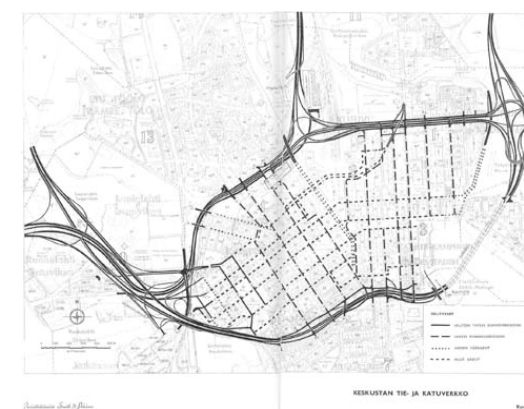
35 Keskuspuistoa ei saa supistaa-adressi www.adressit.com/keskuspuistoa_ei_saa_supistaa

36 Malmin lentokentän sivusto, jota ylläpitää vapaaehtoistoiminen, voittoa tavoittelematon yhdistys Malmin lentoaseman ystävät ry. www.malmiirport.fi

Yleiskaava ei ole vain yhden ratkaisun tai tulevaisuuden suunnitelma.

Alueiden rakentamismäärät ja luonne tullaan arvioimaan ja hahmottelemaan tarkemmin asemakaavoitustyön kautta. Asemakaava on vahva, ympäristön todellista toteutumista ohjaava suunnitelma. Asemakaavoitusvaiheessa asetetut tavoitteet ja tehdyt päätökset ovatkin erittäin tärkeitä. Saaristossa jokainen suunnittelualue, saari, on historialtaan, ympäristöltään ja potentiaaliltaan hiegan erilainen ja vaatii suunnittelijalta harkittua, paikkakohtaista lähestymistä. Omaleimaisuuden säilyttäminen ja vaihtelevuus kehittyvien saarten välillä voivat mahdollistaa myös erilaista toimintaa helpottavan ja saarten välisiä synergiaetuja tuottavan saariverkoston muotoutumisen.

Vaikka mantereen maankäytön ja ympäristön suunnittelu eroaakin saarista, ovat suunnittelua ohjaavat, tärkeimmät kysymykset kuitenkin samat. Miten voimme parhaalla mahdollisella tavalla edistää hyvää ja kestävä elämää? Miksi ja kenelle haluamme ympäristöä ylipäänsä suunnitella? Helsingissä suurin osa saarista on nykyisin joko kaupungin tai valtion omistuksessa ja yksityistä asumista saarilla on verrattain vähän. Kaupunki ja kaupunkilaiset voivatkin ainakin tällä perusteella vaikuttaa saaristonsa kehitykseen varsin paljon. Merellisyys on tärkeä osa kaupungin historiaa ja luonnetta, jopa monen arkipäivää - jokainen helsinkiläinen asuukin alle 10 kilometrin päästä merestä³⁷. Pääkaupunkimme saaristo niin arvokasta, että sen kokemiseen pitäisi olla oikeus ja tasavertainen mahdollisuus jokaisella kaupunkilaisella.

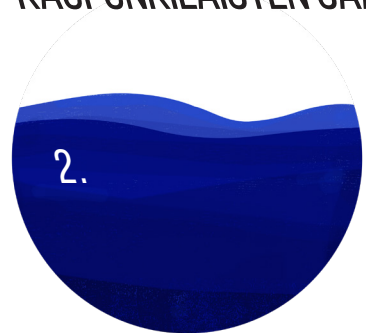

Kuva 15. Subtautuminen kaupungin ranta-alueisiin mm. virkistyskannalta on kaupunkisuunnittelussa vaihdellut. Vuonna 1968 valmistunut, Smith-Polvisen liikennesuunnitelmana tunnettu, Helsingin kaupunkisuidun liikennetutkimus ehdotti mm. uuden M1 moottoritieilmukan rakentamista Ruobolabdesta Kaupatorin kautta Laajasaloon. Mm. Kruununbaan viereinen Tervasaari on suunnitelmassa jäänyt keskelle tieliittymää. Suunnitelma tähtäsi aikoinaan vuoteen 2000.

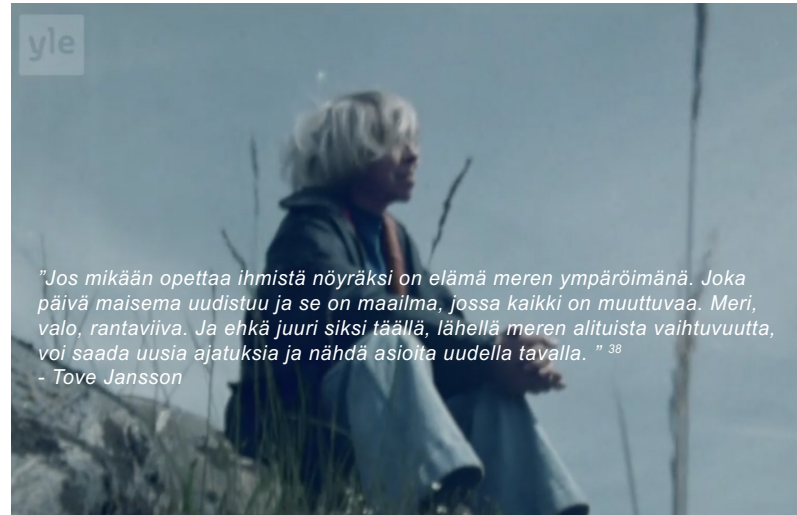
37 Louekari, Meri, *Yli 130 kilometriä rantaviivaa avaa mahdollisuuksia*. Helsingin Yleiskaavan blogikirjoitus 29.5.2015.

MITEN NYT?

KAUPUNKILAISTEN SAARISTO

JULKINEN SAARISTO

"Jos mikään opettaa ihmistä nöyräksi on elämä meren ympäröimänä. Joka päivä maisema uudistuu ja se on maailma, jossa kaikki on muuttuvaa. Meri, valo, rantaviiva. Ja ehkä juuri siksi täällä, lähellä meren alituista vaihtuvuutta, voi saada uusia ajatuksia ja nähdä asioita uudella tavalla."³⁸
- Tove Jansson

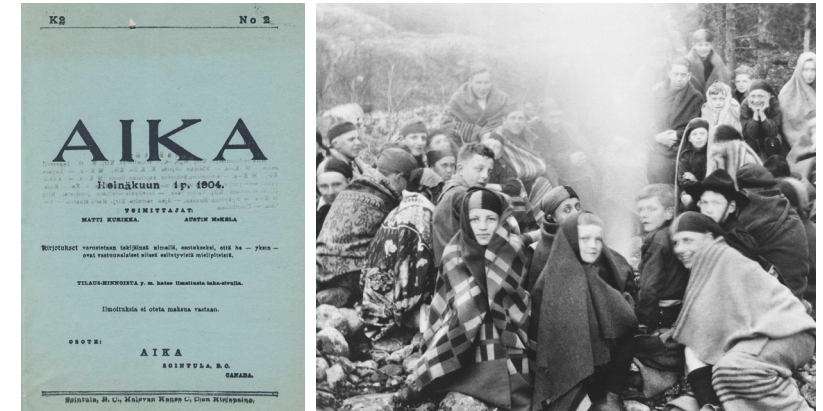
kuva 16: Ruutukaappaus Tove ja Meri -dokumentista (1984)

Meri on ollut historiallisesti elintärkeä osa helsinkiläisten elämää. Vaikka perinteiset merelliset työt, ranta-alueet ja mereen suhtautuminen ovat muuttuneet on meri yhä omalla tavallaan osa sen kanssa elävien, harrastavien, virkistyvien ja siitä elantonsa saavien paikallisidentiteettiä ja tapaa elää. Myös saaret ovat ihmisiä yhteen tuova ympäristö, joille on perinteisesti muodostunut erilaisia kiinteitä yhteisöjä. Saaret ovat inspiroineet ihmisiä yrittämään elämään ihanteelliseksi ja oikeaksi kokemaansa, joskus radikaalistikin valtavirasta poikkeavaa, elämäntapaa³⁹.

Urbanisoituvassa yhteiskunnassa ihmiset tarvitsevat erilaisia paikkoja itsensä toteuttamiselle, kokemuksille ja toisten ihmisten kohtaamiselle. Helsingin merialueiden, rantojen ja saariston paikallislähtöiseen ja ihmisten arkea palvelemaan potentiaaliin on viime aikoina herätty yhä vahvemmin. Mikä on saarten osa kaupunkilaisten hyvän elämän edistämisessä? Voisiko saaristoa hyödyntää enemmän? Kaikenlaisten kaupunkiympäristöjen kestävä kehittäminen ja ylläpito vaativat jonkinlaisia investointeja ja jatkuvaa työtä. Riippumatta siitä, kenen vastuuksi saarten kehittämisen tai työn rahoittamisen näkee, voidaan pohtia, miten saari voisi olla paikka, joka kannustaa Lefebvren kuvailemaan uuteen, ihmislähtöiseen, tasavertaiseen ja aktiiviseen urbanismiin.

38 Jansson, Tove. Dokumenttielokuvassa Tove ja Meri (1984)

39 Esimerkiksi Sointulan suomalainen ihanneyhteisö Malcolmin saarella Brittiläisessä Kolumbiassa, ks. Peltoniemi, T. Kohti parempaa maailmaa : suomalaisten ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään (1985,Otava)

Kuva 17: Ajan etusivu 1.7.1904. Aika oli 1900-luvun alkuvuosina Kanadassa ja Yhdysvalloissa ilmestynyt, yhteiskunnallisia ja uskonnollisia artikkeleita, kaunokirjallisia tekstejä sekä suomalaisia siirtolaisia kiinnostavia uutisia ja tarinoita käsittelevä sanoma- ja aikakauslehti. Lehtä painettiin Sointulan saarella Kanadassa. Sointulan saarelle muodostui 1900-luvun alussa suomalaisten idealistinen siirtokunta, jonka ibanteita olivat mm. omavaraisuus, yhteisomistaminen ja tasa-arvo.⁴⁰

kuva 18: KFUM:n (NMKY) partiolaisia Helluntai-leirillä Villingin saarella Helsingin itäisessä saaristossa, kuvaaja tuntematon, 1930-luku (Helsingin kaupunginmuseo). Lasten ja nuorten kesäleirit ja kesäsiirtolat saaristossa olivat suosittuja.

kuva 19: Telttoja Sipoon Kaunissaarella Heinäkuisessa 2010. Kaunissaari on Sipoon alueella oleva, Helsingin kaupungin omistama ulkoilualue, jossa on kesäisin vakituksia telttailijoita⁴¹. (kuvaaja: Tappinen, lisenssi CC BY-SA 3.0)

40 Wikipedia 2018, [https://fi.wikipedia.org/wiki/Aika_\(lehti\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Aika_(lehti)). Wikipedia-artikkeli Suomessa 1901-1904 ilmestyneestä Aika-lehdestä.

41 Wikipedia 2018, [https://fi.wikipedia.org/wiki/Kaunissaari_\(Sipoo\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Kaunissaari_(Sipoo)) Wikipedia-artikkeli Kaunissaaren ulkoilualueesta

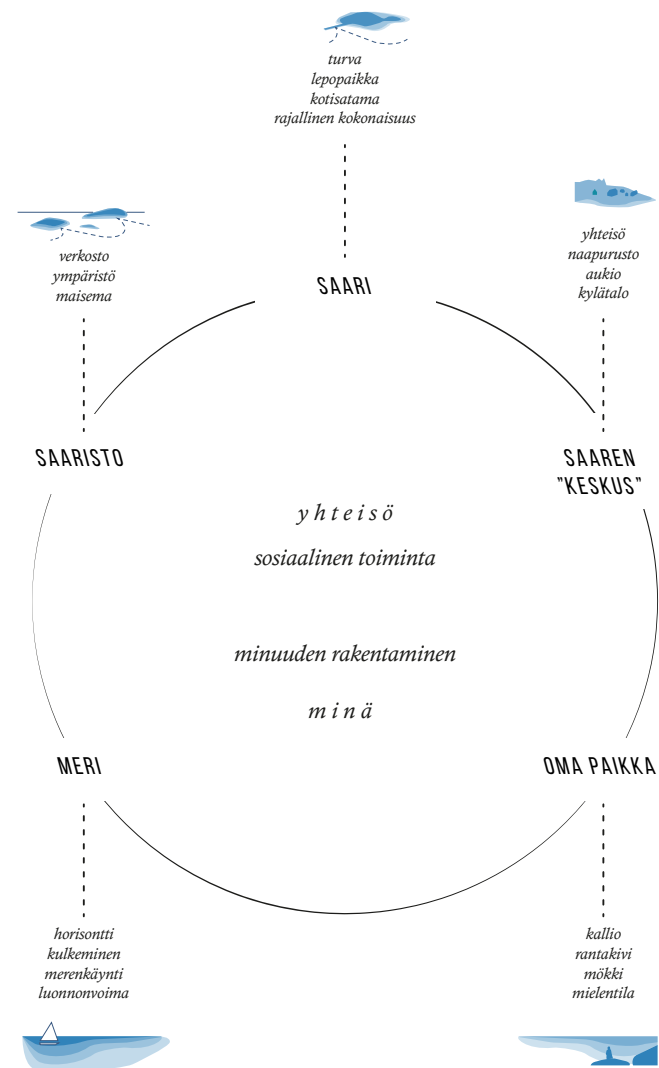

YÖ MEREN RANNALLA

*1. Se on synkkä ja kaunis laulu
jota aaltonen laulelee,
kun se tullessa illan hiljaa
meren rantahan raukenee.
Se kivissä itkevi, huokaa
niin raskaasti, hiljalleen,
kuin tuntisi ihmistuskat
ain' lapsesta vanhukseen.*

*2. Se on synkkä ja kaunis laulu
jota aaltonen laulelee,
kun hiljaa kuutamoyössä
se rantahan raukenee.
Pää painaos kiveä vastaan
ja kuuntele uinaillen,
kuin aallot itkee ja huokaa
meren rantahan sortuen.*

*3. Siis uinuos, uinuos yössä
meren rannalla aatteissas!
Älä ihmislohtua kaipaa,
meri olkoon lohduttajas!
Sinun vaivasi vaimeneepi,
kun tuskias tulkitsee
se synkkä ja kaunis laulu,
jota aaltonen laulelee.*

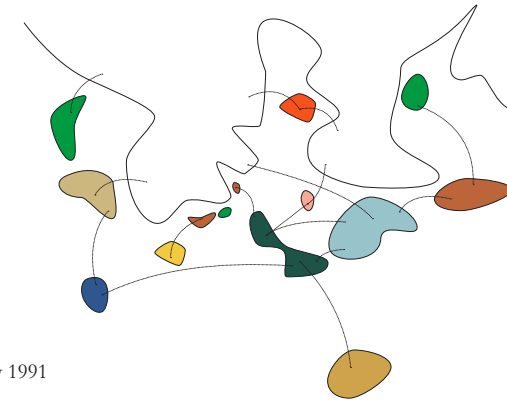

Minuus ja yhteisöllisyys saariympäristössä - saaristo ja saaret julkisina paikkoina

Saariston kontekstissa meren kokemus, suhde merelliseen ympäristöön ja merellä liikkuminen ovat ihmisiä yhdistäviä tekijöitä ja vetovoiman synnyttäjiä. Oma identiteettiä tai yhteisöä vahvistat, jaetut tai yksilölliset kokemukset ja asiat voivat jakaantua saaristoympäristössä vaihteleviin paikkoihin. Voidaan ajatella, että minän ja yhteisön etsimiselle ja kehittämiselle on merellisessä ympäristössä erilaisia, yksityisempiä ja julkisempia paikkoja ja mittakaavoja. Moni voi kaivata horisontin etäisyyttä ja pohdiskelevaa rauhaa ja löytää ne mereltä, omasta mökistä tai rantakalliolla vietetyltä yksityiseltä hetkeltä. Toisaalta saaret, rajallisuudestaan ja ”kelluvasta linnakemaisuudestaan” huolimatta, ovat toimineet myös hyvin aktiivisen, julkisen ja sosiaalisen elämän kohteina, jonne voidaan joukolla paeta muuta maailmaa. Nämä yksityiset ja julkiset tilat voivat mielestäni löytyä samalta saarelta, limittyen sopuisasti toisiinsa. Tällaiset, julkiset, mutta yksilön kokemusta kunnioittavat saaret voivat saaristossa toimia myös verkostona – kutsuvina ja yhteisinä paikkoina, pikemminkin kuin yksinäisinä, luvanvaraisina linnakkeina.

Saarten ympärille on helppo piirtää yhden, tietynlaisen paikan rajaviivaa. Doreen Massey'n mukaan tällaiseen taantumukselliseen käsitykseen vahvasta paikasta kuitenkin liittyy vääristynyt idea, jonka mukaan paikalla on vain yksi, oleellinen identiteetti.⁴²

Todellisuudessa saarten, kuten muidenkin ympäristöjen tai ”paikkojen”, olemus voi muodostua erilaisten yksilöiden ja vaihtelevien yhteisöjen limittyvistä ja rinnakkaisista identiteeteistä. Saaret ovat paikkoina keskenään erilaisia. Ne voivat erilaisuudessaan muodostaa kirjavan ja muuntautuvan julkisten paikkojen verkoston, kokonaisuuden, joka, osana toimivaa kaupunkia, palvelee erilaisia yksilöitä sekä kiinteitä että joustavampia yhteisöjä, mahdollistaen niiden toimivan rinnakkaiselon.

Yksilö, yhteisö ja aktiivinen kansalaistoiminta

Leena Rossi määrittelee artikkelissaan *Yksilöllä on väliä ympäristön kannalta: miten voisi tutkia yksilön elinikäistä ympäristösuhdetta* ihmisen ympäristösuhdetta kaikeksi, ”...mitä hän yksilönä tai yhteisönä tekee ympäristölleen, ympäristössään ja ympäristönsä vaikutuksesta tai innoittamana.”⁴³ Ympäristösuhde on monimutkainen vuorovaikutussuhde, jossa ihminen, tietoisesti ja tiedostamatta, vaikuttaa ympäristöönsä – joka vastavuoroisesti tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia ja rajoitteita. Ihmisen ympäristösuhde heijastuu myös ympäröivään maailmaan: ympäristöön liittyvien kokemusten, havaintojen ja tunteiden lisäksi ihmisen ympäristöä koskeva arvomaailma, asenteet ja teot vaikuttavat maailmaan.⁴⁴

Yksilön ympäristösuhde kehittyä ja muuttuu jatkuvasti koko elämän ajan. Suhteen muuttumiseen vaikuttaa ihmisen yksilöllinen kehitys, mutta myös ympäröivän kulttuurin ja yhteisöjen muutokset. Lisäksi itse ympäristö, fyysinen maailma ihmisen ympärillä, muuttuu jatkuvasti.⁴⁵

Mentori, leskenlehti ja oppilas. (kuvasa kirjoittaja ja kirjoittajan isoäiti Eeva Pigg)

43 Rossi 2010, S. 81

44 Emt., S. 183

45 Hiedanpää ym. 2008, S. 14

46 Emt., S. 14

47 Emt., S. 25

48 Emt., S. 15

Kokoelmajulkaisu *Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta* mukaan yksilöiden ja yhteisöjen omalähtöinen kansalaistoiminta, päivittäisen elinympäristön ylläpitämisenä ja parantamisena, linkittyy ihmisten ympäristösuhteeseen: ”..omassa lähiympäristössä ja arjen tarpeissa yksilö ja yhteisö etsivät ratkaisuja, jotka parantavat elämän laatua tai ehkäisevät sen huononemista.”⁴⁵ Suhtautumisemme ympäristöömme vaikuttaa siihen, mitä haluamme tehdä sen ja samalla itsemme hyväksi. Ympäristösuhteen yksilöllisen kehittämisen tulisi olla teoksen mukaan mahdollista erilaisissa yhteiskunnallisissa suunnitteluprosesseissa⁴⁶.

Ympäristö on tärkeä symbolinen osa ihmisen oman maailmakuvan, paikallisen identiteetin ja erilaisten yhteisöjen rakentamista⁴⁷. Esimerkiksi retket ja ”tutkimusmatkat” asukkaiden omille lähialueille vievät esimerkiksi henkilökohtaisen historiallisen kokemuksen ja tietämyksen, sekä lajitunteuksen kautta ymmärrystä paikallisesta ympäristöstä uusille sukupolville ja ihmisryhmille⁴⁸.

Usein kaupunkien ja kuntien viralliset ympäristöpoliittiset tai maankäytölliset tavoitteet ja kansalaisten kiintymys omaan kotiseutuunsa tukevat ja edistävät toisiaan. Toisinaan näiden välille muodostuu kuitenkin konflikteja.⁴⁹ Helsingin saaristoa ja ranta-alueita suunniteltaessa luonnonympäristön ja luontoarvojen säilyminen ovat yleisimpiä kansalaisten huolenaiheita. Esimerkiksi Vartiosaaren suunnittelun herättämä paikallinen vastustus on esimerkki viranomaisen ja kansalaisten välisestä, vuosia kestäneestä juovasta.⁵⁰

Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta mukaan ”Kansalaistoiminta, taloudelliset avaukset ja yhteisöllisyyden rakentuminen ovat merkkejä siitä, miten paikalliset toimijaverkostot pyrkivät pitämään itseään yllä ja uudistumaan.”⁵¹ Vaikka viranomaiset ovat jatkuvasti kosketuksissa paikalliseen yhteisöllisyyteen, eivät kaupunkien ja kuntien organisaatiot tietenkään voi yksinään synnyttää sisällöllistä kansalaistoimintaa. ”Kansalaistoiminta vaatii jaettua pyrkimystä, joka saa kansalaiset toimimaan järjestelmällisesti ideansa hyväksi.”⁵¹ Tällainen toiminta vaatii kansalaisilta, henkilökohtaisen ajan ja vaivan sijoittamisen lisäksi, aitoa kiinnostusta omaan ympäristöönsä.

Miten kansalaisaktiivisuudesta, paikkasidonnaisista intohimoista ja omaksi koetun ympäristön puolustukseen käytetystä energiasta voitaisiin saada aikaan toimintaa, joka ohjaa kaupunkia demokraattisempaan ja vapaampaan, ja lopulta myös aktiivisemmän tekemisen, suuntaan? Miten ihmiset voisivat uskaltaa ja päästä tekemään sellaista ympäristöä ja kaupunkia, jossa he itse todella haluavat olla mukana - ja miten suunnittelu voisi tukea tätä?

49 Hiedanpää ym. 2008, S. 14

50 Ks. Pelastetaan Vartiosaari!-sivusto http://www.vartiosaari.fi/uudet_sivut/ (haettu 5.10.2017) ja

Vartiosaaren rakentamista vastustava adressi, vetoomus Meri-rastilan metsän, Kivinokan ja Vartiosaaren puolesta (noin 4900 allekirjoittajaa) https://www.adressit.com/vetoomus_meri-rastilan_kivinokan_ja_vartiosaaren_puolesta (tilanne 3.4.2018)

51 Hiedanpää ym. 2008, S. 9

”Se mikä tekee tuollaisen pienen saaren niin haluttavaksi, voi johtua ehkä siitä, että se on ehdottoman rajattu kokonaisuus. Oma pienoismaailmansa, alue, jonka voi hallita katseellaan ja muistaa pienintä yksityiskohtaa myöten. Siellä ei tarvita siltoja eikä aitoja. Meri sekä suoja saarta, että eristää sen. Mutta samalla meri on avoimena oleva mahdollisuus ulkomaailmaan – jos sitä haluaa.”⁵²

Tove Jansson

52 Jansson, Tove. Dokumenttielokuvassa Tove ja Meri (1984)

Yhteisöllisyys ja saaret - saari aktiivisena urbaanina yhteisönä?

Saari on mantereesta fyysisesti erillään oleva, rajallinen kokonaisuus. Saarella on oma nimensä, alueensa ja rajoituksensa. Saarella olija voi, saaren koosta riippuen, tarkkailla hyvinkin tarkasti saaren tulijoita ja menijöitä. Omistajastaan oma saari voi tuntua muusta maailmasta irralliselta valtakunnalta. Tämä voi päteä myös yhteisöihin, jotka, omistajuussuhteista ja väliaikaisista vuokrasopimuksista huolimatta, saattavat tehdä ympäristöstä omansa. Myös satunnainen vierailija voi päästä kiinni kokemukseen saarielämästä itsenäisempänä, villimpänä ja muuta, suurta ulkopuolista maailmaa vapaampana.

Saarten kaltaisiin, mentaliteetiltaan omanlaisiinsa ”valtakuntiin” voi olla yksittäisen ihmisen, yrittäjän tai uuden yhteisön vaikea tunkeutua, saati tulla hyväksytyksi. Tämä on tullut esiin esimerkiksi muutaman sadan metrin päässä Laajasalon itärannalta sijaitsevan huvilasaari Vartiosaaren kaavoitustyössä. Pääasiassa Helsingin kaupungin omistamaan saaren ollaan nyt suunniteltu urbaania 5000-7000 asukkaan asuinalueita, mutta kaupunki keräsi mielipiteitä myös ”Vartiosaari virkistysareenana” näkemyksestä⁵³. Osa vastaajista näki tulevaisuuden virkistyskäytön inklusiivisena, hyväksyen esimerkiksi kevyen liikenteen sillat, laajennetut luontopolut, pyöräreitit sekä monet virkistystä tukevat palvelut ja aktiviteetit. Osalle paikan eksklusiivisuus ja säilyttäminen sellaisenaan olivat hyvin oleellisia: mm. silta, alueen läpikulku ja saavutettavuuden liian suuri paraneminen sekä alueen yleinen kehittäminen nähtiin tuhoavana uhkana. Liian helpon saavutettavuuden pelättiin tuovan paikalle myös ei-haluttuja ihmisiä: ”...[saareen] pesiytyy rauhattomuutta ja nuorisolo löyää tiensä ryyppypaikakseen”. Eksklusiivisemmin saarta katsovat mainitsevat, kuinka nauttivat saarella juuri siitä, että sinne ei kukaan tahansa pääse: ”Vartiosaari on ainutlaatuinen alue, jonne näin talvisin pääsee kukaan vain nauttimaan ja ihastelemaan sen kaunista, talvista luontoa. Sulan veden aikana saarelle pääsy ei olekaan ihan helppoa, mutta pitääkökään joka paikkaan päästä helposti”. Osalle vastaajista, erityisesti saareen jo nyt omakotisesti vesitse pääseville, juuri tämä eristyneisyys on osa paikan olemusta. Toisille taas saaren avautuminen merkitsee kaivattua ja innostavaa virkistysmahdollisuutta.

Vartiosaaren ympäristön mahdollinen muutos on herättänyt paljon vastustusta. Kuten usein kaupunkisuunnittelussa, kaupunkilaisten välistä konsensusta on vaikeaa lähes mahdotonta - tavoittaa. Onko yhteisen julkisen paikan tavoittelu olla Helsingin saariympäristöissä realistista? Millaisista lähtökohdista sitä voitaisiin yrittää?

53 Vartiosaaren suunnittelun ja viestinnän tueksi Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ylläpiti nettisivuja osoitteessa <https://www.hel.fi/vartiosaari> (ei toiminnassa), joissa pystyi 3.1. - 30.3.2012 välisenä aikana osallistumaan kahdelle keskustelupalstalle: ”Vartiosaari virkistysareenana” ja ”Tulevaisuuden asuinalue Vartiosaaressa”. Lainatut mielipiteet ”Vartiosaari virkistysareenana” keskustelupalstan kommenttien (n. 28 kpl) koonnista.

Kommenttien koonnit haettu osoitteista:

http://www.hel.fi/hel2/ksv/Aineistot/Projektialueet/vartiosaari/kommentit_vartiosaari_virkistys.pdf

http://www.hel.fi/hel2/ksv/Aineistot/Projektialueet/vartiosaari/kommentit_vartiosaari_asuminen.pdf

UUDEN YHTEISÖLLISYYDEN LÄHTÖKOHTIA

Sotienjälkeisessä Suomessa uusien kyläyhteisöjen vahva verkostollinen ja kollektiivinen luonne on perustunut merkittävästi jaettuun, pakolliseen työhön sekä samankaltaisiin lähtökohtiin. Viveka Lanne käsittelee artikkelissaan *Kylätoiminta – itsekestävä yhteisyyttä* Karjalan evakkojen jälleenrakennuskaudella perustaman kyläyhteisön lähtökohtia ja kehittymistä. Pinomäen kylässä läheinen sijainti, kova, arjen selviytymiseen vaadittu työ ja yhteisen kokoontumistilan, koulun, perustaminen toimivat yhteisön yhdistävinä voimina. Myös asukkaiden silloinen, keskenään tasa-arvoiseksikin luonnehdittava, elämäntilanne saattoi avittaa naapuruston yhteen nivoutumista. Tämä yhteisöllisyys on aktiivisen kylätoiminnan muodossa kantanut tähän päivään asti, kestäen sekä olosuhteiden muutokset että asukkaiden vaihtumisen.⁵⁴ Lanne kuvaa uudismuuttajana myös omaa vastaanottoaan Pinomäellä 2000-luvun alussa: kerrostalossa ikänsä asunut ihminen pyydettiin kylätoimintaan mukaan nopeasti.⁵⁵

Kuinka samankaltaista, paikallista, aktiivista ja toiminnallista yhteisöllisyyttä voisi muodostua enemmän myös nykyisessä julkisyhteisössä? Nykyisin arkinen, selviytyvä työ tai perinteiset yhteisöt, kuten perheet, suvut ja kylät, eivät enää yhdistä ihmisiä kuten ennen. Nykyaikaisia uusia verrokki-ryhmiä ja yhteisöjä voikin muodostua esimerkiksi harrastusten, elämäntavan tai maailmakatsomuksen ympärille.⁵⁶ Viestintäteknologian ja virtuaalimaailmojen kehitys ovat tehneet erilaisten yhteisöjen, ryhmien ja organisaatioiden viestinnästä ja kokoontumisesta helpompaa ja pienentäneet toiminnan kustannuksia merkittävästi. Yhteisöllisyyteen ja vapaaehtoisuuteen perustuvat tapahtumat, esimerkiksi Suomessa kansallisesti suosittu Ravintolapäivä ja Siivouspäivä tai kaupunginosaorganisaatio Kallio-liike kertovat ihmisten kaipaavan, yleisestä yhteiskunnan individualisoidumisesta huolimatta, yhä toiminnallista yhteisöllisyyttä elämäänsä.⁵⁷

Kuten Pinomäen evakkokylän esimerkki osoitti, yhteinen ympäristö, jaettu tekeminen ja avun tarve sekä mahdollisuus kokoontua sitovat toisilleen tuntemattomiakin ihmisiä yhteen yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Myös vahva kotiseutuidentiteetti ja ymmärrys omasta paikallisesta ympäristöstä voivat olla ihmisiä yhteen tuova voima, kuten esimerkiksi kaupunginosaliikkeet, tai läheisiksi kokemiaan luonnonympäristöjä puolustavat kansalaisryhmät, osoittavat. Yhteisten näkemysten jakaminen muuten tuntemattomien ihmisten kanssa, sekä samantyyppiset kiinnostuksen kohteet ovat ajassamme

54 Lanne 2008, S. 31

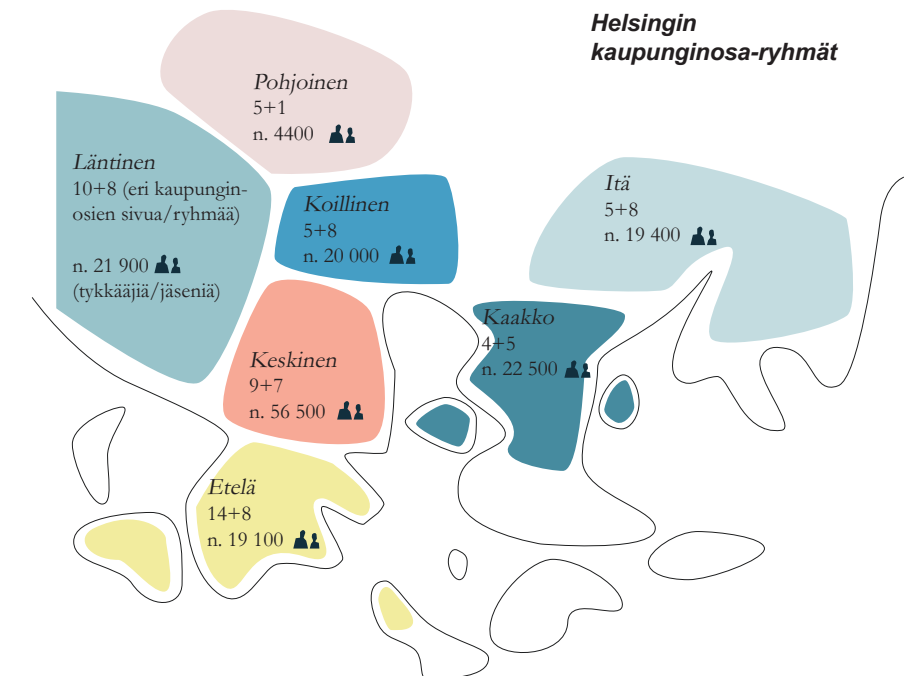
55 Lanne 2008, S. 29

56 Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja 2017, <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#ajankohtaista>

57 Sitran trendit: Voimaantuvat yhteisöt haastavat vanhat instituutiot. Sitra 11.03.2015, <https://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-trendit-voimaantuvat-yhteisot-haastavat-vanhat-instituutiot/>

tapa muodostaa uusia ”heimoja” ja aktiivisesti elämänlaatuansa kehittäviä ryhmiä ja organisaatioita.

Mitä jaettavaa ja yhdistävää ihmisillä voi olla merellisessä kontekstissa? Ovatko nämä saariympäristöistä kiinnostuneet modernit heimot hyvin samanlaisia - vai mahtuuko samalle saarelle monia eri ryhmiä? Entä voiko yhteisellä saarella olla tilaa yksilölle?

Helsingin alueen kaupunginosien asukkaat ja alueista kiinnostuneet ovat luoneet alueilleen lukuisia erilaisia internetsivustoja ja sosiaalisen median sivuja ja ryhmiä. Kaupunginosien Facebook sivuilla ja ryhmillä parhaimmillaan kymmeniä tuhansia jäseniä tai seuraajia - osa ihmisistä tosin kuuluu samanaikaisesti useampaan ryhmään. Sivut ja ryhmät toimii osana paikallisten tiedonjakoa, keskustelua ja organisoitumista. Ns. Kaupunginosasivujen lisäksi Facebookissa toimii myös useita ”Kaupunginosa kierrättää”-ryhmiä, joissa myydään, ostetaan ja lahjoitetaan käytettyjä tuotteita. Kaaviossa näkyvät <http://kaupunginosat.net> -sivuston tunnistamat ryhmät ja sivustot, sekä niiden osallistujamäärät (2018).

APUA YHTEISEN TEKEMISEEN

Urban commons - perinteisten toimintatapojen välissä

Laajalti urban commons käsitteestä kirjoittanut David Harveyn mukaan yhteiskuntamme elää aikaa, jossa paremman elämän ja maailman edistämiseen, suojelemiseen ja ilmaisuun kohdennetaan paljon poliittista valtaa⁵⁸. Hyvää, toimivaa elämää ja kaupunkilaisten hyvinvointia ajaa myös Helsingin kaupunki kaupunkistrategiansa ja uuden yleiskaavan kaltaisissa visioissa. Harveyn mukaan konseptit kuitenkin perustuvat pääosin vallassa olevalle markkinalogiikalle, ollen individualistisia, säädeltyjä, yksityiseen omistukseen ja korkeaan taloudelliseen voittoon perustuvia yli muiden kuviteltavien inhimillisten oikeuksien. Samalla erilaiset, kollektiivisia oikeuksia ajavat kamppailut, kuten työläisliike, naisasialiike tai vähemmistöjen oikeustaistelut edistävät tärkeiden oikeuksien yleistä hyväksyntää yhteiskunnassamme.⁵⁹

Urban commons käsitettä avatessaan Harvey nostaa esiin, Lefebvren ajatuksia mukaillen⁶⁰, ihmisten oikeuden kaupunkiin kamppailtavana oikeutena: ”Oikeus muuttaa ja keksiä uudelleen kaupunkia sellaiseksi, jota sydämemme kaipaa”. Harvey näkee tämän oikeuden, yksilöoikeuden lisäksi, myös kollektiivisena ja yhteisenä oikeutena: kaupungin uusi kehittäminen perustuu yhteiseen, jaettuun voimaan ja valtaan urbanisaation prosesseissa.⁶¹ Urban commons-ajattelu voidaankin nähdä muiden yhteiskunnan muutos-hakuisten liikkeiden ja ilmiöiden kaltaisena, kollektiivisena kamppailuna ja vastavoimana nykyisille hegemonisille valtarakenteille.

”Yhteistäminen”* (commoning) on sosiaalista. Tällainen yhteistäminen luo suhteen hyödynnetyn ja käytetyn yhteisen asian (common) sekä sen käyttäjän välille: suhde voi olla eksklusiivinen ja rajattu ryhmälle tai avoin ja vapaa kaikille. Harveyn mukaan commons-ajattelun ydin on, että ”yhteistämässä” luotu suhde sekä itse yhteisenä kohdeltu asia, ovat molemmat kollektiivisia ja epähyödykkeellisiä, toimien markkinoiden logiikan ulkopuolella.⁶² Harvey kuitenkin painottaa, ettei yhteinen asia (commons) kollektiivinen ja epäkaupallinen luonne estä jonkun siitä hyötymistä. Esimerkiksi yhteisöviljelyn ei ole tarkoitus estää tuotteiden myymistä, vaikka se ei olekaan toiminnan avain.⁶²

Kaikki yhteiset asiat (commons), kuten luonnonvarat tai kadut ja tiet, jotka ovat usein säädeltyjä ja joskus jopa yksityisesti hallittuja, eivät ole vapaasti kaikkien saatavilla tai vapaasti käytettävissä.⁶³ Urban commons -käsite ei kuitenkaan perustu vain perinteisiin yhteisiin luonnonvararesurreihin, vaan tiivistyy kaupunkien ja muiden urbaanien alueiden tilallisiin ja

58 Harvey 2012, S. 22

59 Emt., S. 3

60 Henri Lefebvre esitteli ”the right to the city” käsitteen kirjassaan *Le Droit à la ville* (1968)

61 Harvey 2012, S. 4

62 Emt., S. 73

63 Harvey 2011, S. 103

* Olen tässä suomentanut commoning-termin ”yhteistäminen” tekstin ymmärrettävyyden helpottamiseksi.

sosiaaliisiin ilmiöihin. Tutkija Karin Bradley näkee artikkelissaan *Open-Source Urbanism: Creating, Multiplying and Managing Urban Commons* urbaanin elämän yhteiset asiat (urban commons) esimerkiksi ”...paikkoina ja tiloina, joita ei ensisijaisesti määritä niiden virallinen omistajuus, vaan se, kuinka kaupunkilaiset niitä käyttävät.”⁶⁴

Kuten nykyiset urbaanit ilmiöt yhteismaista kiertotalouteen ja yhteisöllisiin työympäristöihin osoittavat, ovat monet urbaanit aktivistit ja suunnittelijat kiinnostuneet luomaan ja turvaamaan näitä urbaaneja yhteisiä tiloja ja paikkoja⁶⁴. Bradleyn mukaan urbaanin ympäristön ilmiöt voidaan nähdä osana laajempaa, yhteisyyteen ja avoimeen lähteeseen (open-source) perustuvaa vertaistuotantoa (”commons-based peer production”), jonka tavoitteita ovat tasaisempi vallan, tiedon ja resurssien jakautuminen⁶⁵.

Art City NDSM on vanhaan telakkaballiin organisoinut voittoa tavoittelematon, alun perin säätiöpohjainen, luovan luokan ”broedplaats” (”lisäntymisalusta”) Pohjois-Amsterdammassa. Lähes sata taiteilijaa ja luovan alan työntekijää ovat rakentaneet itselleen työtilat vanhaan telakkaballiin. Art City on osa suurempaa NDSM-Werf’in telakka-aluetta, jossa on paljon vaihtoehtoisia urbaania toimintaa.

64 Bradley 2015, S. 91

65 Emt., S. 92

Bradley tiivistää commons-pohjaisen vertastuotannon seuraavasti :

- a) ...perustuu **osallistumiseen** enemmän kuin vastineelliseen vaihtoon.
- b) ...saa taloudellista voittoa enemmän innoituksen **tarpeiden täyttämisestä, innovoinnista ja halusta toimia yhdessä.**
- c) ...on **vertaisluonteista** ja tapahtuu **hierarkiattomissa verkostoissa**, joissa molemminpuolisuuden ja vastavuoroisuuden tarve vaihtelevat.
- d) ...perustuu ennemmin **osapuolten jakamille, yhteisen asian omistajuuden etiikalle**, kuin kilpailulle ja yksityiselle omistukselle.

66

Vertaistuotannon piirteet voidaan Bradleyn mukaan laajentaa myös urbaanin tilan, urban commonsien, tuottamiseen. Tuloksena on ”tilallisia yhteisiä asioita” (urban commons), jotka ovat pikemminkin yhteisiä tarpeita ja haluja vastaaviksi tuotettuja, kuin voittoa tavoittelevia, sekä käyttäjiensä yhdessä ohjaamia, ennemmin kuin yksityisiä tai julkisjohdettuja kokonaisuuksia.”⁶⁶.

66 Bradley 105, S. 94

Toimivatko commonsit?

Commons ajattelun pohjimmaisia ihanteita ovat demokratia, vapaus ja tasavertaisuus. Nykyisten, osallistavien arkkitehtuuri- ja kaupunkisuunnittelukäytäntöjen ja alustojen on huomattu ratkaisevan huonosti sosiaalista epätasa-arvoa. Toisinaan osallistamisyritysten on nähty jopa lisäävän epätasa-arvoa, joita ne koittavat ratkaista.⁶⁷ Ilmiössä saattaa olla kyse aktiivisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kasaantumisesta jatkuvasti samoille, hyväosaisille ihmisille. Eriarvoisuus kumpuaa usein yhteiskunnan syvistä sosioekonomisista rakenteista. Ongelmien ollessa monimutkaisia, eivät nykyiset, uudet urban commons-taktikat välttämättä sinällään vähennä näitä epätasa-arvoja. Bradleyn mukaan esimerkit ja erilaiset projektit voivat kuitenkin avata ihmisten ajattelua ja kuvittelua urbaaneista tiloista ja paikoista – ja siitä kenelle ne on tarkoitettu, tuotettu ja ylläpidetty.⁶⁷

Commons-ajattelun puolustajien ei ole aina helppoa löytää yhteisiä, yksiselitteisiä toimintatapoja. Vaikka toiminta perustuu tasavertaisuuteen ja vapauteen, argumentoi Harvey, ettei urban commons-toiminnalle ole vain yhtä oikeaa, esimerkiksi täysin valtiosta irti olevaa, horisontaalista tai täysin hierarkiatonta, organisointitapaa. Liällinen puritanismi, esimerkiksi hierarkiattomuudessa, voi estää suurempiin yhteisiin tavoitteisiin pääsemisen.⁶⁸ Toisinaan yhteisten asioiden hyödyntäminen vaatii, esimerkiksi luonnonvaroista puhuttaessa, jonkinlaista ”aitaamista” tai suojelua. Myös projektien suurempi mittakaava saattaa vaatia erilaista järjestäytymistä.⁶⁹ Organisaatio, ihmiset itse ja heidän keskinäiset tavoitteensa ja viestintänsä, ovat kuitenkin elintärkeitä toiminnan onnistumisen kannalta. Jotta commons-toiminta muodostuu pysyväksi, on yhteisten asioiden oltava itsehallinnollisia, paikallisia kokonaisuuksia, joilla on selkeät säännöt yhteisille resursseille sekä niiden käytölle ja käyttäjille.⁷⁰

Urban commons- toiminta, nouseva DIY-kulttuuri ja väliaikaiset, pienirahoitteiset rakenteet eivät voi kuitenkaan Bradleyn mukaan korvata pitkäaikaista maankäytön suunnittelua ja investointeja. Ne voivat kuitenkin kokeellisuuttaan toimia ”alustuksina” ja testikohteina pysyvämille projekteille ja hankkeille sekä valottaa vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Näin institutionaaliselle ja vakiintuneelle suunnittelullekin voi aueta näkymiä uusiin suunnittelutapoihin.⁷¹ Uudenlainen suunnittelu ja tekeminen voikin yrittää muuttaa yhteyiskuntaa kuten urbaani suunnittelija-aktivistiryhmä Rebar toimintaansa kiteyttää ”the use of modest or temporary revisions to urban space to seed structural environmental change”⁷².

67 Bradley 2015, S. 103

68 Harvey 2012, S. 60-70

69 Emt., S. 70

70 Bradley 2015, S. 102

71 Emt., S. 103

72 Emt., S. 98

Ajatus: Helsingin yhteinen saari

Urbanisaatio, globaalit ja paikalliset ongelmat, sekä ihmisten muuttuva elämä synnyttävät tarvetta uudelleenlaiselle julkiselle kaupunkitilalle. Helsingin kaupunki toivoo kaupunkilaisten olevan aktiivinen osa kaupunkikehitystä; vaikuttaminen, mahdollisuuksiin tarttuminen ja itsetoteutus ovat kaupunkilaisten oikeuksia ja velvollisuuksia. Samalla demokraattisten, julkisten kaupunkitilojen sekä ihmisten todellisten vaikutusmahdollisuuksien nähdään olevan kriisissä.⁷³ Mikä on kaupunkilaisen mielipiteen ja halun painoarvo kaupunkikehitysprosessissa ja suurissa yksityisissä rakennushankkeissa? Kuinka paljon asukkaat voivat todella vaikuttaa arkiseen ympäristöönsä?

Osallistamisen ongelmien lisäksi suunnitelmat julkisista kaupunkitiloista kohtaavat paljon konkreettisia taloudellisia vaikeuksia. Helsingin saariston, kuten mikä tahansa kaupunkiympäristön, kehittäminen kestäväenä julkisena ympäristönä vaatii investointeja. Samalla saarten ympäristö on kuitenkin monella tapaa herkkä ja vaatii mantereesta poikkeavaa toimintatapaa. Kaupungin resurssit esimerkiksi edullisten tai ilmaisten palveluiden tarjoamiseen ovat rajalliset, ja tähän sopivien yrittäjien ja toimijoiden löytäminen taas voi olla hankalaa. Halu pääkaupunkiseudun saariston laajempaa ja monipuolisempaan käyttöön on kuitenkin ollut esillä jo vuosikymmeniä. Saari on herkullinen ympäristö. Silti se voi olla resurssiltaan ja sijainniltaan haastava tai henkisesti vaikeasti lähestyttävä. Saari on kuitenkin hallittava, helposti määriteltävä yksikkö ja kokonaisuus, jolla voi paikkana olla vahva ja omanlaisensa alueidentiteetti. Meri on aina kiinnostanut ihmisiä. Myös saariympäristö voi tuoda ihmisiä yhteen saman kiinnostuksen äärelle. Urban commons toimintaa on kritisoitu siitä, ettei se helposti sovellu suurin skaaloihin. Saari voikin rajallisuudessaan luontevasti mahdollistaa vaihtoehtoisten ja yhteisöllisten toimintamallien kokeilemisen.

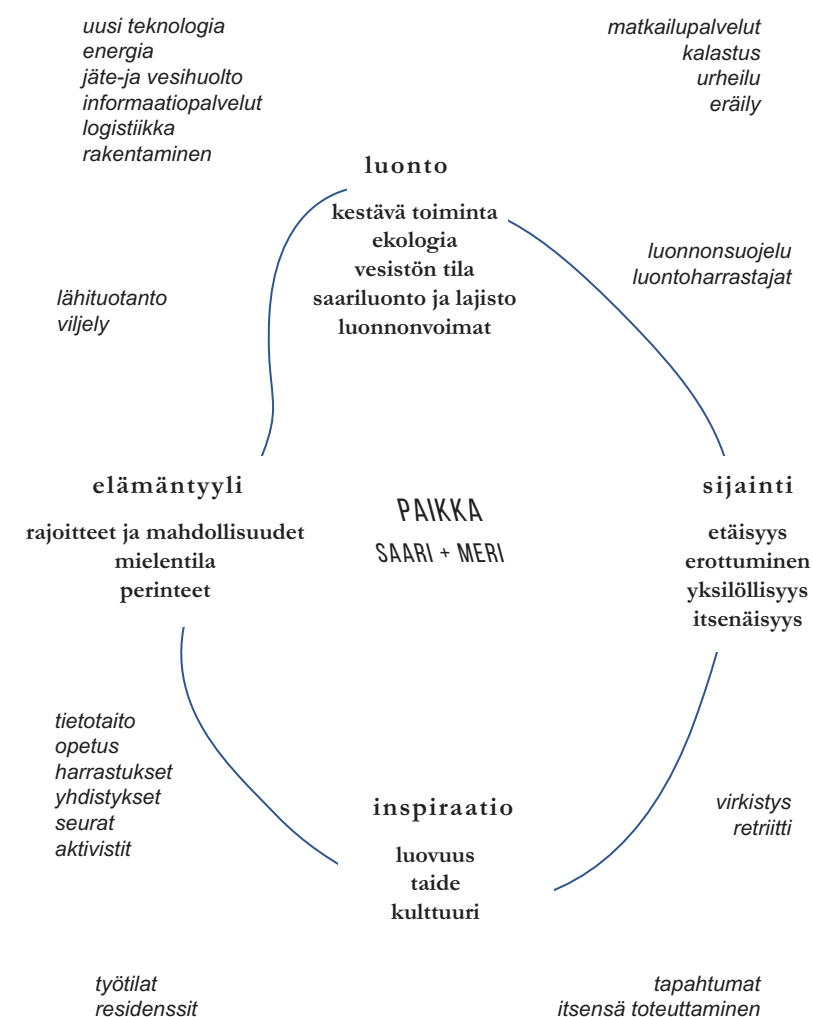
Inhimillisempi, demokraattisempi ja yhteisöllisempi kaupunkitilan tekeminen ja suunnittelu saa lähtökohtia toimia, jos toiminta ja organisointuminen perustuvat jaettuun arvoihin tai tavoitteisiin. Yhdistäviä tekijöitä voivat olla jaetut kriisit ja niihin tarttuminen, mutta myös jaetut innoituksen lähteet. Saari ei ympäristönä tarjoa vain yhdenlaisia kokemuksia – ihminen voi inspiroitua samasta paikasta monella tavalla. Yhteinen tekeminen on luonteeltaan enemmän verkostomaista, kuin hierarkkista, oma-aloitteista enemmän kuin ylhäältä tulevaa ja institutionalisoitua.

Toiminnan verkostomaisuus ja tasa-arvoisuus voivat mahdollistaa monenlaisen rinnakkaisen tekemisen samassa paikassa. Kun resurssit ja ympäristö ovat rajalliset, jakaminen ja yhteinen hyötyminen tulevat tärkeiksi.

⁷³ Lisää aiheesta mm. Mäntysalo, Raine & Rajaniemi, Juho 2003. *Vallan ulottuvuuksia maankäytön suunnittelussa*. Synteesi 3/2003

sekä Annanpalo, Heikki 2014. *Toteutuuko kuntalaisen oikeus osallistua kaavoitukseen?* Yhdyskuntasuunnittelu, The Finnish Journal of Urban Studies, 2014:4 vol 52, saatavilla osoitteessa <http://www.yss.fi/journal/toteutuuko-kuntalaisen-oikeus-osallistua-kaavoitukseen/>

? Millaiset asiat voivat saariympäristössä yhdistää ihmisiä?

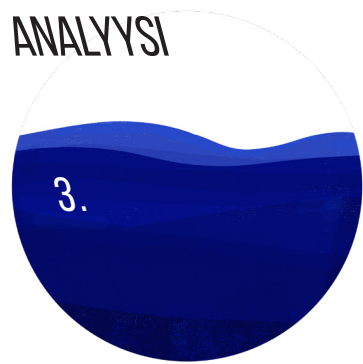
Jos Helsingin saaria halutaan kehittää kaikille avoimina, demokraattisina, julkisina ympäristöinä, on keksittävä uusia lähestymistapoja kaupunkilaisten osallistamiseen, kestävä toiminnan järjestämiseen ja sen rahoittamiseen. Saarten kehittäminen ainoastaan julkisvaroin tai pelkästään yksityisestä näkökulmasta ovat joko epärealistisia tai liian kapeita lähtökohtia toimivan yhteisen ympäristön muodostumiseen. Uusien keinojen ei kuitenkaan tarvitse sulkea pois erilaisia julkisen- ja yritys sektorin intressejä ja toimintatapoja. Jos saarille kuitenkin halutaan uudenlaista, kustannuksiltaan kestävä, käyttäjien vapaammin muokkaamaa, yhteisempää kaupunkitilaa, on kaupunkilaisten ja heidän yhteisöjensä oltava tärkeä ja aktiivinen osa saaren ympäristön ja toiminnan rakentumista. Kuten aiemmat esimerkit paikallisaktiivisuuden ilmiöistä, kyläyhteisöistä ja urban commons- ajattelusta osoittavat, on julkisen ja yksityisen rajapinnoilla liikuttu ennenkin - ja liikutaan yhä. Jos nämä kolme tahoa - julkinen, yksityinen ja ”kaupunkilainen”- saadaan toimimaan yhdessä pienessä mittakaavassa, voi tämä toimia ponnahduslautana uusille ideoille myös laajemmin.

Voisiko saari ympäristönä toimia esimerkkinä ja alustana uudenlaisen yhteisen kaupunkitilan ja kaupunkielämän tekemiselle? Voiko pieni saari kaupungissa olla sellainen, ettei se ole kenenkään enemmän – mutta samalla yhteinen?

MINNE NYT?

ANALYYSI

Helsingin saaret*

- saarityypit (saarten nykyinen käyttö)

..... visioitua vesiliikennereitit (Vistra II)

- **PIENET LÄHISAARET**
ravintoloita ja kahviloita, purjehdusseuroja, tapahtumia
- **KOHDESAARET**
museot, suojelukohteet, toiminnallisuus, rakennettua ympäristöä
- **VIHREÄT SAARET**
luonnonympäristöt, virkistys, vähäistä rakentamista
- **LOMA-ASUNTOAARET**
mökkit, huvilat, yksityisluonteisuus
- **SOTILASSAARET**
Puolustusvoimein suljetut sotilasalueet

Karunan museokirkko, Seurasaari
Kuva 20.

ravintola Liuskaluodolla
Kuva 21.

Isoisänsilta,
Kalasatama-Mustikkamaa
Kuva 22.

kesämaja,
Vasikkasaari

kesäpäiväniittäjä,
Pihlajasaari
Kuva 24.

ohjekyltit,
Vallisaari
Kuva 23.

vanhoja puolustusrakenteita, Vallisaari

*Kartan pohjakartta Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala
Numeroitujen kuvien tarkat lähdetiedot kuvien lähdeluettelossa. Muut kuvat: Lotta Aulamo

Paikan löytäminen

Yhteys mereen on Helsingin voimavara: merellinen ympäristö on osa kaupungin historiaa ja luonnetta, sekä kaupunkilaisten arkea. Samalla meri on yhteys ulkomaailmaan - laivaliikenne tuo maihin rahtia, turisteja ja työläisiä. Lisäksi vesillä liikkuu joukko veneilijöitä, purjehtijoita, melojia sekä mantee-reen ja saarten välisen vuoroliikenteen käyttäjiä.

Helsingin saaristosta on tullut saavutettavampi kuin ennen. Vanhojen, suosittujen vapaa-ajansaarten joukkoon on auennut uusia, mielenkiintoisia saarikohteita vanhojen sotilassaarien alettua yleisölle. Samaan aikaan rannoille rakentuu uutta kaupunkia. Helsingistä uskotaan kasvavan miljoonakaupunki seuraavan reilun kolmen vuosikymmenen aikana. Kasvua, rakentamista ja ihmisiä ei ohjata vain uusille alueille, vaan suuri osa siitä sijoittuu olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen täydennysrakentamisena. Kaupunki sekä laajenee että tiivistyy.

Helsingin kaupunki haluaa, uuden kaupunkistrategiansa mukaan, olla maailman toimivin kaupunki – kaupunki, jossa ihmisen on hyvä elää. Strategian mukaan ”Toimiva kaupunki näkyy konkreettisina tekoina, valintoina ja arkea helpottavina asioina ihmisten jokapäiväisessä elämässä.”⁷⁴ Ihmisten elämän tarpeet ja paikat ovat lähellä ja helposti saatavilla. Urbanisoituvassa, tiivistyvässä ja laajenevassa kaupungissa arkisten palvelujen ja välttämättömyksien lisäksi arjesta irrottautuminen, oli se mitä hyvänsä, on tärkeä osa kaupunkilaisten hyvinvointia. Helsingistä halutaan inhimillinen, kansainvälinen suurkaupunki. Globaaleissa suurkaupungeissa kohtaavat monet erilaiset ihmiset, taustat ja ajatukset. Itsensä toteuttaminen, vertaisverkon löytäminen, sekä erilaiset mahdollisuudet olla osa yhteisöä, kaupunkia, naapurustoa tai muuta ryhmää, ovat suurkaupungille ja sen asujille elintärkeitä. Merkit lisääntyneestä paikallisaktiivisuudesta, erilaiset uudet paikalliset tapahtumat ja yhdessä tekemiseen, jakamiseen ja kohtaamiseen kannustavat ryhmät ja organisaatiot, ovat osa nousevaa yhteisöllisempää kaupunkia. Samalla suurkaupunkikategoriaan hivuttautuvat kaupungin asukkaat kuitenkin etäännyvät yhä kauemmas perinteisestä, yhteiseksi ja yleiseksi koetusta kulttuurista, sekä eriytyvät ja ”heimoutuvat” elämäntyyliensä ja sosioekonomisten asemiensa takia. Kuten esimerkit maailman kaupungeista ja kaupunginosista osoittavat, on toimiva, asujiensa ja tekijöidensä näköinen kaupunki vetovoimainen myös kansainvälisesti. Paikallisten asukkaiden hyvinvoinnissa ja heidän halussaan vaikuttaa ympäristöönsä on voimaa.

74 Maailman toimivin kaupunki - Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 2017, S.3

Miten Helsingissä pystyttäisiin saamaan aikaan enemmän paikkoja, jossa sekä asukkaiden hyvinvoinnin ylläpitäminen, arjessa hengähtäminen ja ihmisten halu tehdä ja toimia yhdistyisivät? Missä tällaiset paikat voisivat olla? Kaupungin virkistys- ja viherverkosto, paikat joissa paikallinen tai kaupungissa piipahtava voi oleskella ja rentoutua, on laaja ja kattava. Globaalisti Helsinki on erikoinen pääkaupunki – laajoja luonnonympäristöalueita löytyy läheltä maan suurinta kaupunkia. Kuitenkin monet uusista kaupunkilaisia aktivoivista ilmiöistä sijoittuvat tiiville ja urbaaneille alueille, joissa asuu ja kulkee paljon väkeä, mutta jotka saattavat olla kauempana laadukkaiksi virkistysalueiksi koetuista alueista ja luonnosta. Voiko urbaanien kaupunkipaikkojen omaehtoinen aktiivisuus ja uusyhteisöllisyys toimia myös virkistykseksi ja luonnonläheisiksi miellettyissä paikoissa?

frame contemporary art finland

Apurahat Ohjelma Venetsian biennaali Tietoa alasta Frame Yhteystiedot

Erusivu Uutisarkisto Helsinkiin merellinen julkisen taiteen biennaali vuonna 2020

JAA: [Twitter](#) [Facebook](#) [LinkedIn](#) [RSS](#)

Helsinkiin merellinen julkisen taiteen biennaali vuonna 2020

17 / **01** Helsinkiin perustetaan rannoille ja saariin levittäytyvä nykytaiteen biennaali. Ensimmäinen nykytaiteen suur tapahtuma pidetään vuonna 2020. Asiasta päätti Helsingin kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunta kokouksessaan 16. tammikuuta.

Kuva 25: Helsingin saariston monipuolisempi virkistysellinen hyödyntäminen on ajankohtainen aihe. Helsingin ensimmäisen merellisen taitebiennaalin on suunniteltu tapahtuvan kesällä 2020. Ruutukaappaus Frame Contemporary Art Finland sivuston uutisesta <https://frame-finland.fi> (uutinen tammikuulta 2017)

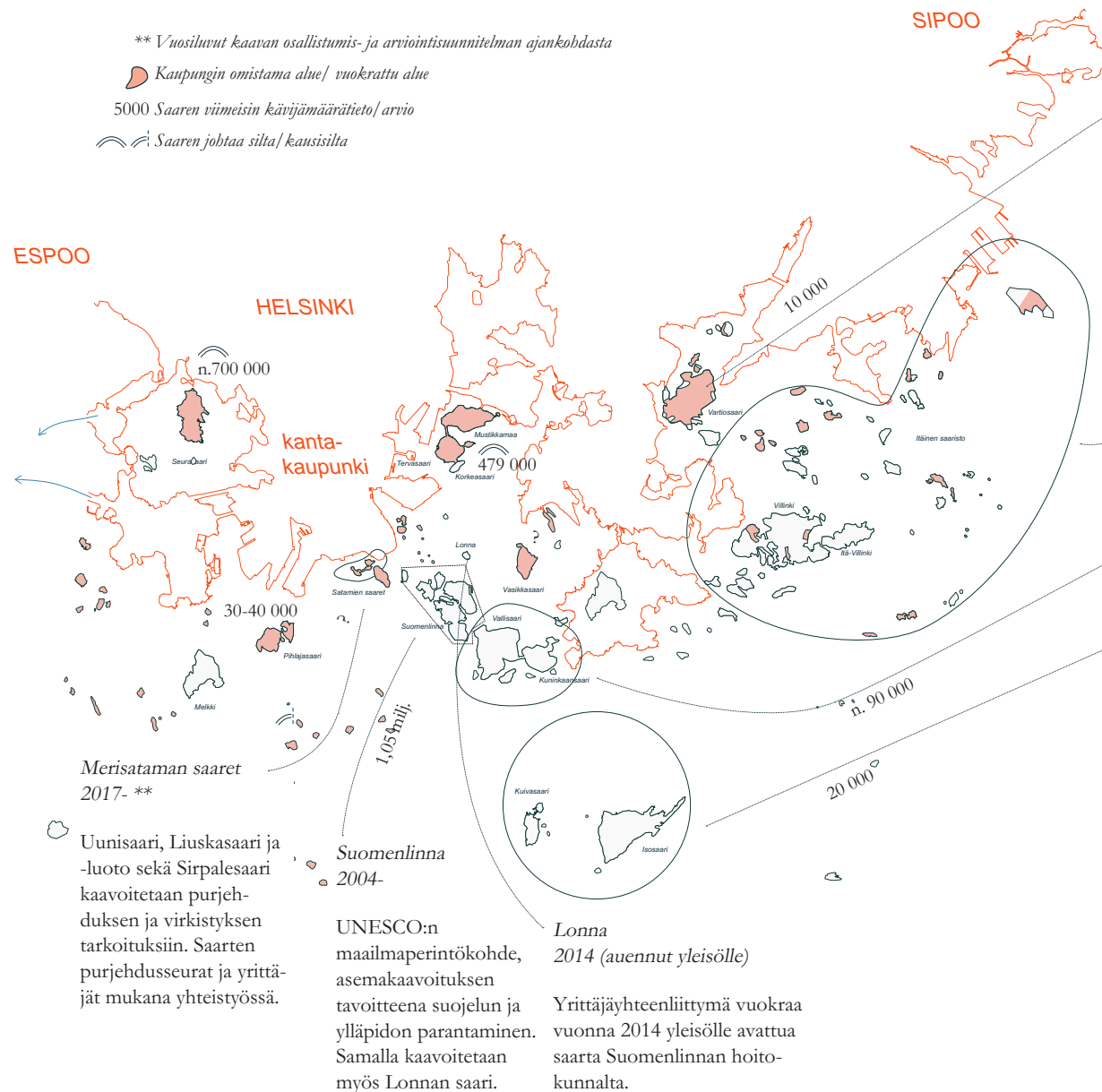
Saaristo suunnitteilla*

** Vuosittuun kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman ajankohdasta

 Kaupungin omistama alue/ vuokrattu alue

5000 Saaren viimeisin kävijämäärätieto/ arvio

 Saaren johtaa silta/ kausisilta

Merisataman saaret
2017- **

Uunisaari, Liuskasaari ja -luoto sekä Sirpalesaari kaavoitetaan purjehduksen ja virkistykseen tarkoituksiin. Saarten purjehdusseurat ja yrittäjät mukana yhteistyössä.

Suomenlinna
2004-

UNESCO:n maailmaperintökohde, asemakaavoituksen tavoitteena suojelun ja ylläpidon parantaminen. Samalla kaavoitetaan myös Lonnin saari.

Lonna
2014 (auennut yleisölle)

Yrittäjyysliittymä vuokraa vuonna 2014 yleisölle avattua saarta Suomenlinnan hoitokunnalta.

Vartiolahti, 2012 - (kaavoitustyön alkaminen)

Vartiolahti-osa-alueen osayleiskaavassa suunniteltiin tiivistä rakennettua, 5000-7000 asukkaan kaupunginosaa virkistys- ja vapaa-ajantoimintoinen. Suunnitelma tukeutuu saaren lävitse kulkevaan ns. saariston raitioreittiin, Helsingin kantakaupungin, Laajasalon ja Vuosaaren yhdistävään raitiotieyhteyteen. Vartiolahti-osa-alueen osayleiskaavaehdotus hyväksyttiin 2016. Saaren tuleva asemakaavoitustyö on tällä hetkellä tauolla.

Itäinen saaristo 2008-2017

Itäisen saariston asemakaavan alueeseen kuuluu 30 Helsingin itäisen saariston saarta sekä lisäksi lukuisia asuttamattomia luonnontilaisia luotoja. Itäiseen saaristoon on suunniteltu virkistys- ja matkailupalveluja sekä loma-asumista ja muuta pienimuotoista asumista ja työntekoa. Alueen merkittävimmät saaret ovat vanhat huvilasaaret Villinki ja Itä-Villinki. Itäisen saariston asemakaava hyväksyttiin 2017.

Vallisaari ja Kuninkaansaari, 2014 -

Vallisaari ja Kuninkaansaari asemakaavoitetaan virkistyskäyttöön yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Vallisaari avautui yleisölle keväällä 2016 – nyt saaresta löytyy erilaisia kahviloita ja ravintoloita, vierassatama, telttamajoitusta ja tapahtumia. Vallisaaren ja Kuninkaansaaren yleissuunnitelma (2015) toimi lähtökohdaksi saaren avaamiseen. Kestävä, moderni, arvokkaita luonto- ja kulttuuriarvoja kunnioittava vapaa-ajan ja matkailukäytön mahdollistaminen on myös käynnissä olevan saarten asemakaavoituksen tavoitteena.

Isosaari 2017-

Valtion omistama sotilassaari avautui yleisölle 2017 ja asemakaavoitustyö on aloitettu samana vuonna. Maankäytön ideasuunnitelmat esiteltiin kesällä 2018. Helsingin kaupungin mukaan saaresta on tarkoitus tulla ”monipuolinen virkistys- ja matkailun keidas Helsingin ulkosaaristoon.”⁶⁹

⁶⁹ Katso asemakaavan asemakaava 2017-006743 *Keskustelu Isosaaren virkistyskäytöstä* Helsingin karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/> (2017)

Kävijämäärien lähteet:

Seurasaari: <http://museovirastorestauroi.nba.fi/museot/seurasaaren-ulkomuseo>

Korkeasaari, Suomenlinna: Helsingin matkailu vuonna 2016, materialbank.myhelsinki.fi/detail/1104/download

Pihlajasaari: <https://yle.fi/uutiset/3-5601542>

Vallisaari ja Kuninkaansaari: <https://www.is.fi/matkat/art-2000001265004.html>

Vartiolahti: www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2017_kaava/oyk_12373_selostus_17052016.pdf

Isosaari: <http://www.matkailutoimittajienkilta.fi/kilta-palkitsi-vuoden-parhaat/>

* Kartan pohjakartta Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala

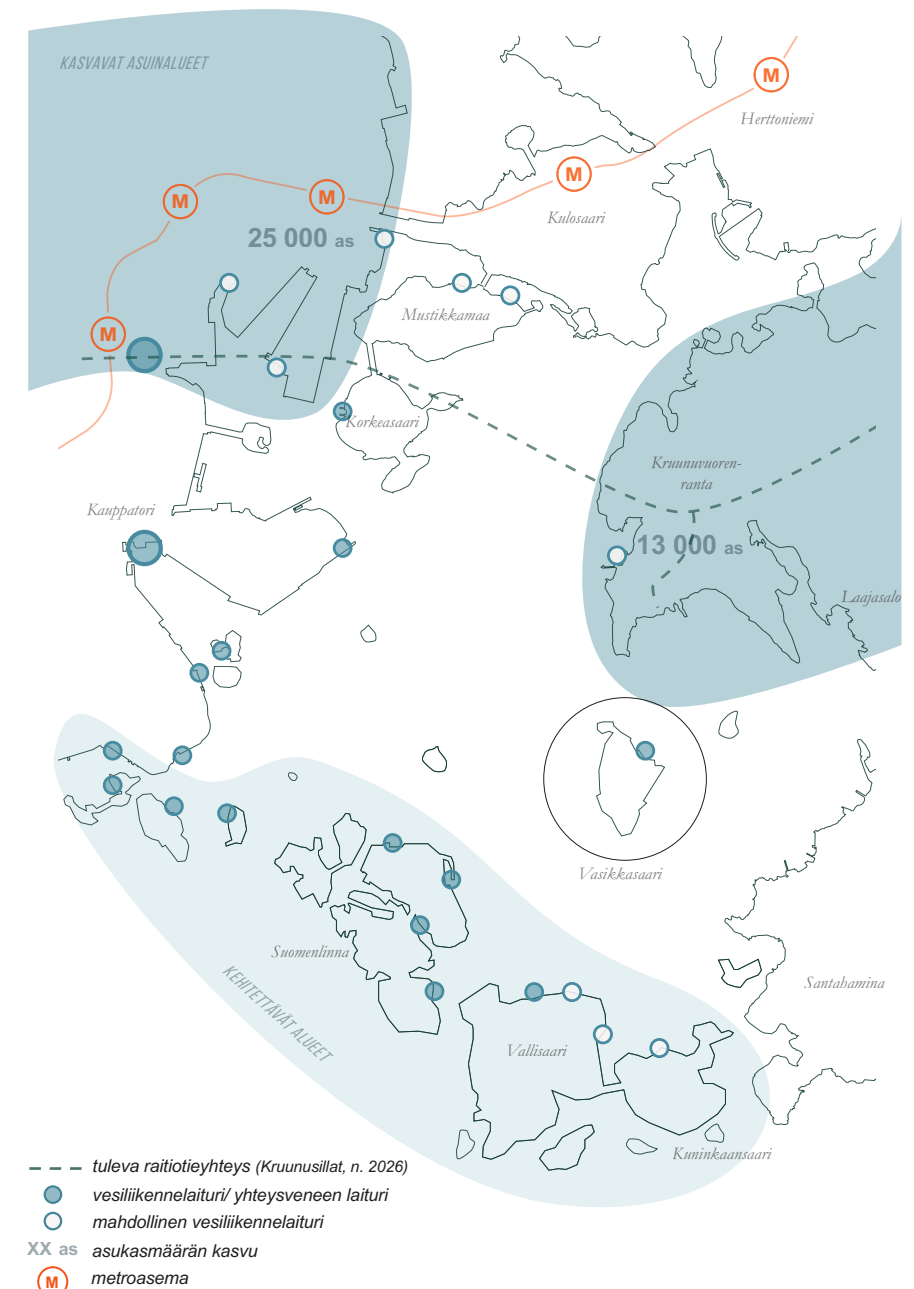
Sopiva sijainti: Vasikkasaari

Helsingin kantakaupungista muutama kilometri kaakkoon sijaitseva Vasikkasaari on elänyt hiljaiseloa viimeiset vuosikymmenet. Aiemmin Sörnäisten ja Kallion työläisten kesäpaikkana toiminut saari on kokonaisuudessaan kaupungin omistama. Saarelle on laadittu asemakaava 1990-luvun alkupuolella, joka on, pientä osaa lukuun ottamatta, jäänyt toteutumatta. Nyt pientä saarta kuitenkin ympäröivät muutokset. Mantereella kehittyvät Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan, tulevaisuudessa lähes 40 000 asukkaan kaupunginosat. Läheisimmillä saarilla on joko vakiintunutta virkistys- ja matkailutoimintaa, tai niitä ollaan aktiivisesti kehittämässä. Itäpuolella sijaitsevaa Santahaminan varuskunta-alueen mahdollinen asumiskäyttöön ottaminen on myös noussut julkiseen keskusteluun ⁷⁵.

Uudessa yleiskaavassa Vasikkasaari on osoitettu virkistys- ja matkailupalveluiden alueeksi. Tämä herättää, muiden saaristo-kohteiden tapaan, mielikuvan rauhallisista luonnonympäristöistä, matkailijoille ja muille kesäajan vierailijoille suunnatuista palveluista, mökkikylästä, rantakahvilasta ja vierasvenesatamasta. Vasikkasaari on tällä hetkellä Helsingin lähisaarista uneliaimpia ja vähiten kehitettyjä saari. Samalla se on lähimpiä suurempia saaria jo nyt lähellä tuhansien mantereen ranta-alueen asukkaita. Voisiko Vasikka-saari olla uudenlainen olemisen paikka juuri tälle kasvavalle joukolle helsinkiläisiä? Paikka, jossa virkistys, luonto, aktiivinen toiminta ja urbaanit yhteisöt ja ilmiöt eivät sulje toisiaan pois, vaan toimivat yhdessä.

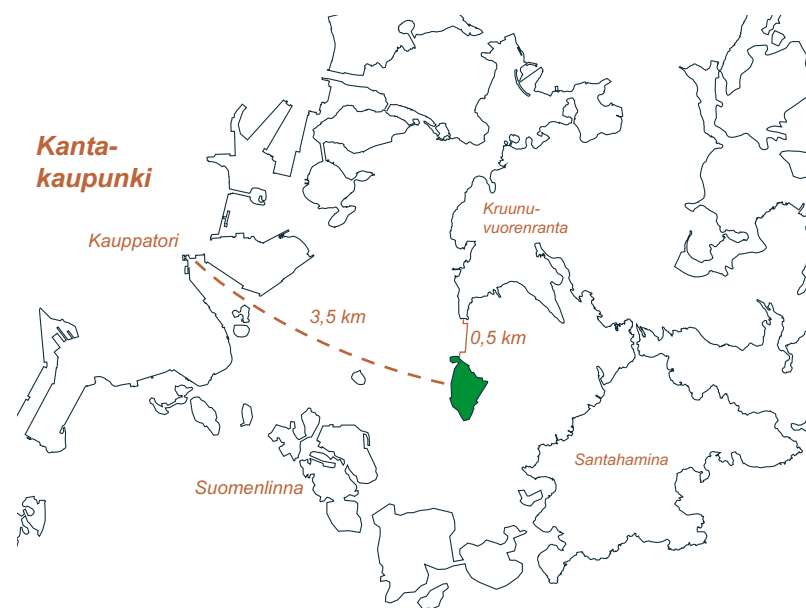
⁷⁵ Yle Uutiset 3. 10. 2011, <https://yle.fi/uutiset/3-5431791>

Vuonna 2011 yli puolet Helsingin silloisista kaupunginvaltuutetuista allekirjoitti aloitteen Santahaminan muuttamisesta asuin- ja virkistyskäyttöön.

VASIKKASAARI - KAUPUNKILAISTEN PAKOPIIKKA

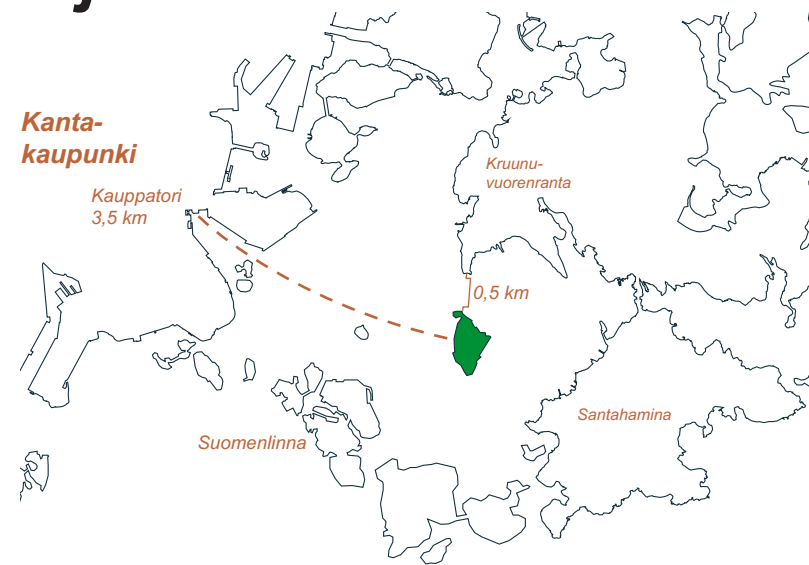
VASIKKASAAREN MARSSI

*Tämä saari kylmä karu on,
vaan meille lämpöinen
Voiman lähde meille verraton,
tää saari kultainen
Tää uuden uskon meihin loi,
mitt' yhteisvoima saada voi
Usko rakentaa, usko taistella,
eestä onnemme
Täältä voiman viemme maail-
maan, "siellä toimimme"*

*Tää on laulu, pienen, pienoi-
nen, Vasikkasaaresta
Kuinka voipi olla kansa sen,
niin voiton varmana
Sen eestä minkä taistellaan, ja
kerran vielä voitetaan
Usko rakentaa, usko taistella,
eestä onnemme
Täältä voiman viemme maail-
maan, "siellä toimimme"*

*(Sanat ja säv. Miettinen,
omistettu Vasikkasaarelle)⁷⁶*

Sijainti

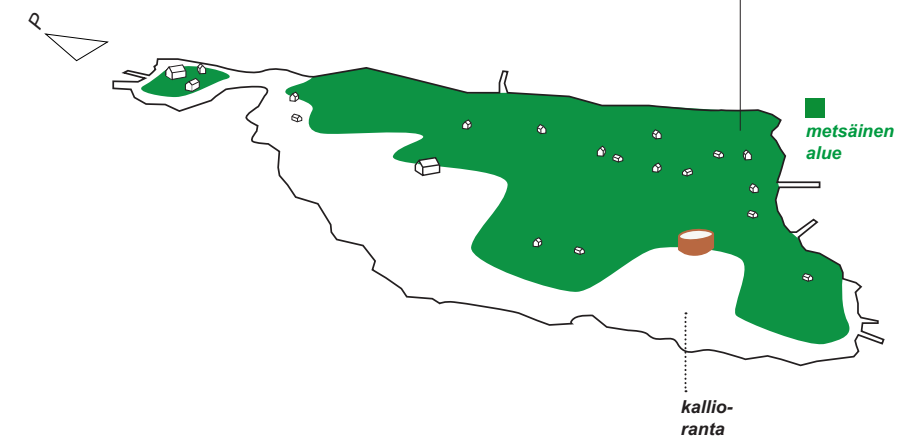

Kartan pohjakartta: Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala

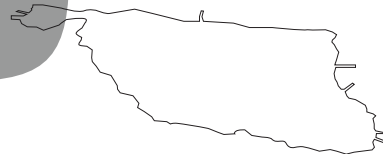
Saari

Helsingin kaupungin omistuksessa

18 ha

IDENTITEETTI

Kuva 26. Sukupolvet Vasikkasaarella, 1963. Taustalla Laajasalon öljysatama. Kuva Jarmo ja Ritva Henriksson. (Linna 2006, Pro-gradu)

Kuva 27. Yhteysvene tuo mökkiläisiä ja telttalaisia Vasikkasaareen, 1976
http://www.vasikkasaari.org/historia_nyky aika.html

Muut kuvat: Lotta Aulamo

Työläisten matka saaristoon

Aateliston ja porvariston lomailu ja loma-asuminen merenrantaympäristöissä on yleiserooppalainen ilmiö, joka juontaa esimerkiksi jo 1700-luvun Englannin yläluokan suosimiin rannikon rantakylpylöihin⁷⁶. Helsinkiin porvariston huvilakulttuuri alkoi muodostua 1800-luvun puolivälissä ja vuosisadan lopulla myös koulutettu keskiluokka löysi vuokrattavat kesäasunnot. Saariston huviloiden nähtiin tarjoavan ”arvokkaita päämääriä omaavaa toimintaa” sekä terveydellisesti virkistävän, kulturellin ja kasvattavan pakopaikan kaupunkilaisporvarisperheille. Huvilalla vietettiin usein koko kesä – vaikkakin perheiden isät saattoivatkin joutua poikkeamaan höyrylaivaliikenteen turvin kaupungissa työvelvollisuuksissa.⁷⁷

Helsingin rannat ja saaret ovat nykyisin pitkälti julkisia – tämä ei ole kuitenkaan ollut aina itsestään selvää. 1900-luvun alussa rantautuminen useille saarille oli kielletty, sillä ne olivat yksityisten sekä teollisuuden ja armeijan omistamia. Antti Linna kuvailee pro gradu -tutkielmassaan Stadilainen paratiisi – Työväen kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaarella 1945-64, että työväen ”tunkeutumisella” saaristoon oli ns. kaksinkertainen sosiaalinen muuri. Keski- ja yläluokan loma-asutus sekä teollisuuden rantaomistus sulkivat rannoille pääsyä ja merialueilla saarten rantautumiskiellot rajoittivat liikkumista.⁷⁸ 1800-luvun lopulla perustettujen, työväestön virkistäytymiseen, ja samalla myös luokkajasta juontaviin, nykynäkökulmasta alentaviin, sivistysaatteeseen ja raittiustavoitteisiin tarkoitettujen kansapuistojen lisäksi avoimia luonnonläheisiä virkistyspaikkoja oli kaupungissa tuolloin varsin vähän.

Vaikka Vasikkasaari ei ole kansapuisto, se kuuluu kuitenkin niiden kanssa samaan jatkumoon työläisille osoitettuna vapaa-ajanviettoalueen. Kansapuistojen sekä lomamaja- ja telttailualueiden kautta haluttiin tarjota paikkoja ulkoilmaelämään myös niille kaupunkilaisille, joilla ei ollut mahdollisuutta hankkia muunlaista kesäviikko paikkaa. Vaikka koti oli tuolloin 1900-luvun alkuvuosikymmeninä helpoin ja edullisin paikka viettää vapaa-aikaa yhteiskunnan toivomalla tavalla, esimerkiksi rakentaen, sisustaen tai viljellen, ei kotona vietetty loma ollut ajan ”oikean” vapaa-ajankäytön ja arjesta irtautumisen idean mukainen. Muualla asuvien sukulaisten lisäksi työnantajien omistamat lomapaikat ja tehtaiden järjestämät työläislasten kesäleirit olivat osalle työntekijöistä taloudellisesti ainoita mahdollisia vaihtoehtoisia lomapaikkoja. Työväenjärjestöt näkivät kuitenkin tärkeäksi työläisten ja heidän lastensa mahdollisuuden irtaantua tehtaiden ja muiden työnantajien piiristä loman ajaksi.⁷⁹ Kesämajayhteisöjen voidaankin nähdä tarjonneet kohtuullisen edullisen ja omaehtoisen tavan työväestölle paeta työtä, raskasta arkea ja kaupungin saasteita ja oloja.

⁷⁶ Linna 2006, S.16

⁷⁷ Linna 2006, S. 19-20

⁷⁸ Linna 2006, S. 7

⁷⁹ Anttila ym. 2011, S. 19-20. Julkaisu Kesämaja appelsiinilaatikoista – Kivinokka Stadin kupeessa on Kivinokan 80-vuotisjuhlakirja.

Työläinen vapaalla

- Vasikkasaari historia ja suomalaisten vapaa-ajan murros

SKDL

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL) oli vuosina 1944-1990 toiminut vasemmistolainen yhteistyöpuolue, jossa Suomen Kommunistisella Puolueella oli suuri merkitys. Puolue oli kahdesti eduskunnan suurin puolue ja osallistui useisiin hallituksiin 1940-80-luvuilla.⁸⁰

Vasikkasaari Santahaminan ja kaupungin yhteislaidunmaana

1700-LUKU

1829 Vasikkasaari siirtyy Santahaminan, eli valtion, omistukseen.

1863 Saaren siirretään venäläisten ruutivarastoja.

Saari sotienvälisenä aikana poltto- ja voiteluaineiden varastopaikkana.

1922

§ Työsopimuslaki. Palkallinen vuosiloma 4-7 päivää

1939 Ensimmäinen vuosilomalaki. § Palkallinen vuosiloma 9-12 päivää.

1945 SKDL avaa Vasikkasaaren ja liikennöinti saareen alkaa. Teltailijat saapuvat kesällä.

1946 Työaikalaki. Yleiseksi § viikkotyöajaksi 46 tuntia.

Saarelaisten saaritoimikunta alkaa järjestää mm. juhannusjuhlia ja tansseja. SKDL:n lasten pioneerileirit alkavat.

1947 Päivittäinen liikennöinti saareen Santahaminasta ja kantakaupungista

Vasikkasaareen ravintola, savustaa myös kalaa SKDL:n jäsenille.

1944

SKDL vuokraa puolet saaresta Puolustusministeriöltä (vuosi epävarma)

§ Työläisten viikonloppuvapaa pitenee. Monissa työpaikoissa on kesäaikana lyhennetty viisipäiväinen työviikko

1950-LUKU

Lauta- ja vanerimajat Vasikkasaareen teltojen ja pahvimajojen rinnalle. 1957 Jälkeen ei enää luovuteta maata uusien majojen rakentamiselle.

1954

Saareen teetetään syväporakaivo yhteisin varoin.

1959 Työaikalaki. Yleiseksi § viikkotyöajaksi 45 tuntia.

1960 Vuosilomalaki. Palkallinen loma-aika pitenee 18-30 päivään. Yhteysveneellä kaupungista Vasikkasaareen 5-8-kertaa päivässä.

1961

Vasikkasaaren mökkiläiset ry perustetaan

1962 Vasikkasaaren siirtyy aluevaihdossa valtiolta kaupungille.

Vasikkasaaren avoimia Juhannusjuhlia mainostetaan Hakaniemen torilla.

1963

tansseja, kesän avajaiset ja päättäjäiset, urheilukilpailuja ja pelejä, saaren ympäriinti, ulkomaisten vierailijoiden majoittaminen ja vierailut

1960-LUKU

1964 Käskey Vasikkasaaren majojen purkamisesta. Eläkeläiset ja invalidit saavat lisäaikaa vuoteen 1969 ja 1972 asti. Osa majoista siirretään Sipoon Hanska-saareen.

1966-69

1966 Työvoimalaki. § aloitetaan siirtyminen 40 tunnin työviikkokoikaan. Monelle tämä tarkoitti viisipäiväiseen työviikkoon siirtymistä.

1972 Urheilu- ja Liikuntavirasto sallii saarten silloisten noin 50 mökin mökkiläisen jäädä saarelle. Saari toimii yhä virkistysalueena.

1973

Vuosilomalaki. § Laki tuo vähintään neljän viikon loman tyypillisissä työsuhteissa oleville.

2000-LUKU

Vasikkasaaren asema-kaava (1998) tulee lainvoimaiseksi 2001. Jäljellä saarella noin 50 mökkiä, mökkiläisten yhdistys toiminnassa, pienimuotoista toimintaa.

Aikajanan tiedot:

Anttila ym. 2011, S. 14 (aikajana:Kivinokan ja vapaa-ajanvieton virstanpylväitä 1900 – 2000 l.)

Linna 2006, S. 33-53, 43, 65-69

⁸⁰ Wikipedia 2018, https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_Kansan_Demokraattinen_Liitto

Elämää Vasikkasaarella

1950-60 Vuoroveneitä Sörnäisten rannasta ja Hanasaaren Voimalaitokselta ⁸²

arkisin
5 lähtöä

lauantaina
7 lähtöä

sunnuntaina
8 lähtöä

Kuva 28: Ihmisiä Sörnäisten rannassa olevalla laiturilla, josta lähti moottorivene Vasikkasaareen, Heinonen Eino (1950), Helsingin kaupunginmuseo

Työläisten saari

Vasikkasaarella aikaansa viettävät tulivat kesämaja-aikana mm. työläiskaupunginosista Kalliosta ja Sörnäisistä. Asuinalueet olivat tiiviitä ja urbaaneja, asumisväljyys oli matala. Alueita vaivasivat teollisuuden ja esimerkiksi asuntojen kivihiililämmityksen saasteet. Myös kaupungin itäiset merialueet ja rannat olivat varsin heikkokuntoisia. ⁸¹

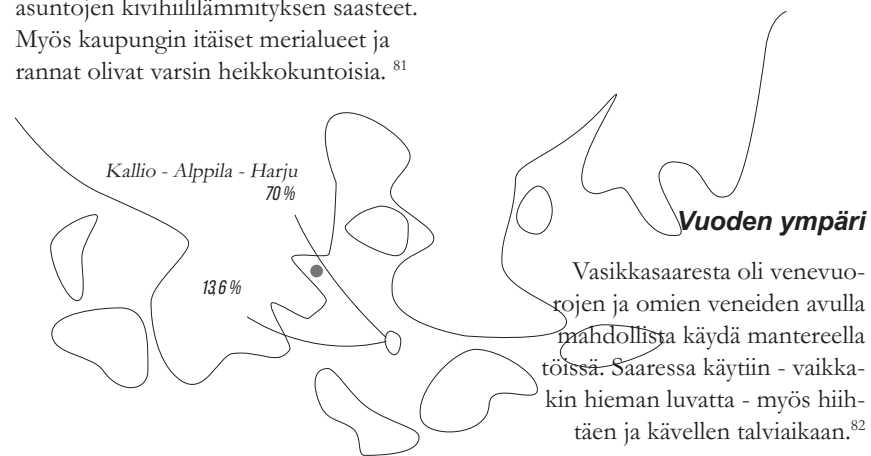
Mistä Vasikkasaareen tultiin? (1955) ⁸¹

Kallio - Alppila - Harju 70%

Eteläiset kaupunginosat + Kamppi 13,6%

Muu Helsinki 6,4%

Ei tietoa 10%

81 Linna 2006, S. 45-46

82 Emt., S. 34-35

parhaimmillaan
600-700 mökkiläistä
n. 150 mökkiä

yli 10 000 vuosittais-
ta kävijää

Kuva 29: Vasikkasaaren onkeikkipailu, kesä 1956.
Lähde: Kansan Arkisto (Linna, Pro-gradu)

Toimintaa

- julkisia tansseja
- urheilutapahtumia
- lasten kesäleirejä
- kesäjuhlia
- kevättalkoot

- ravintola
- kalasavustamo

”Yhteinen ja jakamaton”

vuosittain valittiin yhteisiä asioita hoitamaan:

- saaritoimikunta
- huvitoimikunta
- saari-isäntä

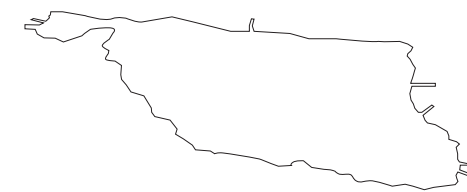
Kuvassa 28. Vasikkasaarella aikaansa viettäviä koskenut ohjesääntö, jossa kerrotaan mm. mökinpito-oikeudesta, saaren siisteyden ja rakennusten ylläpidosta ja rauhallisuudesta. Ohjesääntöjen mukaan saari on ”yhteinen ja jakamaton”.

Kuva 30. Vasikkasaaren ohjesääntö, Linna 2006, liite 1.
(Suurempi kuva Liitteissä, liite 1.)

VASIKKASAAREN OHJESÄÄNTÖ

1. Saari on vuokrattu vuodeksi kerrallaan Puolustuslaitokselta SKDL:n jäsenten virkistys- ja lepopaikaksi.
2. Mökinpito-oikeus saarella on niillä SKDL:n jäsenillä, jotka sitoutuvat noudattamaan saaren ohjesääntöä. Mökin myyntiin on saatava saaritoimikunnan suostumus, jota ilman myynti on kielletty. Mökin saa myydä vain SKDL:n jäsenelle.
3. Saaren asioita hoitaa saarelaitosten kokouksen valitsema saaritoimikunta, joka on toiminnastaan vastuussa SKDL:n Helsingin Kunnallisjärjestölle.
4. Saaren sisäisissä asioissa on isäntä saaren ylivalvoja, jonka antamia ohjeita on saarelaisten noudatettava. Mökkiläiset ovat velvollisia antamaan apua saaritoimikunnalle juhlien, selostustilaisuuksien ja talkoiden järjestelyssä.
5. Oikeus saarella käyntiin on SKDL:oon kuuluvien järjestöjen jäsenillä ja mökkiläisten tuttavilla. Oleskelun aikana on noudatettava tätä saaren ohjesääntöä.
6. Saaren vuokrasopimuksen mukaan on ehdottomasti kielletty kaikenlainen saaren kasvillisuuden vahingoittaminen, kuten puiden, pensaiden ja oksien talttaminen jne.
7. Saarelle tuodut koirat on ehdottomasti pidettävä kiinni. Kissoja ei saa tuoda saarelle. Saaren valvojilla on oikeus hävittää irrallaan olevat koirat ja saarelle tuodut kissat.
8. Saaren asukkaat vastaavat yhteisesti puhtaudesta saarella ja rakennusten sekä laitteiden suojelemisesta.
9. Saaren alue on yhteinen ja jakamaton. Asukkaiden kotirauhaa mokennä on turvattava häirintymättömäksi, samoin kuin olo välittömässä kotipiirissä mökin ympärillä.
10. Saaren asukkaiden tulee käyttökellään edistää yhteistä viihtyisyyttä ja noudattaa järjestyneen työväen periaatteita ja päätöksiä käyttäytymisestä sekä suhteesta alkoholin käyttöön. Yöaika on klo 23.00–6.00, jolloin saarella on vallittava hiljaisuus. Puikkeuksista päättää saaritoimikunta erikseen.
11. Ohjesääntöön rikkomukset käsittelee saaritoimikunta, jonka velvollisuus on valvoa ohjesääntöä noudattamista. Sen tehtävänä on saattaa harkinnan mukaan asiat Kunnallisjärjestön ja niiden järjestöjen tiedoksi toimenpiteitä varten, joihin asianomainen järjestyksen rikkoja kuuluu. Kunnallistoimikunnan päätöksen mukaan annetaan asianomaiselle huomautus, varoitus, käyntikielto tai hän menettää mökinpito-oikeutensa.
12. Muissa kohdissa noudatetaan niitä määräyksiä, joita asetukset kussakin tapauksessa määräävät toiminnasta ja järjestyksestä ko. olosuhteissa.

YMPÄRISTÖ

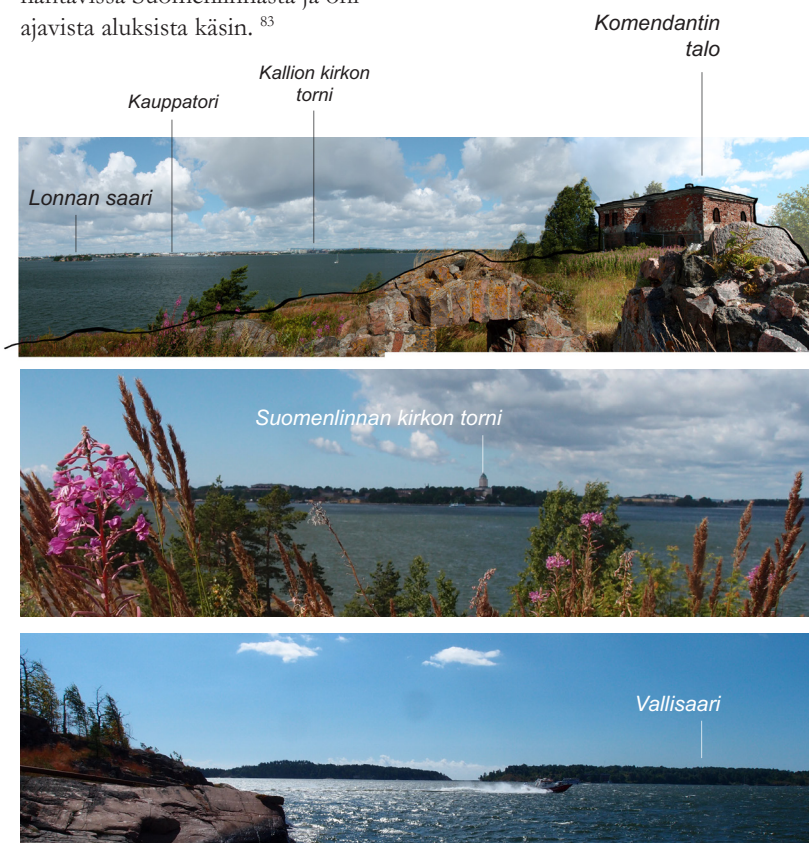
Kuvat:

Kuva 31. Komendantin talo (tilitalo), Vasikkasaari. Urbanex Ninja-blogi
<http://urbanex.ninja/kohde/vasikkasaaren-oljysailiot/>

Muut kuvat: Lotta Aulamo

Maisema

Vasikkasaari on osa UNESCO:n maailmaperintökohteen, Suomenlinnan linnoitussaaren, ympäröivää maisemaa. Erityisesti saaren kallioinen ja paljas länsiranta on nähtävissä Suomenlinnasta ja ohi ajavista aluksista käsin.⁸³

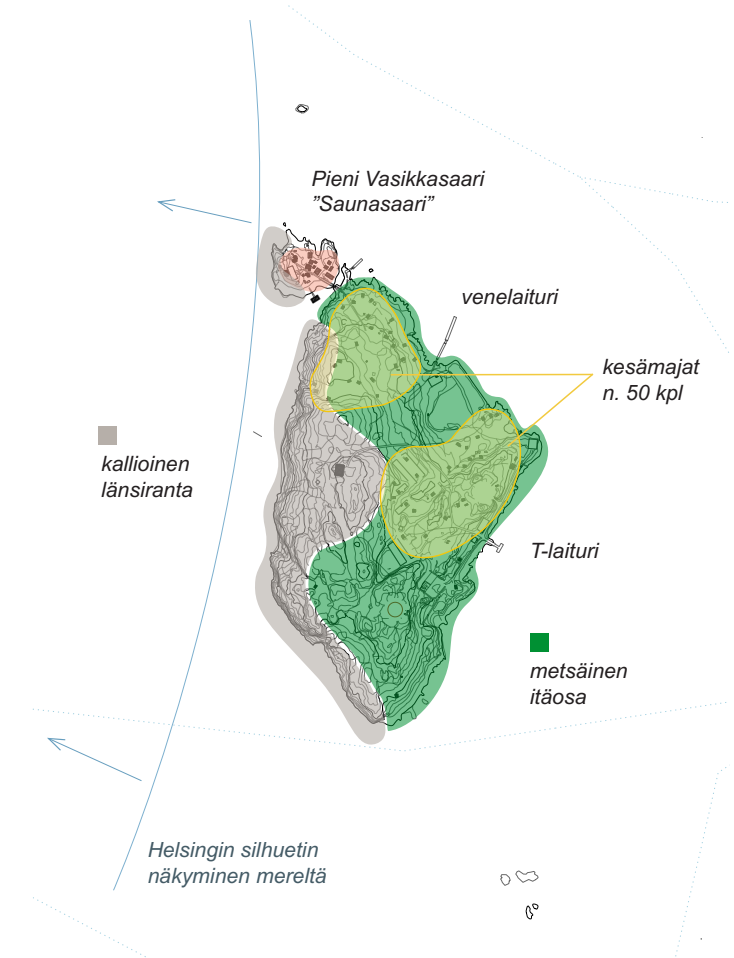

Näkymät:

Helsingin keskusta

Suomenlinnaan

Vallisaareen ja
Kuninkaan-
saareen

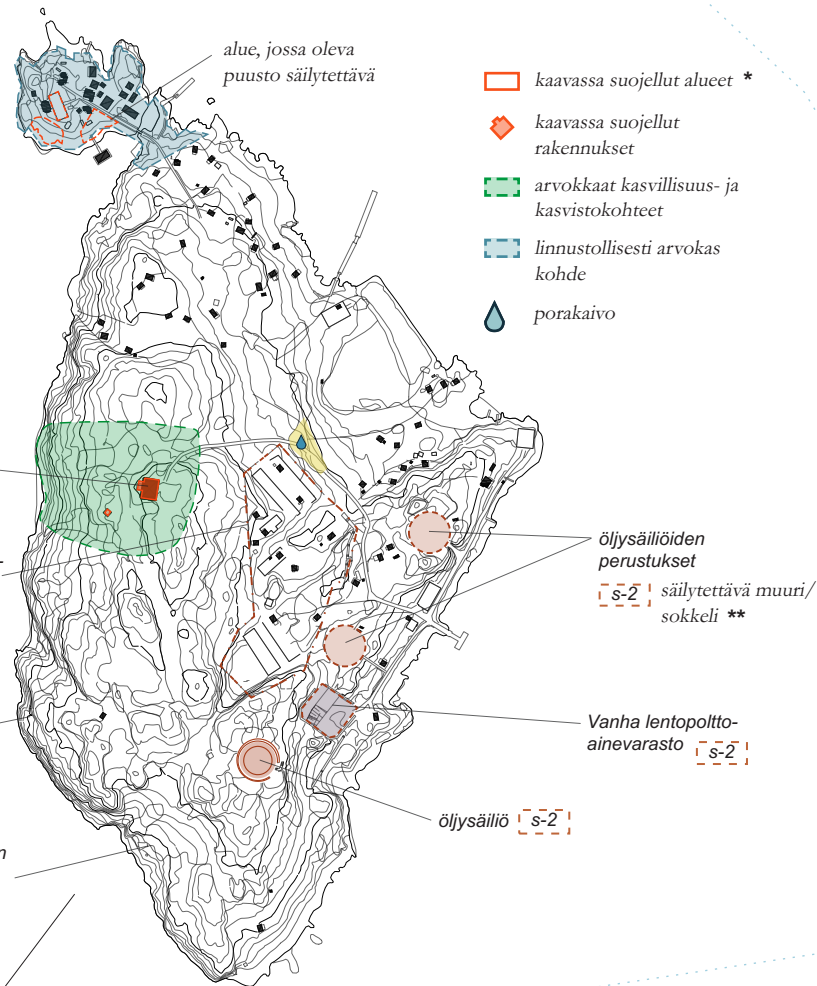

83 Suomenlinnan suurmaisema - Nykyinen ja tuleva maankäyttö 2011, S. 62
Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2011:1, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Arvokkaat alueet ja rakennettu ympäristö

"Saunasaari"

Pieneen, kivisellä kannaksella Vasikkasaaren yhdistyvään saareen on rakennettu useita erilaisia saunoja ja pieniä juhlatiloja. Saaren toiminta on yksityisen yrittäjän ylläpitämää.

Vasikkasaari on osa Suomenlinnan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY).

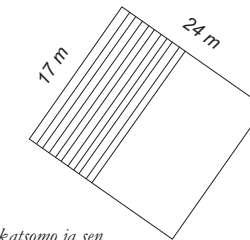
Infra

Vasikkasaarella ei ole varsinaista kunnallistekniikkaa. Mökkinläisten ja vierailijoiden käytössä on porakaivo, muutamat jätepiestit, yleiset kuivakäymälät sekä grillipaikka. Saarella kuljetaan poluilla.⁸⁴

* Suojelurajaukset Helsingin kaupungin paikkatiedosta
** Vasikkasaaren asemakaava, asemakaavakartta (1998) (ks. Liite 2)

84 Vasikkasaaren asemakaava 1998, S. 5. Asemakaavan selostus, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaikki armeijan toiminnassa mukana olleet rakennukset on Vasikkasaaresta purettu, lukuun ottamatta 1800-luvun loppupuolella rakennettua "Komendantin taloa" ja sen jääkellaria (kuvassa oikealla). Rakennukset ovat pahoin rapistuneet. Vanhaan, torpedo tai lentopolttoaineväestöä toimineeseen betonivalittettuun syvennykseen on rakennettu katsomo.⁸⁵

katsomo ja sen vallirakenteita

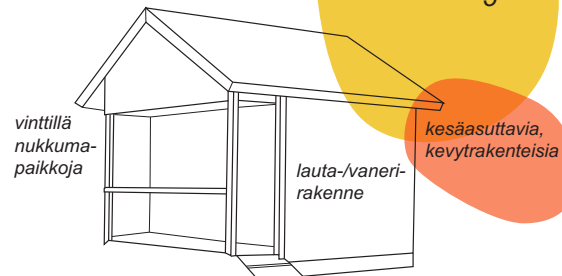
Yhden öljysäiliön seinämät ovat vielä pystyssä, muista ovat jäljellä enää betoniset perustukset. Myös öljytynnyrissä on vanhoja katsomorakenteita.

85 Vasikkasaaren asemakaava 1998, S. 5. Asemakaavan selostus, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Kesämaja *

majojen
määritetty koko
2,5 m x 3,0 m

n. 7-8 m²
makuupaikkoja
aikuisille n. 5

ruuanlaitto ulkona tai
sisällä kamiinalla/hellalla

maakuoppa kylmäsäilytykseen

Kesämajat rakennettiin teltojen ja pähvimajojen tilalle pysyvämmäksi, mutta kevytrakenteisiksi kesäpaikoiksi, jotka toisinaan olivat tervapahvilla tai sanomalehdellä eristettyjä. Kiviperustuksen päälle rakennetut majat oli mahdollista purkaa helposti, jopa siirtää. Puutavaran ja rakennusmateriaalien saanti oli 50-luvulla hankalampaa ja säästöystävällisempiä materiaalihankinnassa ja rakentamisessa käytettiin luovutusta ja käytettyjä materiaaleja.⁸⁶

"... Joo, ja kaikista perkeleen jätelaudoista, kun ei oikeestaan saanut mitään rakennusmateriaalia... kierreltiin näitä tämmösiä rakennustyömaita Laajalaheta myöten ja kerättiin kaikkennäköstä lautaa ja lyötiin nautoja pois ja aiottiin nautat... Joo, niin joo, ne jotka oli suhteissa sinne Konelaan, niin tota noin, nehän sai kun nää Mosset ja Popedat tuli tuolta Neuvostoliitosta niin ne sai niitä laatikoita sitten ostaa tai jotain, niin niistä tekivät, niistä laudoista."⁸⁷

Raimo Tolmunen,
haastattelu (Linna 2006)

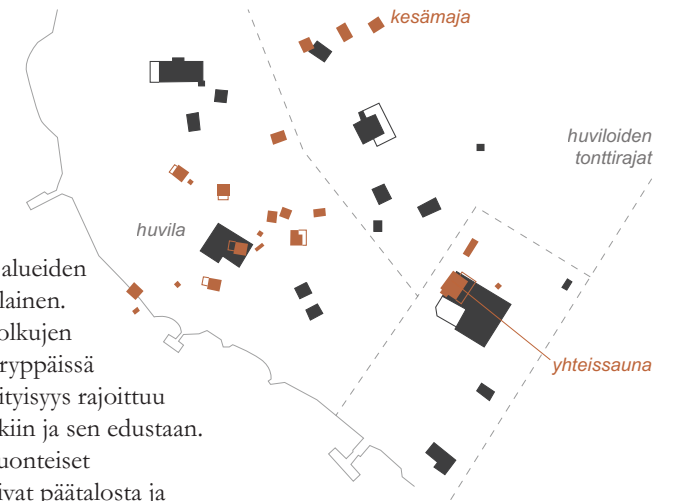
* Kesämaja-alueita Helsingistä löytyy nykyisin Vasikkasaaren lisäksi Lauttasaaresta, Kivinokalta, Lammassaa-resta, Satamasaaresta sekä Varis- ja Pitkälüudolta Laajasalon edustalta, ks. Linna 2006, S. 29.

⁸⁶ Linna 2006, S. 41-42

⁸⁷ Emt., S. 41

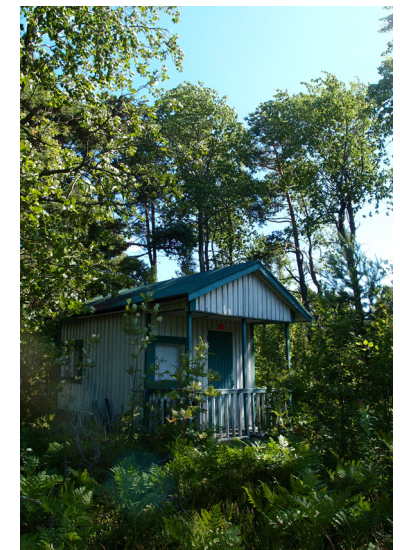
Pienesti ja läheisesti

Vasikkasaaren kesämajoja sijoitettuna Villingin saaren huvilatypologiaan.

Huvila- ja kesämaja-alueiden luonne on varsin erilainen. Pienet mökit ovat polkujen varsilla ja sijaitsevat ryppäissä lähellä toisiaan - yksityisyys rajoittuu lähinnä omaan mökkiin ja sen edustaan. Huviloiden yksityisluonteiset pihapiirit muodostuivat päätalosta ja pienemmistä apurakennuksista, saunoista ja uimahuoneista.

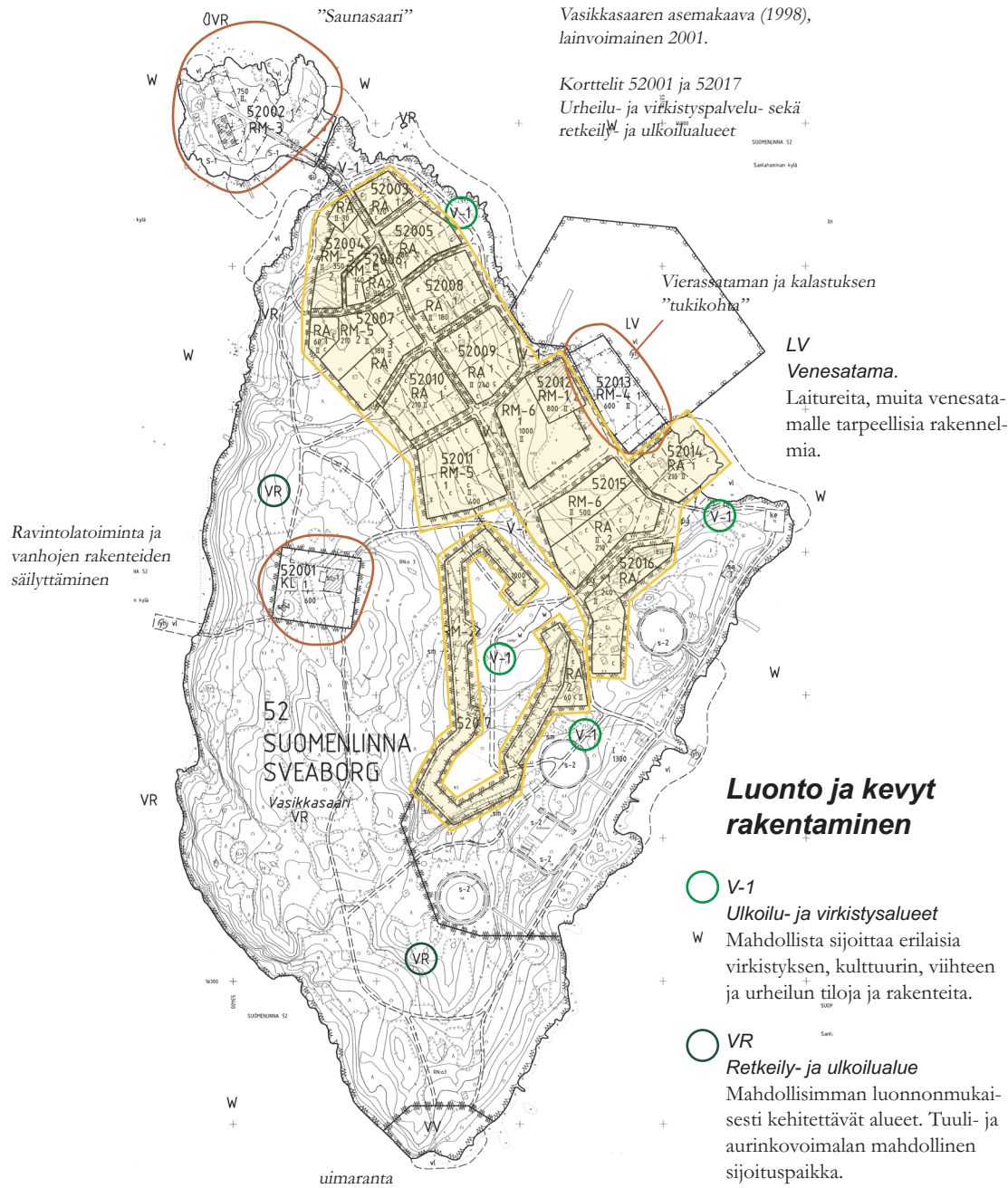
Vasikkasaaren kesämajat ovat muuttuneet. Mökkien määrä on vähentynyt reilusta 150 noin 50 mökkiin. Osaan mökeistä on rakennettu mm. pieniä terasseja, katoksia ja aurinkopaneeleja. Muutamat mökit ovat jääneet tyhjilleen ja niiden ympäristö on villiintynyt.

NYKYISET SUUNNITELMAT

Vasikkasaaren asemakaava (1998),
lainvoimainen 2001.

Korttelit 52001 ja 52017
Urheilu- ja virkistyspalvelu- sekä
retkeily- ja ulkoilualueet

Ravintolatoiminta ja
vanhojen rakenteiden
säilyttäminen

Luonto ja kevyt rakentaminen

- V-1
Ulkoilu- ja virkistysalueet
W Mahdollista sijoittaa erilaisia
virkistys-, kulttuurin, viihteen
ja urheilun tiloja ja rakenteita.
- VR
Retkeily- ja ulkoilualue
Mahdollisimman luonnonmukai-
sesti kehitettävät alueet. Tuuli- ja
aurinkovoimalan mahdollinen
sijoituspaikka.

Vierasataman ja kalastuksen
"tukikohta"

LV
Venesatama.
Laitureita, muita venesata-
malle tarpeellisia rakennel-
mia.

uimaranta

kuva 32. Vasikkasaaren asemakaava 1998, asemakaavakartta,
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Asemakaavakartta ja -merkinnät kokonaisuudessaan liitteenä (Liite 2)

Palvelut

KL
Liikerakennusten korttelialue
Ravintoloita ja "huvi- ja
viihdetarkoituksia" palvelevia
rakennuksia.
Suojeltavien rakennusten hyö-
dyntäminen toiminnassa, arvojen
säilyminen.

RM-4
Matkailua palvelevien rakennus-
ten korttelialueet
Erilaisia matkailu-, veneily-,
ravintola- ja kulttuuritoiminnan
tiloja, mahdollinen
"kalastustukikohta"

RM-3
Matkailua palvelevien rakennus-
ten korttelialue
Ns. Saunasaaren ympäristö,
alueelle on tarkoitettu pääasiassa
saunoja ja niiden palvelutiloja.

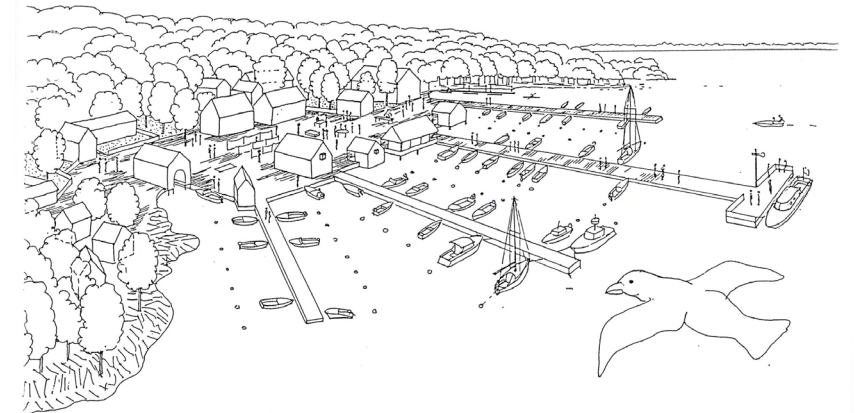
Majoittuminen ja loma-asuminen

RA
Loma-asuntojen korttelialue
Lomamajoja (maks. 30m2)

RM-1,2,5,6
Matkailua palvelevien rakennus-
ten korttelialueet
Pääasiassa majoitustiloja ja
lomamajoja (maks. 30-150 m2)
tai muita matkailua palvelevia
rakennuksia, sekä niitä palvelevia
aputiloja.

liikkuminen saarella

Kaavassa saarella liikkuminen
perustuu virkistysalueiden poluil-
le ja korttelialueiden hiekkapääl-
lysteisille saaristoteille. Rannassa
kulkevalle raitille sijoittuisi
kunnallistekniikkaa.

Kuva 33: Kuvituskuva vierasvenesatamasta. Vasikkasaari, Saariston osayleiskaavaan liittyvä
käyttösuunnitelmaehdotus, 1993.

kuva 34: Vasikkasaaren asemakaavan (1998) havainnekuva, jossa saarella on, useiden vanhojen säilyneiden rakennusten lisäksi, noin 170 uutta rakennusta.

Asemakaavan tavoitteita ⁸⁸

Avata saari **yleiseen virkistykseen** nykytilaa paremmin

Vaihteleva toiminta retkeilystä kulttuuriin ja erilaisiin palveluihin, ympärivuotinen käyttö

Majoitus- ja saunomistilojen järjestäminen koti- ja ulkomaisille matkailijoille

Saaren **luonnonpiirteiden** säilyminen ja korostus, selkeästi rakennetut ja rakentamattomat alueet

Historiallisten rakenteiden säilyminen ja korostus

88 Vasikkasaaren asemakaavan 1998, S. 7. Asemakaavan selostus, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (lainvoimaisuus 2001)

Mitä kaava on saanut aikaan?

n. **75%** (13,8 ha) koko saaresta virkistysalueita

Kaavan rakennusoikeudet

<i>Koko alueen rakennusoikeus kaavassa</i>	<i>9180 kem²</i>
<i>Virkistysalueet</i>	<i>1300 kem²</i>
<i>Vain palvelurakennukset (KL, RM-3,4)</i>	<i>1950 kem²</i>

Majoitus ja loma-asuminen 5930 kem²

= esim.

*n. 200 kpl 30 m² mökkiä
tai
n. 740 kpl 8 m² kesämajaa*

= esim.

*n. 590 - 990 majoittujaa
(kun tila/ majoittuja 6-10 m²)*

Kaavan voimantulon jälkeen (2001) Vasikkasaaren pääsaarelle ei ole rakennettu, eikä siellä ole ollut merkittävää uutta toimintaa.

Saaren ainoat suuremmat palvelut ovat Pienen Vasikkasaaren (nk. Saunasaa-ren) ryhmille suunnatut vuokrattavat saunat ja kokouspalvelut. Nykyisellään tiiviin Saunakylän rakentaminen alkoi kuitenkin jo ennen asemakaavan laatimista Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaavan (lainvoimainen 1997) mukaisella poikkeusluvalla.

Vasikkasaarella jäljellä olevat mökkiläiset ovat viettäneet saarella rauhallisia kesäiä. Muut vierailijat ovat saapuneet saarelle joko omalla veneellä, tilausveneellä ja tai osan kesää liikennöivällä yhteysveneellä. Helsingin kaupungin markkinointi saaresta paikallisille ja matkailijoille on ollut vähäistä. Ylen verkkouutisissa saari mainitaan Helsingin saariston ”tuntemattomaksi helmeiksi”⁸⁹.

Helsingin kaupunki on laajentamassa aktiivisia, ylläpidettyjä ja laajasti markkinoituja virkistysalueita saaristoon. Saaret halutaan sekä paikallisten, että matkailijoiden käyttöön, mutta ne nähdään tärkeiksi myös taloudellisesti ja imagollisesti. Merellisten alueiden uusia käyttötarkoituksia on suunniteltu vuosia ja nyt saaret ovat alkaneet avautua ja muuntua varsinkin nopeasti. Vasikkasaaren voimassa oleva asemakaava on juuri nyt erittäin ajankohtainen. Relevanttina säilynyt kaava mahdollistaa saarella mm. toiminnallisuuden ja matkailun lisäämisen sekä arvokkaiden ympäristöjen suojelun. Monilta osin se istuu myös Helsingin kaupungin nykyisiin suurempiin tavoitteisiin. Nykyinen kaava ei kuitenkaan tarkastele Vasikkasaarta osana saaristoa, kehitettävien, eriluonteisten saarien verkostoa. Ovatko kaikki kaavan mahdollistamat toiminnot sopivia juuri Vasikkasaarelle? Mikä toiminta on luontevinta juuri Vasikkasaarella?

Helsingissä on 300 erilaista saarta, joista moni sopii virkistykseen ja matkailun paikoiksi. Nyt saaria halutaan kehittää kohteina - ja nopeasti. Tämä ei kuitenkaan onnistu vain yhdellä, monistettavalla tavalla. Voisiko Vasikkasaari olla kaupunkilaisia ja matkailijoita houkuttelevien saarten joukossa erilainen - ja miten sen muutos uskallettaisiin aloittaa?

⁸⁹ Yle Uutiset 28.5.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8911867>

Otsikolla: *Pakoon pääkaupungin kiirettä ja hälinää – Tässä 10 saariston ihmettä, jotka odottavat löytäjänsä*

TÄSSÄ NYT. SOVELLUKSET

Strategia

”Eräänä lähtökohtana esitetyille ideoille on ollut se, että ne periaatteessa olisivat itsensä kannattavia. Kaupungin rooli suunnitelman toteuttamisessa voisi kuitenkin aluksi olla vahva.”

Vasikkasaaren asemakaavan selostus 1998, s.7

3 SKENAARIOTA

Millaisia tulevaisuuksia Vasikkasaarella voisi olla?

Matkakohteena urbaani lomasaari

- tiivis oma-asumisalue, ympärivuotista loma-asumista

- runsaasti matkailun, vapaa-ajan ja kulttuurin palveluja paikallisille ja matkailijoille

-suuri vierassatama aallonmurtajineen

-luonnonympäristön laaja muokkautuminen

- joidenkin nykyisten kesämajojen purkaminen/pihapiirien muuttuminen

Kuva 35: Rakennuksia Sandhamnissa, Tukholman saaristo (kuva: Arild Vägen, Wikimedia Commons)

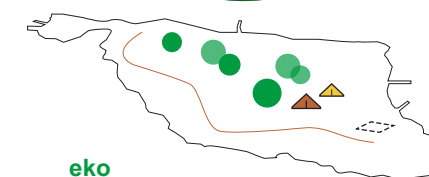
Luonnon virkistysaari

- Veneytteen kehittäminen, rantautumisen mahdollistaminen, ympärivuotinen saapuminen omalla vastuulla

- Ei uutta loma-asutusta, kesämajojen vuokrasopimukset päättyvät nykyisiin sopimuksiin

-Telttailu rajatulla alueella jokamiehen oikeuksin

- Siirrettävä/poistettava, itsenäisesti toimiva pop-up palvelu, esim. kahvila/harrastevälinevuokraus

eko

matala infrastruktuuri: opasteet, kuivakäymälät, pienimuotoinen uusiutuva energia, sadevedenkeruujärjestelmä

Kaupunkilaisten oma olosaari

- Pääpainona väliaikaiset tapahtumat ja joustava, kaupunkilaislähtöinen toiminta

- virkistys ja matkailun palveluja

- Ei uutta pysyvää loma-asumista

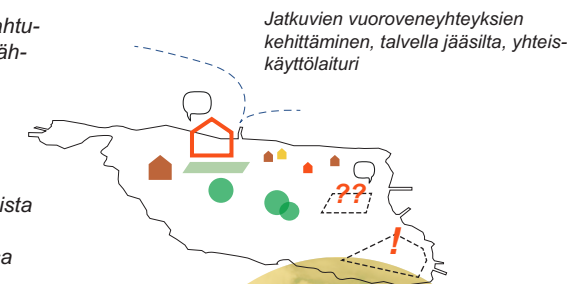
- Kesämajayhteisö pysyvä osa saarta

- Majoituspalveluita ja telttailua

- ympärivuotinen toiminta

keskitasoinen infrastruktuuri: aluksi omavarainen, mantereen infrapalveluihin liittyminen mahdollista toiminnan/ympäristöalueiden kehittyessä

Kuva 36.

Vihreän ympyrän kuva: Tyhjiillään oleva kesämaja Vasikkasaarella (Lotta Aulamo)

Kuva 36: Ihmisiä saapumassa Howlin Fling musiikkifestivaalille Isle of Eigg saarella Skotlannissa (kuva: Beth Chalmers, Jassy Earl www.lostmap.com)

TAVOITTEET

- tehdä Vasikkasaaresta kaupungin **asukkaiden paikka** **olla ja toteuttaa itseään lähellä arkeaan**
- muodostaa saaresta **tasavertainen julkinen ympäristö**
- luoda mahdollisuus **ekologisesti kestäväälle ja innovatiiviselle toiminnalle**
- vaalia saaren kesämajayhteisön ja rakennetun ympäristön **jatkuvuutta**, sekä säilyttää saaren **luonnon moninaisuus**

4.

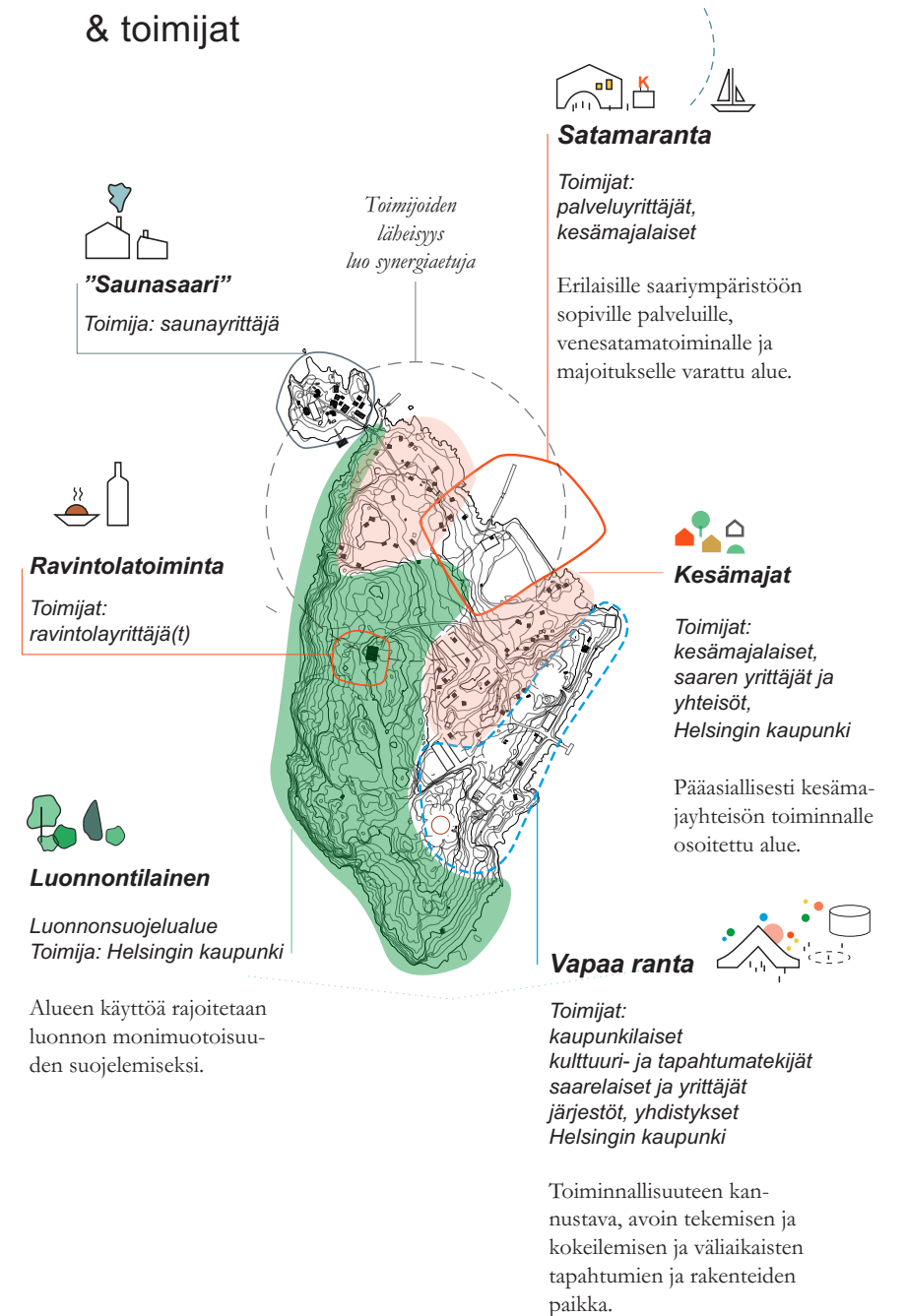
TÄSSÄ NYT. SOVELLUKSET

Suunnitelma

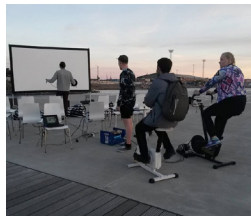
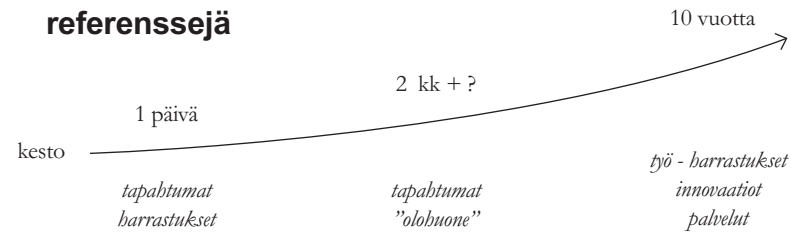
Vasikkasaaren länsiranta:
luonnonsuojelun alue ja uusi,
rakennettu reitistö

ALUEET & toimijat

Vapaa ranta - monia väliaikaisuuksia:

referenssejä

Rantakesä

Helsingissä ja Espoossa toimiva Rantakesä-sivusto (2016-) helpottaa kesäisin erilaisten tapahtumien järjestämistä tarjoamalla lukuisia paikkoja, joissa tapahtuman järjestämiseksi riittää ilmoituksen jättäminen sivuston karttapalveluun. Rantakesän ylläpitäjät ja "tapahtumajärjestäjän etiketti ja muistilista" ohjaavat toimintaa.⁹⁰

Järjestäjät:
Helsingin & Espoon kaupungit
Yhteismaa ry.

**Kalasataman
Vapaakaupunki**

Helsingin Kalasataman Vapaakaupunki Suvi-lahdessa toimi kesällä 2018 maksuttomana tapahtuma-alueena, jossa sai vapaasti järjestää Vapaakaupungin henkeen sopivia tapahtumia. Vapaakaupunki järjesti alueelle mm. tapahtumasähkö ja äänitekniikka kalustoa. Syksyllä 2018 Kalasataman Vapaakaupunki jatkaa kaupunginosan uudessa kauppakeskuksessa Redissä, jossa se tarjoaa tilan, "Olohuoneen" ilmaisten tapahtumien, työpajojen ja oleskelun paikaksi.⁹¹

Järjestäjät:
Helsinki Urban Art ry
yhteistyössä Redi

De Ceugel

De Ceugel on Pohjois-Amsterdammassa vanhalla teollisuusalueella toimiva urbaani yhteisö, joka keskittyy kestäviin innovaatioihin ja elämäntapaan, sekä luovien ja sosiaalisten yritysten toimintaan. Pilaantuneelle maalle mm. vanhoista asuntolainoista rakennetussa "kylässä" on useita työtiloja, ravintola, kelluva hotelli ja Metabolic Lab- tapahtuma- ja koulutustila.⁹²

De Ceugel yhteisö sai alkunsa *Amsterdamin kaupungin 2012 järjestämästä kilpailusta teollisuusalueen kehittämiseksi.*

Ryhmä arkkitehteja voitti kilpailun, jonka jälkeen monialainen kokoonpano suunnittelijoita ja eri alojen yrittäjiä osallistui alueen rakennuttamiseen.

De Ceugelilla ja Amsterdamin kaupungilla on alueesta 10 vuoden vuokrasopimus.

Kuva 38: Artova Film Festivalin tapahtuma Parrulaiturilla (Emilia Hannula)
Kuva 39: tapahtuma Kalasataman Vapaakaupungin alueella kesällä 2018
Kuva 40: kuvankaappaus De CEUvelin kotisivujen ilmakuvasta

Vapaan rannan toiminnan muistilista

- » kaupungin / "järjestäjän" aktiivisuus, apu ja tarkkailu
- » epäkaupallisen ja kaupallisen toiminnan sekoittuminen
- » kutsuttu ja kutsumaton toiminta
- » vaihteleva väliaikaisuus - vaihtelevat mittakaavat
- » kilpailut ja projektit käynnistysapuna
- » joustava jatkuvuus: uusien toimintapaikkojen löytäminen

Vapaalla rannalla mm. öljysäiliö toimii tapahtumien, taiteen, opetuksen ja kokoontumisten paikkana.

90 Lisätieto Rantakesän toiminnasta kotisivuilta <http://rantakesa130km.fi/>

91 Kalasataman Vapaakaupungin tulevia ja menneitä tapahtumia päivitetään Vapaakaupungin kotisivuille <https://www.vapaakaupunki.fi/>

92 De Ceugel- projektin tausta, toimintaperiaattit ja palvelut löytyvät osoitteesta <https://deceugel.nl/en/>

Kutsutut ja kutsumattomat:

Erilaisten aktiivien törmäyttäminen⁹³

Kun Vasikkasaaren saavutettavuutta parannetaan ja erilaiselle toiminnalle tarjotaan vapaampia mahdollisuuksia, tulee saarelle enemmän tilaa myös yllätyksille. Vapaan tekemisen kannalta on tärkeää, että erilaiset saarella toimivat aktiivit kunnioittavat ympäristöä ja huomioivat yhteisen viihtymisen.

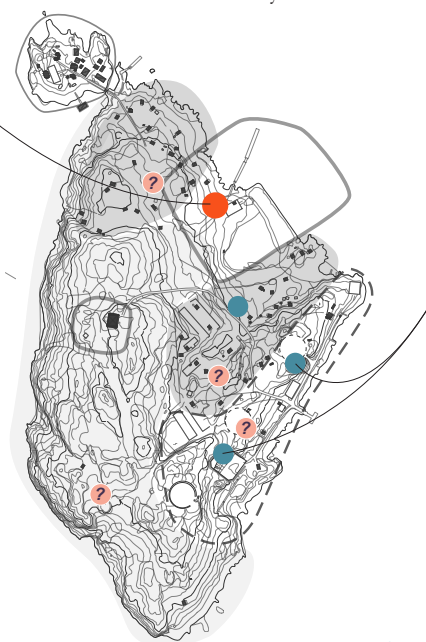
”kutsutut”

tietyille toiminnalle kaavoitetut alueet:

yritys, järjestö,
jne. organisaatio

kesämajalainen

”kutsutut”

osoitetut kokeilun paikat ja alueet:

aktiiviset kaupunkilaiset, ryhmittymät, kulttuuritoimijat

jne.

?

”kutsumattomat”

hallitsemattomasti saarella tapahtuva toiminta

”kutsumattomat aktiivit”

93 Innoitus aktiivisten osapuolten tarkasteluun ”kutsumattomina ja kutsuttuina” toimijoina luentosarjan

Saarelaisten ja vierailijoiden sitouttaminen

Vapaaehtoisuus

Vapaaehtoisen työn ja tukitoiminnan kautta kaupunkilaiset sekä erilaiset organisaatiot voivat paremmin sitoutua Vasikkasaaren kehittämiseen ja ylläpitoon. Sitoutumismahdollisuus auttaa ympäristöä kunnioittavan, tiedostavan ja aktiivisen ilmapiirin kehittymistä saarella.

Saarikummit

Helsingin kaupungin järjestämä Puistokummit organisoivat kaupungin yleisten alueiden vapaaehtoista ylläpitoa ja viihtyvyyden lisäämistä. Toimintaa ohjaavat kaupungin Puistokummiohjaajat. Kummit voivat toimia alueellisesti, esimerkiksi Uutelan ulkoilualueen ”kotakummit” ylläpitävät alueen uutta kotarakennusta ja esimerkiksi Suomenlinnalla on oma vapaaehtoisryhmänsä.⁹⁴

Saariystävät

Erilainen vapaaehtoisen tuen esimerkki löytyy Tukholmasta, jossa kaupungin suurta saaristoa kehittää, ylläpitää ja suojelee Skärgårdsstiftelsen -säätiö. Säätiöllä on n. 16 000 ”saaristoystävää” (*Skärgårdsvän*), yksityishenkilöitä, yhdistyksiä ja yrityksiä, jotka jäsenmaksulla tukevat säätiön toimintaa ja saavat samalla erilaisia etuja, julkaisuja ja palveluja.⁹⁵

Saaripäivät

Yhteisten, osallistumiseen kannustavien tapahtumien, kuten talkoopäivien, järjestäminen madaltavat kynnystä vapaaehtoistyön tekemiseen. Esimerkiksi Helsingin Kaivopuistossa järjestetään vuosittain syystalkoot ja mm. erilaisia sadonkorjuutapahtumia järjestetään kaupungeissakin. Tapahtumat ovat myös tapa lisätä yleistä ja paikallista ympäristö- ja kulttuuritietoutta.

Saarietiketti

Vasikkasaaren vanha ohjesääntö (Liite 1.) ohjasi kesämajalaisia ja muita saarelaisia kunnioittamaan saaren luontoa ja toisia saarelaisia. Yhteisestä ”saarietiketistä” sopiminen saarten eri toimijoiden kesken ja positiivinen ryhmäpaine voivat osaltaan ylläpitää sovin säilymistä ja estää luonnon kulumista. Esimerkiksi uusille tapahtumajärjestäjille tai suomalaisessa luonnossa totuttomille liikkujille, kuten ulkomaisille turisteille, etiketti voi tarjota tärkeää tietoa.

Kuva 41. Puistokummit hoitavat ympäristöjä mm. baitallisia vieraslajeja poistamalla. (<https://hyvakaasvaa.fi>)

94 Helsingin kaupungin Puistokummit kotisivut <https://hyvakaasvaa.fi/puistokummit/>

95 Skärgårdsstiftelsen kotisivuilla kerrotaan säätiön laajasta toiminnasta <https://skargardsstiftelsen.se/>

SUUNNITELMA näkemys *

**ympäri-
vuotisuus** ympärivuotinen toiminta
 lämpimän ajan toiminta

energia, vesi ja jäte

- UUSIUTUVA ENERGIA:
aurinko, tuuli, altoenergia, biokaasu
- OFF GRID: rakennuskohtaisten ratkaisujen tukeminen.
- MITTAUS: sähkönkulutuksen rajoitus ja tarkkailu mittarein
- vedenkeräys, veden kierrätys, biohajoavat kemikaalit ja pesuaineet
- jätehuolto:
saarelaisten jätehuolto-osuuskunta, biojätteen hyödyntäminen saarella, kaupungin ylläpitämä kierrätyspiste

pysyvät tapahtumapaikat

- öljysäiliön kattaminen pysyväksi tapahtumapaikaksi
- polttoainetaraston katsomorakenteiden kunnostaminen
- Tapahtumasähkön tuominen alueelle

Palvelutason määrittely

Vaadittu varustelu rakennuskohtaista:

- vesivessa/kuivakäymälä
- juokseva vesi - lämmin vesi
- lämmitys - ilmastointi

saariravintola

- komendantin talon ja sen jääkellarin rakenteiden säilymisen ja uuden toiminnan yhdistäminen

- ruokakulttuuri
- lähituottajat
- omavaraisuuden mahdollisuudet
- permakulttuuri
- OFF GRID -ravintola?

Satamaranta

- kahvilat, ravintolat, baarit, galleriat
- savustamo/leipomo/panimo
- matkailu- ja vapaa-ajan palveluita
- hostelli/hotelli/B&B
- leirikeskus/retkeilymaja
- elintarvikekioski
- satamapalvelut

residenssit

Yhteyslaituri 1 Kruunuvoorenranta -, Hakaniemi -

Saaritalo ja saarityöntekijän kämpä

- yhteiskäyttötiloja saarelaisille
- vuokrattava tila
- infopiste, toimisto
- tavaravaihtopiste
- yhteisvarasto
- saarityöntekijän kesäajan asuintilat

Saamasaaren huoltolaituri

* Katso Liite 3. Kartta pienennöksenä lukemisen helpottamiseksi.

Residenssit:

referenssejä

Fogo Art Island

Fogon saari Kanadan Newfoundlandissa on vuonna 2008 lahjoitusperusteisesti perustettu taidesaari.

Erilaiset taiteilijat, ajattelijat, artistit ja luovan työn tekijät voivat viettää saaren residensseissä 1- 15 kuukauden työjaksoja. Projektin tavoite on ollut luoda saarelle uutta, muuntautumiskykyistä, luovaa ja taloudellista toimintaa. ⁹⁶

taide

tiede ja tutkimus
näytteilyt

Samsø - talo

Samsø Energy Academy on tanskalaisen, hiilineutraaliuuteen pyrkivän Samsøn saaren julkinen tapaamispaikka. Rakennuksessa pidetään näyttelyitä, koulutuksia ja erilaisia tapahtumia. Se toimii myös tutkijatyötilana. ⁹⁷

käsityölläiset
luova kokeilu

Isle of Eigg - residenssi

Eigg Box on Skotlantilaisen, 100 pysyvän asukkaan Eiggin saarella toimiva pieni sosiaalinen yritys ja toiminta-alusta, jonka tavoite on edesauttaa luovan työn tekemistä osana saariyhteisöä. Yritys ylläpitää ekologisesti rakennettua mökkiä (bothy), jonka käyttäjiä ovat olleet mm. saarelaiset, käsityölläiset, taiteilijat ja digitaaliset osaajat. ⁹⁸

Kuva 42: Fogon saaren taidestudio-residenssi, artikkelissa ”The World’s Most Spectacular Art Islands” AnOther Magazine 25.7.2016. kuva: Alex Fradkin

Kuva 43: Eigg Boxin yhteisö rakentaa Sweeney’s bothy- mökkiä, Eigg Boxin Facebook-sivut

Kuva 44: Samsø Energy Academy - rakennus
<https://www.visitsamsoe.dk/en/inspiration/energy-academy/>

Visualisointi komendantin talon ravintolasta.

96 Fogon taidesaaren kotisivut <https://fgoislandarts.ca/about/fogo-island-arts/>

97 Samsøn saaren Energie Akademien kotisivut kertovat kattavasti saaren ekologisista ja energiatehokkaista tavoitteista ja toimenpiteistä <https://energiakademiet.dk/en/>

98 Eigg Boxin kotisivut <https://www.eiggbox.com/>

Kesämaja-alue - saaren sydän

uudet kesämajat

Uusille kesämajoille voidaan, perinnettä mukaillen, antaa tyyppimalli tai useita malleja.

Valikoimapaletissa voidaan määrittää mm.

- koko ja mittarajat
- perustamistapa
- luonnonmukainen rakennustapa
- aurinkopaneelit, kulutusmittarit, vesikeräimet jne. ratkaisut

Tavoitteena kestävä, rikas ja persoonallinen rakentaminen, joka kunnioittaa pientä mittakaavaa!

Perinteitä, yhteenkuuluvuutta, viihtyisyyttä

Kesämajakulttuurin elvyttäminen ja nykyisten mökkiläisten yhteisö ovat tärkeä osa Vasikka-saaren kehitystä.

Elävä, laajeneva kesämajayhteisö luo saarelle turvallisuutta ja viihtyisyyttä - läsnä on jatkuvasti ihmisiä, jotka välittävät paikasta ja luovat rauhallista, sosiaalista painetta.

Nykyisen yhteisön ja uusien tulijoiden yhteiselon helpottamiseksi kesämajayhteisöllä on oltava näkyvä rooli, sekä hyvässä suhteessa etuja ja vastuuta.

yhteistyössä:
kesämajalaiset,
saaren yrittäjät ja
Helsingin kaupunki

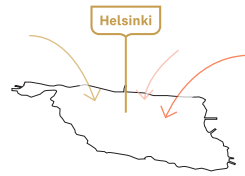
Saaritalo

saarityöntekijä

Saarityöntekijän (joillain saarilla kutsuttu ns. saariemäntä ja isäntä) työnkuvaan voi kuulua saareen liittyvä tiedotus ja neuvonta, tila- yms. varauksien ylläpitoa ja huoltotöitä. Saarityöntekijä asuu kesäajan saarella.

SUUNNITELMA aikajana

...Tai kuinka suunnitelmaa voitaisiin toteuttaa?

Vasikkasaari: Helsingin yhteinen saari - tapahtuma

Muodostetaan yhteinen näkemys - tavoitteet ja mahdollisuudet julki!
oikeiden yhteisöjen ja yrittäjien löytäminen

2019

vuorovaikutus

-sidosryhminen sitouttaminen
- toimijälähtöiset ideat

asemakaavoitus

tarvittavat muutokset nykyiseen asemakaavaan

~~lomamökki-
alue~~

julkinen veneliikenne
Hakaniemeen*

Saunasaaren kesä:
julkinen vuoroauna

Vasikkasaaren Kesä

- tapahtumasähkö
- WC- ja jätefasilitetteja
- opastus
- väliaikaisia palveluja

Helsingin merellinen taidebiennaali 2020

2020

Vapaa ranta "Call for initiatives!":

arkkitehtuuri-/konseptikilpailun järjestäminen ja kokeilupaiikkojen luovutus projekteille

satamaranta
vakituksia toimijoita saarelle

Vapaa ranta:
öljysäiliön ja katsomon korjaus

Luonnonsuojelualueen perustaminen ja näköalareitin rakentaminen

2021

päivitetty asemakaava

kesämajahaun käynnistäminen

saaritalo-projekti

2022

Helsingin merellinen taidebiennaali 2022

vakituinen veneysteys
Kruunuvuoren-
rantaan **

Kaupunkilaisten oma olosaari

**Vasikkasaari
2030?**

* Hakaniemenrannan asemakaavoitus on käynnissä - alueesta on tulossa täydentyvä liikenteen solmukohta. Se on myös julkisen vesiliikenteen saavutettavuuden kannalta hyvä sijainti, yhteys metron ja meren välillä. Läheiset ranta-alueet (Sörnäistenranta, Sompasaari) huomioiden Hakaniemen läheisyyteen odotetaan n. 25 000 uutta asukasta. Lisätietoa Hakaniemen suunnittelun kehityksestä <https://www.uuttahelsinki.fi/fi/keskusta/suunnittelu>

Hakaniemessä on myös mahdollisen Pisara-junaradan tuleva asema. Pisara-radon arvellaan toteutuessaan rakentuvan 2020-luvun puolivälissä.

** Kruunuvuorenrantaan rakentuu arviolta vuoteen 2030 mennessä 6000 uutta asuntoa. Keskustan, Hakaniemen ja Kruunuvuorenrannan yhdistävien Kruunusilltojen arvioidaan valmistuvan 2026 (<https://www.hel.fi/kaupunkiymparisto/kruunusillat-fi/tietoa-hankkeesta/>).

5. LÄHTEET

Tekstilähteet

Painetut lähteet

Anttila, Anu-Hanna & Mäki, Kirsi & Laitinen, Ritva & Kivinokkalaiset: Kesämaja appelsiinilaatikoista – Kivinokka Stadin kupeessa. Kivinokkalaiset, Nordprint, Helsinki, 2011.

Bradley, Karin: Open-Source Urbanism: Creating, Multiplying and Managing Urban Commons. FOOTPRINT Delft Architecture Theory Journal. Commoning as Differentiated Publicness, Issue 16, Spring 2015, 91-108

Harvey, David: The Future of the Commons. Radical History Review, Issue 109, Winter 2011), 101-107,
Haettu osoitteesta https://davidharvey.org/media/Harvey_on_the_Commons.pdf

Harvey, David: Rebel Cities -From the right to the city to urban revolution. First Edition. Verso, London, 2012.

Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaava, kaavaselostus (1997). Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Linna, Antti (2006). Stadilaisten paratiisi - Työväen kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaareissa 1945-64 (Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto)

Massey, Doreen: A Global Sense of Place. Marxism Today, June (1991), 24-29,
Haettu osoitteesta http://banmarchive.org.uk/collections/mt/pdf/91_06_24.pdf.

Nygård, Stefan. (2003). Villinki – saariston huvilayhteisö. Helsingin Kaupunginmuseo: Memoria

Julkaisemattomat lähteet

Lehtovuori, Panu, Tartia, Jani & Cerrone, Damiano (2018 tuleva). Drivers of Global Urbanization – Exploring the Emerging Urban Society. In: Leary-Owhin, M.E. & J.P. McCarthy (eds), Routledge Handbook of Henri Lefebvre, the City and Urban Society. London.

Digitaaliset lähteet

Aika (lehti), Wikipedia vapaa tietosanakirja
[https://fi.wikipedia.org/wiki/Aika_\(lehti\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Aika_(lehti)). Viitattu 3.4.2018

Elo, Salla (2007). Koti Helsingissä, Sydän Berliinissä - Saksalaissyntyisen Carl Ludvig Engelin sopeutuminen Suomeen (Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto) Haettu osoitteesta <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/77953/gradu01806.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Helsingin kaupungin omistamien Nuuksion ulkoilualueiden luonnonhoitosuunnitelma vuosille 2004-2013 (2004). Helsingin rakennusviraston viherosasto haettu osoitteesta <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/kehittamissuunnitelmat/luonnonhoitosuunnitelmat>

Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma VISTRA osa II (2016). Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Haettu osoitteesta: http://www.yleiskaava.fi/wp-content/uploads/2016/10/VISTRAII_10102016.pdf

Kaunissaari (Sipoo), Wikipedia vapaa tietosanakirja
[https://fi.wikipedia.org/wiki/Kaunissaari_\(Sipoo\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Kaunissaari_(Sipoo)) Viitattu 3.4.2018

Kaupunkikaava – Helsingin uusi yleiskaava. Tarkistetun yleiskaavaehdotuksen selostus. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2016:3 (2016). Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Haettu osoitteesta http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2016-3.pdf

Knarrholmen. Wikipedia den fria encyklopedin
<https://sv.wikipedia.org/wiki/Knarrholmen>. Viitattu 25.3.2018

Laakso, Seppo & Vuori Pekka (2017). Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2016–2050. Ennuste alueittain 2017–2027. Helsingin kaupunginkanslian tilastoja 2017:12. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot Haettu osoitteesta https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_10_04_Tilasto-ja_12_Vuori_Laakso.pdf

Lehtovuori, Panu. (2016). Kaupungistuminen, trendit ja ajurit. Luentomateriaali: <https://docplayer.fi/31858277-Kaupungistuminen-trendit-ja-ajurit-panu-lehtovuori.html> Viitattu 15.11.2017

Lanne, Viveka: Kylätoiminta – itsekästä yhteishyvää. Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta Toim. Hiedanpää, J. & Salmi J. & Ylikoski, K. Stay-ryhmä, Pori, 2008.

Louekari, Meri. Yli 130 kilometriä rantaviivaa avaa mahdollisuuksia. Helsingin Yleiskaavan blogikirjoitus 29.5.2015. <http://www.yleiskaava.fi/2015/yli-130-kilometria-rantaviivaa-avaa-mahdollisuuksia/> Viitattu 6.4.2018

Maailman toimivin kaupunki - Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 (2017) Haettu osoitteesta: <https://www.google.com/search?client=firefox-b&q=maailman+toimivin+kaupunki#>

Maailman väestö kaupunkialueilla. Globalis tietokanta: <http://www.globalis.fi/Tilastot/Vaestoe-kaupunkialueet> Viitattu 22.3.2018.

Mäki, Netta & Vuori, Pekka (2018). Väestö Helsingissä vuodenvaihteessa 2017/2018. Helsingin kaupunginkanslian tilastoja 2018:10 Haettu osoitteesta https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_05_25_Tilastoja_10_Maki_Vuori.pdf

Mäntymäki, Heikki. Vuosisadan yleiskaavat. Helsingin uuden yleiskaavan blogi 7.11.2012 http://www.yleiskaava.fi/2012/vuosisadan_yleiskaavat/ Viitattu 7.7.2018.

No boys allowed on this ultra-luxe island, New York Post 31.1.2018. <https://nypost.com/2018/01/31/no-boys-allowed-on-this-ultra-luxe-island/> Viitattu 26.3.2018

Nuuksion historia. Metsähallitus. Sivusto: <http://www.luontoon.fi/nuuksio/historia> Viitattu 10.7.2018.

Pakoon pääkaupungin kiirettä ja hälinää – Tässä 10 saariston ihmettä, jotka odottavat löytäjänsä, Yle Uutiset 28.5.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8911867> Viitattu 21.7.2018

Partanen, Jenni. Ennakointi kaupunkisuunnittelussa ja maaginen fengshui. Blogikirjoitus [urmi.fi:ssä](https://urmi.fi/ennakointi-kaupunkisuunnittelussa-ja-maaginen-fengshui/) 9.10.2017 <https://urmi.fi/ennakointi-kaupunkisuunnittelussa-ja-maaginen-fengshui/> Viitattu 15.11.2017

Saaristo-opas (2010). Helsingin kaupungin liikuntavirasto, merellinen osasto Haettu osoitteesta https://www.hel.fi/hel2/Helsinginseutu/liitteet/Saaristo_opas.pdf

Santahaminasta toivotaan ratkaisua Helsingin tonttipulaan, Yle Uutiset 3. 10. 2011. <https://yle.fi/uutiset/3-5431791> Viitattu 5.1.2019

Sitran trendit: Voimaantuvat yhteisöt haastavat vanhat instituutiot, Sitra 11.03.2015. <https://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-trendit-voimaantuvat-yhteisot-haastavat-vanhat-instituutiot/> Viitattu 6.10.2017

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto, Wikipedia vapaa tietosanakirja https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_Kansan_Demokraattinen_Liitto Viitattu 11.7.2018

Suomenlinnan suurmaisema, Nykyinen ja tuleva maankäyttö (2011). Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2011:1 Haettu osoitteesta https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/aos_2011-1.pdf

Suomi kaupungistuu - kaupungistuuko Suomi? Urban Foresight Forum– seminaarimateriaalipaketti (2017). BEMINE-tutkimusprojekti. Haettu osoitteesta <https://www.google.com/search?client=firefox-b&q=URBAN+FORESIGHT+FORUM+%E2%80%93+seminaarimateriaali%2C+Suomi+kaupungistuu+-+kaupungistuuko+Suomi%3F>

Tove ja Meri 1984. Dokumenttielokuva. Ohjaus Heikki Aarva. Yle Areena -verkkopalvelu <https://areena.yle.fi/1-2193864> Viitattu 29.3.2018

Vartiainen Marjukka, Helsingin historiaa numeroina kolmelta vuosisadalta, Opas Helsingin seudun aluesarjat -tilastotietokannan pitkien aikasarjojen käyttöön. Työpapereita 2016:1, Helsingin kaupunki, Tietokeskus http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/16_01_11_Tyopapereita_1_Vartiainen.pdf Viitattu 7.7.2018. Vasikkasaari, asemakaavan selostus 1998, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavoitusosasto Haettu osoitteesta <https://kartta.hel.fi/helreport/planpdfloader.asp?id=10600.pdf> (asemakaava lainvoimainen 2001)

Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja, Sitra 2017. <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#ajankohtaista> Viitattu 6.10.2017

Kuvalähteet

Numeroimattomat/kuvatekstittömät kuvat: Lotta Aulamo

Sivujen 18-19 kuvat Helsingin kaupunginmuseo <https://www.helsinkikuvia.fi/?search=true> Lisenssi CC BY 4.0. Tarkemmat tiedot kuvien yhteydessä.

Numeroidut kuvat:

Kuva 1. Helsingin uusi yleiskaava 2016. Ote Helsingin uudesta yleiskaavasta. Helsingin Kaupunkisuunnitteluvirasto. <http://www.yleiskaava.fi/yleiskaava/tarkistettu-ehdotus/> haettu 27.3.2018

Kuva 2. Helsingin yleiskaava vuodelta 1911. Helsingin Kaupunkisuunnitteluvirasto. http://www.yleiskaava.fi/2012/vuosisadan_yleiskaavat/ haettu 2.7.2018

Kuva 3. Ruutukaappaus Visit Espoo-sivustolta. <https://www.visitespoo.fi/fi/parasta-espoossa/nuuksio/> haettu 2.7.2018

Kuva 4. Helsingin Sompasaunan kyltti. Olimar (Own work) [CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)], via Wikimedia Commons https://commons.wikimedia.org/wiki/File%3ASompasauna_guide.jpg haettu 28.3.2018

Kuva 5. Rantakesä, tapahtumapaikat kartalla. <http://rantakesa.fi/nauti/> haettu 28.3.2018

Kuva 6. Helsingin saariston ja merialueen osayleiskaava, mitoituskaavio. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja YB10/1989.

Kuva 7. Ote Emeraldin-työn karttamateriaaleista. WSP Finland. <http://www.wsp-pb.com/fi/WSP-Finland/WSP-yrityksena/Media/Uutisia/2018/Vaikuttavat-visiot/> haettu 29.3.2018

Kuva 8. Ote Merellinen Helsinki 2050 -teemakartasta, VISTRA II 2016. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja. http://www.yleiskaava.fi/wp-content/uploads/2016/10/VISTRAlI_10102016.pdf haettu 28.3.2018.

Kuva 9. Nimetön (2019), Simo Pukkinen

Kuva 10. Passagerarbåt vid bryggan, 1947. Julkaisu: Götaverken 1947 <https://sv.wikipedia.org/wiki/Knarrholmen#/media/File:Knarrholmen1.jpg> haettu 3.7.2018

Kuva 11. Asuntoja Knarrholmenin saarella. Knarrholmenin saaren kotisivut, Knarrholmen esittelymateriaali. http://knarrholmen.se/assets/knarrholmen_brochyr_10-04-17_web1.pdf haettu 25.3.2018

Kuva 12. Arkkitehti Snorren Stinessen suunnittelema loma-asuntoja Manshausenin saarella, Siggen Stinessen. <http://morewithlessdesign.com/en/manshausen/> haettu 28.3.2018

Kuva 13. SuperShe Raasepori, visitraseborg – Instagram tili. <https://www.instagram.com/p/Be5x9JcjUMa/?taken-by=visitraseborg> haettu 3.7.2018

Kuva 14. Helsingin uuden yleiskaavan vastainen mielenosoitus Senaatintorilla 26.10.2016., Koillis-Helsingin Lähtitieto, Pirjo Pihlajanmaa. <http://www.lahitieto.fi/2016/11/02/asukkaat-antoivat-huutia-yleiskaavalle/> haettu 2.7.2018

Kuva 15. Ote suunnitelmakartasta, Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimus osa I. Wilbur Smith & Associates, Insinööritoimisto Pentti Polvinen. Helsinki 1968. <http://www.kaupunkiliikenne.net/Smith.html> 29.3.2018

Kuva 16. Tove Jansson, ruutukaappaus. Tove ja Meri -dokumentti, ohjaus Aarva, Heikki (1984) <https://areena.yle.fi/1-2193864> haettu 29.3.2018

Kuva 17. Aika lehden etusivu 1.7.1904. http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/suomenkieliset_historialliset_julkaisut/aika-lehti_1-7-1904.pdf haettu 29.3.2018

Kuva 18. KFUM:n partiolaisia Helluntai-leirillä Villingissä, kuvaaja tuntematon, 1930-luku. Helsingin kaupunginmuseo. <https://www.helsinkikuvia.fi/search/record/?search=villinki&page=6> haettu 29.3.2018

Kuva 19. Teltoja Sipoon Kaunissaaressa 11.7.2010. Tappinen, lisenssi CC BY-SA 3.0. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kaunissaari_Sipoo_tents.jpg?uselang=fi haettu 3.4.2018

Kuva 20. Karunan kirkko, Seurasaaari. Paju~commonswiki, CC BY 3.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.fi> https://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Karuna_museum_church_Seurasaaari-Helsinki1.jpg haettu 10.7.2018

Kuva 21. Ravintola Skiffer, Liuskaluoto. Jussi Hellsten. <https://www.helsinki365.com/> 10.7.2018

Kuva 22. Isoisänsilta, Helsinki, Suomi. Htm CC BY-SA 3.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.en>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Isois%C3%A4_bridge_1_0290.jpg haettu 10.7.2018

Kuva 23. Kylttejä Vallisaarella. Petteri Juuti/Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-8827973> haettu 11.7.2018

Kuva 24. Pihlajasaari. IK's World Trip (Flickr) CC BY 2.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>
<https://www.flickr.com/photos/ikkoskinen/2701524742/in/photolist-agIk4W-57J2bN-56FTat-57DR3H-au7Ghp-9JG3Ze-9JG3PT-9JG334-b72TKT-56FMsZ-56FJfF-PvAmT> haettu 10.7.2018

Kuva 25. Helsingin merellinen taidebiennaali 2020. Kuva Sirja Moberg. Ruutukaappaus Frame Contemporary Art Finland sivuston uutisesta, tammikuu 2017
<https://frame-finland.fi/2018/01/17/helsinkiin-merellinen-julkisen-taiteen-biennaali-vuonna-2020/> haettu 28.2.2019

Kuva 26. Sukupolvet Vasikkasaarella, 1963. Kuva Jarmo ja Ritva Henriksson. Linna, Antti 2006. Stadilaisten paratiisi: Työvään kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaarella 1945-64, s. 56

Kuva 27. Yhteysvene tuo mökkiläisiä ja telttalaisia Vasikkasaareen, 1976. http://www.vasikkasaari.org/historia_nyky aika.html haettu 15.7.2018

Kuva 28. Ihmisiä Sörnäisten rannassa olevalla laiturilla, josta lähti moottorivene Vasikkasaareen. Heinonen Eino (1950), Helsingin kaupungin museo. <https://www.helsinki.fi/search/record/?search=heinonen%20eino,%20vasikkasaari&page=2> haettu 16.7.2018

Kuva 29: Vasikkasaaren onkikilpailu, kesä 1956. Kansan Arkisto (Linna, Antti 2006. Stadilaisten paratiisi: Työvään kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaarella 1945-64

Kuva 30. Vasikkasaaren ohjesääntö. Linna, Antti 2006. Stadilaisten paratiisi: Työvään kesämajakulttuuri Helsingin Vasikkasaarella 1945-64, liite 1.

Kuva 31. Komendantin talo, Vasikkasaari. Urbanex Ninja-blogi. <http://urbanex.ninja/kohde/vasikkasaaren-oljysailiot/> haettu 9.7.2018

Kuva 32. Vasikkasaaren asemakaava 1998, asemakaavakartta. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin karttapalvelu <https://kartta.hel.fi/> haettu 20.7.2018

Kuva 33. Kuvituskuva suunnitellusta vierasvenesatamasta. Vasikkasaari, Saariston osayleiskaavaan liittyvä käyttösuunnitelmaehdotus, 1993. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin karttapalvelu <https://kartta.hel.fi/> haettu 20.7.2018

Kuva 34. Vasikkasaaren asemakaavan selostuksen havainnekuva. Vasikkasaaren asemakaavan selostus, kansi, 1998. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin karttapalvelu <https://kartta.hel.fi/> haettu 19.7.2018

Kuva 35. Buildings in Sandhamn, Stockholm archipelago 19.8.2015. Arild Vägen, Wikimedia Commons, Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sandhamn_August_2015_06.jpg#filelinks haettu 13.10.2018

Kuva 36. Howling Fling musiikkifestivaali, Isle of Eigg, 2017. Kuva Beth Chalmers, Jassy Earl. <https://www.lostmap.com/news/howlin-fling-2017> haettu 13.10.2018

Kuva 37. Vallisaaren kyltit, 2016. Petteri Juuti/Yle. https://www.google.com/search?client=firefox-b&biw=2144&bih=1054&tbn=isch&sa=1&ei=KIESXK3_CvyHwPAP5sSMmAQ&q=vallisaari+yle+kyltti&oq=vallisaari+yle+kyltti&gs_l=img.3...15870.99042..99283...3.0..0.98.859.10.....0....1..gws-wiz-img.WlqRGPfrR-5g#imgrc=J-PCEC67mqhQ4M haettu 13.12.2018

Kuva 38. Artova Film Festival Parrulaiturilla, 2017. Emilia Hannula. Emilia Hannulan Instagram-tili <https://www.instagram.com/emilia.hannula/> haettu 28.3.2018

Kuva 39. Kalasataman Vapaakaupungin tapahtuma, 2018. Kalasataman Vapaakaupungin Instagram-tili <https://www.instagram.com/p/BLNpY9Tnvqf/> haettu 12.12.2018

Kuva 40. Ilmakuva De Ceuvelin alueesta. Ruutukaappaus De Ceuvelin kotisivuilta <https://deceuvel.nl/en/> haettu 12.12.2018

Kuva 41. Puistokummit ympäristönhoitotyössä. <https://hyvakasvaa.fi/torju-haitalliset-vieraslaajat/> haettu 6.1.2019

Kuva 42: Fogo saaren taidestudio-residenssi. The World's Most Spectacular Art Islands 25.7.2016 AnOther Magazine, Alex Fradkin. <http://www.anothermag.com/design-living/8894/the-worlds-most-spectacular-art-islands> haettu 12.12.2018

Kuva 43: Sweeney's bothy- mökki rakenteilla. <https://www.facebook.com/EiggBox/photos/a.654873064552076/660102507362465/?type=3&theater> haettu 11.12.2018

Kuva 44: Samsø Energy Academy – rakennus. <https://www.visitsamsøe.dk/en/inspiration/energy-academy/> haettu 12.12.2018

LIITTEET

Liite 1. Vasikkasaaren ohjesääntö. Linna, Antti 2006. Stadilaisten paratiisi: Työväen kesämajakulttuuri Helsingin Vasikka-saarella 1945-64, liite 1. (skannaus)

Liite 2 A ja B. Vasikkasaaren asemakaava 1998, asemakaavakartta ja merkin-
nät. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin karttapalvelu [https://
kartta.hel.fi/](https://kartta.hel.fi/) (asemakaava lainvoimainen 2001)

Liite 3. Suunnitelma- näkemys. Pienennös sivun suunnitelmakuvituksesta
lukemisen helpottamiseksi.

Liite 1.

LIITTEET

Liite 1. Vasikkasaaren ohjesääntö

VASIKKASAAREN OHJESÄÄNTÖ

1. Saari on vuokrattu vuodeksi kerrallaan Puolustuslaitokselta SKDL:n jäsenten virkistys- ja lepopaikaksi.
2. Mökinpito-oikeus saarella on niillä SKDL:n jäsenillä, jotka sitoutuvat noudattamaan saaren ohjesääntöä. Mökin myyntiin on saatava saaritoimikunnan suostumus, jota ilman myynti on kielletty. Mökin saa myydä vain SKDL:n jäsenelle.
3. Saaren asioita hoitaa saarelaisten kokouksen valitsema saaritoimikunta, joka on toiminnastaan vastuussa SKDL:n Helsingin Kunnallisjärjestölle.
4. Saaren sisäisissä asioissa on isäntä saaren ylivalvoja, jonka antamia ohjeita on saarelaisten noudatettava.
Mökkiläiset ovat velvollisia antamaan apua saaritoimikunnalle juhlien, selostustilaisuuksien ja talkoiden järjestelyssä.
5. Oikeus saarella käyntiin on SKDL:oon kuuluvien järjestöjen jäsenillä ja mökkiläisten tuttavilla. Oleskelun aikana on noudatettava tätä saaren ohjesääntöä.
6. Saaren vuokrasopimuksen mukaan on ehdottomasti kielletty kaikenlainen saaren kasvillisuuden vahingoittaminen, kuten puiden, pensaiden ja oksien taittaminen jne.
7. Saarelle tuodut koirat on ehdottomasti pidettävä kiinni. Kissoja ei saa tuoda saarelle. Saaren valvojilla on oikeus hävittää irrallaan olevat koirat ja saarelle tuodut kissat.
8. Saaren asukkaat vastaavat yhteisesti puhtaudesta saarella ja rakennusten sekä laitteiden suojelemisesta.
9. Saaren alue on yhteinen ja jakamaton. Asukkaiden kotirauha mökeissä on turvattava häiriintymättömäksi, samoin kuin olo välittömässä kotipiirissä mökin ympärillä.
10. Saaren asukkaiden tulee käytöksellään edistää yhteistä viihtyisyyttä ja noudattaa järjestyneen työväen periaatteita ja päätöksiä käyttäytymisestä sekä suhteesta alkoholin käyttöön. Yöaika on klo 23.00—6.00, jolloin saarella on vallittava hiljaisuus. Poikkeuksista päättää saaritoimikunta erikseen.
11. Ohjesäännön rikkomukset käsittelee saaritoimikunta, jonka velvollisuus on valvoa ohjesäännön noudattamista. Sen tehtävänä on saattaa harkinnan mukaan asiat Kunnallisjärjestön ja niiden järjestöjen tiedoksi toimenpiteitä varten, joihin asianomainen järjestyksen rikkoja kuuluu. Kunnallistoimikunnan päätöksen mukaan annetaan asianomaiselle huomautus, varoitus, käyntikielto tai hän menettää mökinpito-oikeutensa.
12. Muissa kohdissa noudatetaan niitä määräyksiä, joita asetukset kussakin tapauksessa määräävät toiminnasta ja järjestyksestä ko. olosuhteissa.

